

Program Rozwoju Lokalnego Powiatu Bełchatowskiego na lata 2021 - 2030



Powiat
Bełchatowski



Wprowadzenie	4
Charakterystyka Powiatu Bełchatowskiego	5
Wielkość, położenie i struktura administracyjna powiatu	5
Charakter powiatu	11
Sytuacja demograficzna	11
Stan i struktura ludności	11
Migracje ludności	13
Wymiar społeczny	13
Edukacja	13
Opieka zdrowotna	17
Pomoc społeczna	18
Bezpieczeństwo i porządek publiczny	22
Sport i rekreacja	24
Kultura	25
Organizacje i stowarzyszenia	27
Wymiar gospodarczy	29
Rynek Pracy	29
Struktura podmiotów gospodarczych	38
Powstające i zamykane przedsiębiorstwa	41
Instytucje otoczenia biznesu	46
Sytuacja finansowa Powiatu Bełchatowskiego	48
Zasoby instytucjonalne	52
Aktywność lokalnych podmiotów w pozyskiwaniu środków z UE	55
Wymiar przestrzenny i infrastrukturalny	58
Stan zagospodarowania przestrzennego	58
Infrastruktura drogowa dostępność komunikacyjna	63
Transport publiczny	67
Infrastruktura mieszkaniowa	68
Energetyka	71
Infrastruktura wodno – kanalizacyjna	73
Ciepłownictwo	79
Gazownictwo	81
Telekomunikacja	82

Internet	83
Infrastruktura turystyczna	85
Środowisko Przyrodnicze	91
Surowce naturalne	91
Użytkowanie terenu i rolnictwo	95
Wody powierzchniowe	96
Wody podziemne	100
Inwestycje geotermalne	101
Lesistość	101
Klimat	102
Jakość powietrza	103
Obszary prawnie chronione	105
Analiza SWOT	107
Cele strategiczne i operacyjne	117
Gospodarka finansowa	135
Dochody Powiatu	135
Wydatki Powiatu	137
Prognozowany wynik budżetu Powiatu	138
Prognoza spadku poziomu zadłużenia w kolejnych latach	138
Planowany zakres projektów do realizacji w PRL Powiatu Bełchatowskiego na lata 2021-2030	141
Potencjalne zewnętrzne źródła finansowania projektów	144
Wskaźniki realizacji zadań projektowych ujętych w Programie Rozwoju Lokalnego Powiatu Bełchatowskiego na lata 2021-2030	145
System wdrażania	150
Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej	151

Wprowadzenie

Rozwój lokalny dla każdego może oznaczać co innego. Tym nie mniej za każdym razem dotyczy przede wszystkim podejmowania systematycznych działań przez społeczność lokalną, władzę lokalną oraz wszystkie pozostałe podmioty funkcjonujące na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego. Celem tych działań powinno być kreowanie nowych i poprawa istniejących warunków ogólnospołecznych, tworzenia korzystnych warunków dla lokalnej gospodarki oraz zapewnienia ładu przestrzennego. Rozwój lokalny jest procesem wielowymiarowych zmian licznego zbioru różnych elementów, składających się na współczesne społeczeństwo, gospodarkę i środowisko a także jeszcze liczniejszych powiązań między tymi elementami.

Dokument Programu Rozwoju Lokalnego jest średniookresowym dokumentem planistycznym, mającym na celu określenie głównych zamierzeń inwestycyjnych przewidzianych do realizacji na terenie powiatu bełchatowskiego w latach 2021 – 2030, przy zaangażowaniu środków własnych oraz zewnętrznych źródeł finansowania. Wraz ze „Strategią Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2021-2030” stanowi on istotne narzędzie wspierające zarządzanie na poziomie samorządu terytorialnego.

Program Rozwoju Lokalnego został poprzedzony przygotowaną diagnozą społeczno – gospodarczo – infrastrukturalno – przestrzenną, wskazującą tak obszary rozwojowe, jak i obszary deficytowe. Wraz z dokumentem „Strategii Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2021 – 2030” stanowi spójną całość tworzącą plan rozwoju całej społeczności z mieszkańcami, podmiotami gospodarczymi, instytucjami, organizacjami oraz samorządem na czele.

„Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2021 – 2030”, a co za tym idzie Program Rozwoju Lokalnego są spójne i zgodne z dokumentami planistycznymi i strategicznymi tak na poziomie krajowym, jak i wojewódzkim czy lokalnym.

Z uwagi na możliwości pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania takich jak fundusze Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego, krajowe oraz te pozostające w dyspozycji Powiatu, istotne jest wskazanie celów i kierunków, które wytyczą drogę rozwoju lokalnego na najbliższe lata. Jednym z zadań Programu Rozwoju Lokalnego jest służenie za punkt odniesienia do działań rozwojowych poprzez określenie konkretnych zadań inwestycyjnych, terminów ich realizacji oraz sposobów finansowania. Dzięki Programowi i ujętym w nim inwestycjom, Powiat będzie mógł zawczasu przygotować się do ich realizacji angażując odpowiednie zasoby niezbędne do pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania.

Ustalenia zawarte w Programie Rozwoju Lokalnego będą wykorzystywane corocznie jako podstawowe wytyczne przy formułowaniu projektu budżetu powiatu bełchatowskiego oraz przy formułowaniu ścieżek postępowania w zakresie pozyskiwania przez Powiat zewnętrznych środków.

Program Rozwoju Lokalnego ma na celu pokazanie aktualnej sytuacji społeczno – gospodarczo – infrastrukturalno – przestrzennej Powiatu, określenie obszarów rozwojowych

i deficytowych oraz określenie zadań inwestycyjnych na najbliższe lata. Dodatkowo istotne jest wskazanie hierarchii zadań inwestycyjnych wraz ze wskazaniem potencjalnych źródeł ich finansowania.

Informacje zebrane w niniejszym dokumencie pochodzą z wielu źródeł, które zostały zogniskowane przede wszystkim w Strategii Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2021 – 2030 oraz w Diagnozie do wspomnianej Strategii. Dokument jest wynikiem prac szerokiego grona osób w tym mieszkańców, organizacji, instytucji, podmiotów gospodarczych, samorządów oraz ekspertów.

Program Rozwoju Lokalnego powinien być rokrocznie aktualizowany i korygowany w obszarze planów inwestycyjnych, zgodnie z zatwierdzanymi budżetami powiatu. Organem odpowiedzialnym za aktualizację PRL jest Zarząd Powiatu Bełchatowskiego.

Charakterystyka Powiatu Bełchatowskiego

Wielkość, położenie i struktura administracyjna powiatu

Powiat Bełchatowski położony jest w makroregionie centralnym, w Województwie Łódzkim. Stanowi go 8 gmin, w tym 1 miejska (miasto Bełchatów), 1 miejsko - wiejska (Zelów) i 6 wiejskich (Drużbice, Kleszczów, Kluki, Rusiec, Szczerców, Bełchatów). Powiat zajmuje powierzchnię 967.96 km² i jest zamieszkały przez 112.443 osób¹. W obrębie powiatu znajdują się 2 miasta, 315 miejscowości (nie wliczając miast), 261 wieś i 178 sołectwa. Sąsiaduje z powiatami: pabianickim, piotrkowskim, radomszczańskim, pajęczańskim, wieluńskim oraz łaskim.



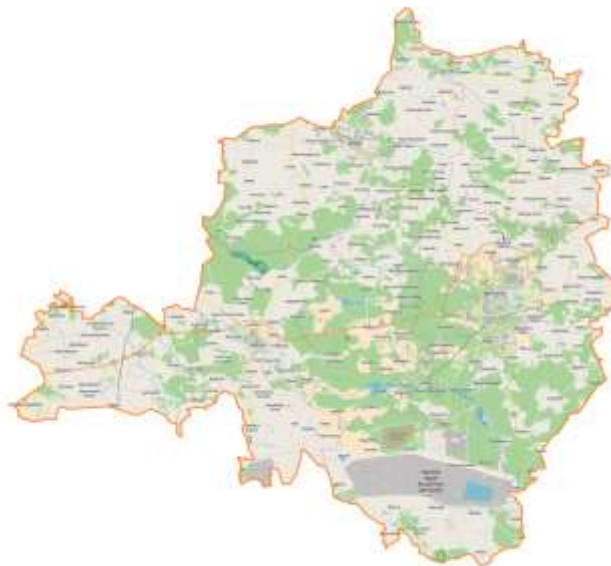
Mapa: Położenie Powiatu Bełchatowskiego w Województwie Łódzkim

¹ Dane GUS na 31 XII 2020 roku



Mapa: Gminy w powiecie belchatowskim

Stolicą powiatu jest miasto Belchatów, położone około 50 km od Łodzi, 75 km od Częstochowy, 26 km od Piotrkowa Trybunalskiego i 57 km od Sieradza.



Mapa: Szczegółowa mapa Powiatu Belchatowskiego

Pod względem fizyko – geograficznym powiat belchatowski obejmuje Kotlinę Sieradzką, Kotlinę Szczercowską, Wysoczyznę Belchatowską, Wysoczyznę Złoczewską i Wysoczyznę Łaską.

Uchwałą nr 268/XXXVIII/2002 w dniu 24 kwietnia 2002 roku Rada Powiatu w Belchatowie ustanowiła herb oraz flagę Powiatu Belchatowskiego. Herb ten ma w polu błękitnym tarczy późnogotyckiej od czoła tarczy dwie lilie srebrne w pas, od podstawy tarczy głowę półwa czerwoną z głową półorla czarnego ze złotym dziobem i językiem czerwonym, złączone w słupek, pod wspólną osadzoną na ich głowach koroną otwartą złotą.



Herb Powiatu Belchatowskiego

Tą samą uchwałą ustanowiono także flagę powiatu, której kolorami są: czerwień, srebro i błękit.



Flaga Powiatu Belchatowskiego



Miasto Belchatów

Miasto Belchatów położone jest w środkowo – wschodniej części powiatu. Zajmuje powierzchnię 34,64 km².

Sąsiednie gminy: graniczy tylko z gminą Belchatów.



Gmina Zelów

Gmina miejsko – wiejska Zelów położona jest w północnej części powiatu. Zajmuje powierzchnię 167,08 km².

W skład gminy Zelów wchodzi 35 sołectw: Bocianicha, Bujny Księżę, Bujny Szlacheckie, Chajczyny, Dąbrowa, Grabostów, Grębociny, Ignaców, Jamborek, Janów, Jawor, Karczmy, Kociszew, Kolonia Kociszew, Kolonia Pożdżenice, Kolonia Łobudzice, Kurówek, Mauryców, Ostoja, Pawłowa, Pożdżenice, Pszczółki, Pukawica, Sobki, Sromutka, Walewice, Wola Pszczółcka, Wygiełzów, Wypychów, Zabłoty, Zagłówki, Zalesie, Zelówek, Łobudzice, Łęki.

Sąsiednie gminy: Bełchatów, Buczek, Dłutów, Drużbice, Kluki, Łask, Sędziejowice, Szczerców, Widawa.



Gmina Bełchatów

Gmina wiejska Bełchatów położona jest w centralno – wschodniej części powiatu. Zajmuje powierzchnię 200,98 km².

Na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2021 r. obszar obrębu Wola Grzymalina (znajdujący się do tej pory w gminie Kleszczów) o powierzchni 2061,59 ha została włączona do gminy Bełchatów.

W skład gminy wchodzi 41 sołectw: Adamów, Augustynów, Bukowa, Dobiecin, Dobiecin Kolonia, Dobrzelów, Domiechowice, Helenów, Huta, Janów, Janina, Józefów, Kałduny, Kielchinów, Księży Młyn, Korczew, Kurnos Pierwszy, Kurnos Drugi, Ludwików, Ławy, Łękawa, Mazury, Mokracz, Myszaki, Niedyszyna, Oleśnik, Podwody, Podwody Kolonia, Postękalice, Poręby, Rząsawa, Wielopole, Wola Kruszyńska, Wola Mikorska, Wólka Łękawska, Zawady, Zalesna, Zawadów, Zdieszulice Dolne, Zdieszulice Górne, Zwierzchów.

Sąsiednie gminy: Miasto Bełchatów, Drużbice, Kamieńsk, Kleszczów, Kluki, Wola Krzysztoporska, Zelów.



Gmina Drużbice

Gmina wiejska Drużbice położona jest w północno – wschodniej części powiatu. Zajmuje powierzchnię 113,33 km².

W skład gminy wchodzi 31 sołectw: Brzezcie, Bukowie Dolne, Bukowo Górne, Chynów, Drużbice, Drużbice Kolonia, Głupice, Gręboszów, Hucisko, Józefów, Kącik, Kazimierzów, Kobyłki, Łęczycza, Patok, Podstoła, Rasy, Rawicz, Różniatowice, Skrajne, Stefanów, Stoki, Suchcice, Teofilów, Teresin, Wadlew, Wdowin, Wdowin-Kolonia, Wola Różniatowska, Zabiełłów, Zwierzyniec.

Sąsiednie gminy: Bełchatów, Dłutów, Grabica, Wola Krzysztoporska, Zelów.



Gmina Kleszczów

Gmina wiejska Kleszczów położona jest w południowej części powiatu. Zajmuje powierzchnię 104,19 km².

Na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2021 r. obszar obrębu Wola Grzymalina o powierzchni 2061,59 ha została włączona do gminy Bełchatów.

W skład gminy wchodzi 10 sołectw: Antoniówka, Czyżów, Dębina, Kamień, Kleszczów, Łękińsko, Łuszczanowice, Rogowiec, Wolica, Żłobnica.

Sąsiednie gminy: Bełchatów, Kluki, Szczerców, Dobryczyce, Kamięńsk, Lgota Wielka, Sulmierzyce.



Gmina Kluki

Gmina wiejska Kluki położona jest w centralnej części powiatu. Zajmuje powierzchnię 118,5 km².

W skład gminy wchodzi 17 sołectw: Cisza, Imielnia, Kaszewice, Kluki, Kuźnica Kaszewska, Nowy Janów, Osina, Parzno, Podwódka, Rożdzin, Strzyżewice, Ścichawa, Trząs, Wierchy Kluckie, Zarzecze, Żar, Żelichów.

Sąsiednie gminy: Bełchatów, Kleszczów, Szczerców, Zelów.



Gmina Rusiec

Gmina wiejska Rusiec położona jest w zachodniej części powiatu. Zajmuje powierzchnię 99,91 km².

W skład gminy wchodzi 20 sołectw: Antonia, Annolesie, Aleksandrów, Dębina, Andrzejów, Dąbrowa Rusiecka, Dęby Wolskie, Jastrzębice, Korablew, Krasowa, Kuźnica, Mierzynów, Nowa Wola, Prądzew, Rusiec I, Rusiec II, Wola Wiązowa, Wincentów, Zalasy, Zakurowie.

Sąsiednie gminy: Kielczygłów, Konopnica, Osjaków, Rząśnia, Szczerców, Widawa.



Gmina Szczerców

Gmina wiejska Szczerców położona jest w zachodniej części powiatu. Zajmuje powierzchnię 128,9 km².

W skład gminy wchodzi 23 sołectw: Borowa, Brzezcie, Chabielice, Dubie, Grudna, Janówka, Kieruzele, Kuźnica Lubiecka, Lubiec, Magdalenów, Niwy, Osiny, Podklucze, Polowa, Podżar, Rudzisko, Stanisławów Pierwszy, Stanisławów Drugi, Szczerców, Tatar, Szczerczowska Wieś, Zbyszek, Leśniaki.

Sąsiednie gminy: Kleszczów, Kluki, Rusiec, Rząśnia, Sulmierzyce, Widawa, Zelów.

Charakter powiatu

Powiat Bełchatowski z siedzibą w Bełchatowie powołano na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 listopada 1955 r. Obejmował on gromady: Bińków, Bujny Szlacheckie, Chabielice, Dobrzelów, Gręboszów, Grocholice, Janów, Kamiń, Łękińsko, Parzno, Sromutkę, Suchcice i Wadlew. W niedługim czasie dołączono do powiatu gromady: Janina, Michałów i Postękalice w 1958 roku oraz Szczerców w 1962 roku.

Wkrótce po powołaniu powiatu rozpoczęto budowę nowych osiedli mieszkaniowych w Bełchatowie. Budowano remizy strażackie, szkoły, domy kultury czy przedszkole. Budowano także ośrodki zdrowia i uruchamiano apteki. Rozwijać zaczęto także infrastrukturę drogową i obiekty inżynierskie.

Odkrycie złóż węgla brunatnego wpłynęło na podjęcie decyzji przez władze centralne budowy kombinatu paliwowo – energetycznego w 1975 roku.

Powiat posiada niezbyt urodzajne gleby klas głównie od IV do VI klasy bonitacyjnej. W chwili powołania Powiat Bełchatowski miał charakter rolniczy, ponieważ 53,5 % pracujących utrzymywało się właśnie z pracy w rolnictwie.

Przez powiat przepływają niezbyt liczne i duże rzeki. Największa z nich to Widawka.

Z dniem 1 stycznia 1974 r. Powiat Bełchatowski przestał istnieć, a jego przywrócenie nastąpiło na mocy ustawy Rady Ministrów z dnia 24 lipca 1998 roku.

Sytuacja demograficzna

Stan i struktura ludności

Na ostatni dzień 2020 roku Powiat Bełchatowski zamieszkiwało 112.443 mieszkańców, z czego 51,1 % stanowią kobiety, a 48,9 % mężczyźni. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,2 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa łódzkiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. Mediana wieku wśród mieszkańców rośnie z każdym rokiem, przy czym mediana dla mężczyzn jest na poziomie 39,5 a u kobiet 42,3.

Mieszkańcy Powiatu Bełchatowskiego zawarli w 2020 roku 395 małżeństw². Zaznaczyć trzeba, że liczba małżeństw w powiecie systematycznie spada. Tylko od roku 2016 liczba zawieranych związków małżeńskich zmniejszyła się o ponad 30 %. Tendencja ta dotyczy zarówno miast jak i terenów wiejskich.

W 2020 roku odbyło się 120 rozwodów co stanowi spadek o 50 % rok do roku.

27,3 % mieszkańców Powiatu Bełchatowskiego jest stanu wolnego, 59,0 % żyje w małżeństwie, 4,1 % mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,5 % to wdowy/wdowcy.

² GUS – dane za 2020 rok

Powiat Bełchatowski ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -206. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -1,83 na 1000 mieszkańców. Zaznaczyć przy tym należy, iż ujemny przyrost naturalny pojawił się po raz pierwszy w perspektywie ostatnich 5 lat w 2020 roku.

W tym samym roku urodziło się 1010 dzieci (506 chłopców i 504 dziewczynek), co jest najniższym wynikiem z perspektywy ostatnich 5 lat.

W powiecie bełchatowskim w 2020 roku spadła ilość zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych do najniższej wartości (3,0) od pięciu lat. Wzrosła natomiast liczba zgonów osób do 65 roku życia (3,6) oraz liczba zgonów na 1000 urodzeń żywych (120,4) co stanowi wzrost o 20 % rok do roku.

Najwięcej osób zmarło w 2019 roku w powiecie z powodu chorób układu krążenia – 351 (33,9 % wszystkich zgonów) i nowotworów – 298 (28,8 % wszystkich zgonów). Zauważyć przy tym trzeba, iż nastąpił znaczny wzrost – o ponad 30 % rok do roku, zgonów z powodu chorób układu oddechowego, co niewątpliwie ma powiązanie z pandemią COVID-19.

O ile procentowy udział osób znajdujących się w grupie przedprodukcyjnej w ostatnich latach nie ulegała większym zmianom, o tyle widoczna jest tendencja zmniejszania się grupy osób w wieku produkcyjnym na rzecz tych w wieku poprodukcyjnym. Spadki w tych grupach są widoczne, a ich dalsze postępowanie powinno wpływać na zmiany w każdym aspekcie naszego życia.

Tabela: Udział ludności wg ekonomicznych grup

		2016	2017	2018	2019	2020
W wieku przedprodukcyjnym	%	18,4	18,5	18,6	18,7	18,7
W wieku produkcyjnym	%	64,6	63,6	62,6	61,5	60,5
W wieku poprodukcyjnym	%	17,0	17,9	18,8	19,8	20,7

Źródło: GUS

Z uwagi na wzrost obciążeń demograficznych tak w całym kraju, jak i w powiecie bełchatowskim istotne jest by w odpowiedni sposób przygotowywać się na rosnące obciążenia wynikające ze zmniejszania się grupy aktywnej zawodowo. Tym samym większy nacisk powinno się kłaść na rozwiązania poświęcone grupie osób, które z uwagi na wiek mają inne potrzeby niż osoby młodsze.

Tabela: Wskaźnik obciążenia demograficznego

		2016	2017	2018	2019	2020
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	osoba	18,4	19,6	21,1	22,7	24,2
Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	osoba	13,1	13,8	14,7	15,5	16,3

Źródło: GUS

Zgodnie z danymi GUS z 2018 roku³ współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi ma się w dalszym ciągu zwiększać, tak by w roku 2025 osiągnąć poziom 27,1 a dziesięć lat później 30,2.

Migracje ludności

W Polsce nie istnieje system monitorujący mobilność przestrzenną osób dojeżdżających bądź wyjeżdżających do pracy na terenie kraju. Istniejący (meldunkowy) system rejestracji administracyjnej migrantów wewnętrznych nie obejmuje grupy migrantów czasowych, stąd dostępność do tej grupy jest bardzo utrudniona.

Zgodnie z danymi przekazywanymi corocznie z Głównego Urzędu Statystycznego saldo migracji od lat jest dla powiatu ujemne i wynosi rok rocznie około –200 osób. Zauważyć przy tym trzeba, że większość migracji wewnętrznej odbywa się na terenie województwa łódzkiego.

Tabela: Saldo migracji

	2016	2017	2018	2019	2020
Zameldowania	1 270	1 218	1 512	1 431	1 298
Wymeldowania	1 470	1 499	1 705	1 716	1 473
Saldo migracji	-200	-281	-193	-285	-175
Zameldowania w ruchu wewnętrznym	1 251	1 199	1 486	1 413	1 277
Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	1 464	1 494	1 702	1 711	1 458
Zameldowania z zagranicy	19	19	26	18	21
Wymeldowania za granicę	6	5	3	5	15

Źródło: GUS

Wymiar społeczny

Edukacja

Prawo oświatowe zmieniło strukturę polskich szkół obejmując wszystkie szczeble edukacyjne. W szkołach podstawowych nauka została wydłużona, gimnazja wygaszone, a zasadnicze szkoły zawodowe zostały zastąpione przez dwustopniowe szkoły branżowe, z czego nauka w szkole branżowej II stopnia ma kończyć się zawodową maturą. Zmiany dla szkół podstawowych rozpoczęły się od roku szkolnego 2017/2018 i będą trwały do roku 2022/2023, a w szkołach ponadpodstawowych reforma zakończy się rok później. Docelowa struktura polskiego szkolnictwa będzie obejmować: 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum

³ Diagnozy procesów demograficznych w średnim i długim okresie dla województwa łódzkiego - GUS

ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią szkołę branżową I stopnia, 3-letnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz szkołę policealną. Tym samym na szczeblu powiatowym obowiązkiem oświatowym jest zapewnienie kształcenia, wychowania i opieki na poziomie szkół podstawowych specjalnych, szkół ponadpodstawowych, w tym integracyjnych oraz z oddziałami integracyjnymi lub specjalnymi oraz szkół sportowych i mistrzostwa sportowego⁴.

Na skutek reformy oświatowej rok 2019 był szczególny dla edukacji w powiecie bełchatowskim: zespoły szkół ponadgimnazjalnych zmieniły nazwy na zespoły szkół ponadpodstawowych, Centrum Kształcenia Praktycznego zmieniło nazwę na Centrum Kształcenia Zawodowego, a dotychczasowe Gimnazjum Nr 6 W Bełchatowie wchodzące w skład Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego zakończyło działalność, a dotychczasowe Gimnazjum Specjalne w Łękawie wchodzące w skład Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii w Łękawie zostało przekształcone w Szkołę Podstawową Specjalną. W efekcie, dzień 30.09.2021 r, na terenie powiatu bełchatowskiego funkcjonują następujące szkoły publiczne:

- 36 szkół podstawowych, w tym 2 szkoły podstawowe specjalne prowadzone przez powiat;
- 9 liceów ogólnokształcących, w tym 4 prowadzone przez powiat;
- 5 techników, w tym 3 prowadzone przez powiat;
- 4 szkoły branżowe I stopnia, w tym 3 prowadzone przez powiat;
- 1 szkoła branżowa specjalna prowadzona przez powiat;
- 1 szkoła przysposabiająca do pracy prowadzona przez powiat;
- 3 szkoły policealne, w tym 1 prowadzona przez powiat.

Struktura kształcenia w publicznych szkołach podstawowych prowadzonych przez powiat w roku szkolnym 2021/22 wygląda następująco... Największa liczba uczniów (tj. 41,39% ogółu uczniów) uczęszcza do liceów ogólnokształcących (1229 uczniów w 45 oddziałach), gdzie na oddział przypada średnio 27 uczniów. I Liceum Ogólnokształcącym im. Władysława Broniewskiego w Bełchatowie prowadzi klasy o profilu medycznym, menadżerskim, matematycznym oraz humanistycznym, a II Liceum Ogólnokształcące im. Jana Kochanowskiego w Bełchatowie kształci w kierunku społeczno-prawnym, politechnicznym, medycznym i pielęgnarskim oraz menadżerskim, IV Liceum Ogólnokształcące prowadzi kształcenie w tzw. klasach mundurowych, tj. klasie policyjnej i wojskowej. Dodatkowo powiat prowadzi Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Żelowie.

Technika w powiecie cieszą się równie dużą popularnością (39,81% ogółu uczniów), gdzie 1182 osób uczy się w 46 oddziałach, co daje 25 uczniów na oddział. W Technikum Energetycznym w Zespole Szkół Ponadpodstawowych w Bełchatowie prowadzona jest edukacja w następujących zawodach: technik budownictwa, informatyk, mechanik, elektronik, elektryk urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, spawalnictwa oraz pojazdów samochodowych. Technikum Ekonomiczno-Hotelarskie w Zespole Szkół Ponadpodstawowych Nr 2 im. Romualda Traugutta w Bełchatowie kształci z kolei

⁴ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082)

w kierunkach: technik ekonomista, logistyk, hotelarstwa, żywienia i usług gastronomicznych, usług fryzjerskich, geodeta oraz reklamy, a Technikum Mechaniczne w Zespole Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Kilińskiego w Zelowie oferuje kształcenie w zawodach: technik informatyk, mechanik i mechanik pojazdów samochodowych.

Najmniejsza liczba uczniów decyduje się kontynuować naukę w szkole branżowej I stopnia (17,08% ogółu uczniów), gdzie na oddział przypada średnio 24 uczniów. Na terenie powiatu bełchatowskiego szkoły branżowe kształcą w zawodach: ślusarz, mechanik pojazdów samochodowych, mechanik – operator pojazdów i maszyn rolniczych, blacharz samochodowy, elektryk, fryzjer, kucharz, sprzedawca, cukiernik, piekarz oraz monter sieci i instalacji sanitarnych, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, operator obrabiarek skrawających, lakiernik samochodowy, stolarz i elektromechanik. Ponadto, w Szkole Branżowej Specjalnej I stopnia zawód ogrodnika i kucharza zdobywa 17 uczniów, a 34 uczniów zdobywa umiejętności w Szkole Specjalnej Przesposabiającej do Pracy. W Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii w Łękawie przebywa zaś 24 wychowanków zagrożonych niedostosowaniem społecznym, zorganizowanych w 2 grupach wychowawczych, którzy jednocześnie uczą się w klasach IV-VIII Szkoły Podstawowej Specjalnej wchodzącej w skład ośrodka. W Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Janusza Głuchowskiego w 3 grupach przebywa 9 wychowanków z różnymi niepełnosprawnościami w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym. Do Szkoły Podstawowej Nr 6 uczęszcza natomiast 64 uczniów w 15 oddziałach oraz 7 uczniów z niepełnosprawnością w stopniu głębokim ma zorganizowane zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze.

Tabela: Liczba uczniów/liczba oddziałów w szkołach prowadzonych przez powiat bełchatowski

	2018	2019	2020	2021
szkoła podstawowa specjalna	85/14	103/17	91/17	95/18
liceum ogólnokształcące	931/37	1210/47	1218/47	1229/45
technikum	1062/41	1322/50	1210/46	118/46
szkoła branżowa I stopnia	372/15	516/20	534/21	507/21
szkoła branżowa I stopnia specjalna	33/3	31/3	27/3	17/2
szkoła specjalna przysposabiająca do pracy	21/3	27/5	28/5	34/6

Źródło: Starostwo Powiatowe w Bełchatowie

Zdawalność egzaminu maturalnego w liceach ogólnokształcących prowadzonych przez powiat przewyższa zdawalność matury w powiecie bełchatowskim (ogółem) oraz w województwie łódzkim, szczególnie w I Liceum Ogólnokształcącym im. Władysława Broniewskiego w Bełchatowie, gdzie w roku 2020 jednemu maturzyście nie udało się zdać egzaminu dojrzałości. Z drugiej strony, w Zespole Szkół Ponadpodstawowych Nr 1 im. gen. Ludwika Czyżewskiego w Bełchatowie zdawalność egzaminu maturalnego w klasach licealnych wynosi mniej niż średnio w powiecie bełchatowskim oraz województwie łódzkim. Ponadto, zdawalność matury w klasach licealnych jest niższa niż w technikum energetycznym, które odnotowuje najwyższy poziom zdawalności wśród techników prowadzonych przez powiat bełchatowski.

Tabela: Zdawalność egzaminu maturalnego w szkołach prowadzonych przez powiat na tle powiatu bełchatowskiego (ogółem) i województwa łódzkiego

	2018	2019	2020
I Liceum Ogólnokształcące	100	100	99
II Liceum Ogólnokształcące	91	90	91
IV Liceum Ogólnokształcące w ZSP Nr1	67	53	65
Technikum Energetyczne w ZSP Nr 1	82	82	77
Technikum Ekonomiczno-Hotelarskie w ZSP Nr 2	61	74	49
Technikum Mechaniczne w ZSP w Zelowie	75	89	63
powiat bełchatowski (ogółem)	78	77	70
województwo łódzkie	80	80	73

Źródło: Starostwo Powiatowe w Bełchatowie

Zdawalność egzaminu maturalnego w poszczególnych szkołach prowadzonych przez powiat przekłada się również na średnie wyniki egzaminu, najwyższe odnotowywane są wśród absolwentów I Liceum Ogólnokształcącego im. Władysława Broniewskiego w Bełchatowie, którzy uzyskali najwyższe wyniki z każdego obowiązkowego przedmiotu, tj. języka polskiego, matematyki oraz języka obcego, przede wszystkim języka angielskiego. W każdej ze szkół wynik z języka obcego przewyższa średnią uzyskaną z części matematycznej czy języka polskiego.

Tabela: Średnia wyniku egzaminu maturalnego (%) w 2021, w szkołach prowadzonych przez powiat na tle powiatu (ogółem) i województwa łódzkiego

	Język polski	Matematyka	Język obcy
I Liceum Ogólnokształcące	57	81	91
II Liceum Ogólnokształcące	50	59	75
IV Liceum Ogólnokształcące w ZSP Nr 1	28	32	48
Technikum Energetyczne w ZSP Nr 1	46	60	69
Technikum Ekonomiczno-Hotelarskie w ZSP Nr 2	45	43	57
Technikum Mechaniczne w ZSP w Zelowie	49	41	67
powiat bełchatowski (ogółem)	46	55	72
województwo łódzkie	52	56	76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Łodzi

Uczniowie placówek oświatowych prowadzonych przez powiat bełchatowski wykazują szczególne osiągnięcia w olimpiadach i konkursach przedmiotowych, w roku szkolnym 2020/2021 11 uczniów uzyskało stypendia Prezesa Rady Ministrów, a 22 uczniów otrzymało stypendium motywacyjne Rady Powiatu w Bełchatowie w łącznej kwocie 14.998,00 zł. Ponadto, z okazji Dnia Edukacji Narodowej w roku 2021 dla nauczycieli przyznano 24 nagrody w wysokości 3.500,00 zł każda.

Opieka zdrowotna

Konstytucja nakłada na władze publiczne obowiązek zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej⁵. Na szczeblu powiatowym w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń są⁶:

- Opracowywanie i realizacja oraz ocena programów profilaktyki zdrowotnej wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców;
- Inicjowanie, wspomaganie i monitorowanie działań lokalnej wspólnoty samorządowej w zakresie promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej;
- Pobudzanie działań na rzecz indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności za zdrowie i na rzecz ochrony zdrowia;
- Podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych.

Główną jednostką świadczącą usługi medyczne na terenie powiatu bełchatowskiego jest Szpital Wojewódzki im. Jana Pawła II w Bełchatowie, w obrębie którego funkcjonują specjalistyczne oddziały: blok operacyjny, oddział anestezjologii i intensywnej terapii, chirurgiczny dla dzieci, chirurgiczny ogólny z pododdziałem chirurgii onkologicznej, chirurgii urazowo-ortopedycznej, chorób wewnętrznych, dermatologiczny, ginekologiczno-położniczy z pododdziałem ginekologii onkologicznej, kardiologiczny z pododdziałem intensywnego nadzoru kardiologicznego, nefrologiczny z stacją dializ i zespołem domowej dializoterapii otrzewnowej, neonatologiczny, neurochirurgiczny, neurologiczny z pododdziałem udarowym, obserwacyjno-zakaźny, okulistyczny, opieki paliatywno-hospicyjnej, otorynolaryngologiczny, pediatriczny, psychiatryczny, psychiatryczny dzienny, psychiatryczny I A, psychiatryczny I B, rehabilitacyjny z pododdziałem rehabilitacji neurologicznej, urologiczny oraz Szpitalny Oddział Ratunkowy. Ponadto, w strukturze szpitala wyodrębnione są zakłady: diagnostyki i terapii endoskopowej, diagnostyki laboratoryjnej, diagnostyki obrazowej, pracownia immunologii transfuzjologicznej z bankiem krwi, zakład opiekuńczo-leczniczy, rehabilitacji leczniczej z pracownią fizjoterapii oraz zakład patomorfologii⁷. Ponadto, na terenie powiatu bełchatowskiego działają niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz apteki, których godziny pracy umożliwiają dostęp do świadczeń również w porze nocnej⁸. Aktualnie na terenie powiatu bełchatowskiego mieści się 40 aptek, które zapewniają mieszkańcom dostępność leków i wyrobów farmaceutycznych.

Powiat przy współpracy z jednostkami ochrony zdrowia, szczególnie ze Szpitalem Wojewódzkim im. Jana Pawła II w Bełchatowie, podejmuje działania prozdrowotne. W efekcie

⁵ Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U.1997.78.483)

⁶ Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27 sierpnia 2004 r. (Dz.U.2021.0.1285)

⁷ Na podstawie witryny internetowej Szpitala Wojewódzkiego im. Jana Pawła II w Bełchatowie (<https://www.szpital-belchatow.pl>, dostęp 26.07.2021)

⁸ Ustawa prawo farmaceutyczne z dnia 6 sierpnia 2001 r. (DZ.U. 2001 Nr 126 poz. 1381)

od roku 2018 realizowany jest program profilaktyki raka gruczołu krokowego⁹. Program skierowany jest do mężczyzn po 50 roku życia, choć w przypadku osób z wysokim ryzykiem choroby wytyczne zalecają rozpoczęcie badań od 40 r.ż. Jednakże, rekomenduje się niewykonywanie badań przesiewowych wśród osób w wieku powyżej 75 lat, gdyż w tej grupie wiekowej szkody związane z leczeniem przewyższają korzyści. Program profilaktyki raka gruczołu krokowego u mężczyzn odnosi się do istotnego problemu zdrowotnego, na skutek rozpoznania nowotworu w późnych stadiach zaawansowania wyniki leczenia niosą niezadowalające skutki. Wojewódzki Rejestr Nowotworów Złośliwych w Województwie Łódzkim w latach 1995-2011 wykazał wzrost liczby rejestrowanych zachorowań u mężczyzn w tempie 2%, u kobiet 3%. Jednakże, u mężczyzn najszybciej rosły liczby zachorowań na nowotwory złośliwe gruczołu krokowego. Tym samym program zakłada edukację, że w przypadku pojawienia się jakichkolwiek nieprawidłowości czy dolegliwości w obrębie gruczołu krokowego należy niezwłocznie skonsultować z lekarzem urologiem. Ze środków własnych powiatu finansowane są konsultacje wraz z wykonaniem badania per rectum, oznaczenie PSA oraz badanie USG.

Analogicznie, od ponad dekady prowadzony jest program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV)¹⁰, skierowany do dziewcząt urodzonych w latach 2003-2007, który odnawiany jest rokrocznie. Każdej osobie przystępującej do programu przysługują 3 dawki szczepionki wraz ze świadczeniami, edukacją oraz wywiadem lekarskim. Jako uzupełnienie akcji szczepień prowadzone są działania informacyjne dotyczące profilaktyki zakażeń HPV i powstawania szyjki macicy, koordynowane przez Inspekcję Sanitarną. Program będzie realizowany do roku 2024.

Pomoc społeczna

Działania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez powiat wynikają z zadań własnych jednostki oraz zadań z zakresu administracji rządowej¹¹. Do zadań własnych należą opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży, pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności z przystosowaniu się do życia, prowadzenie środków interwencji kryzysowej oraz rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej czy mieszkań dla osób chronionych. Z zakresu administracji rządowej wynika obowiązek pomocy cudzoziemcom, prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej.

⁹ Uchwała Nr XLV/284/2018 w sprawie przyjęcia programu profilaktyki raka gruczołu krokowego w Powiecie Bełchatowskim w latach 2018-2021

¹⁰ Uchwała Nr XXVI/169/2021 z dnia 21 grudnia 2020 r.

¹¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. Nr 64, poz. 593)

Aktualnie na terenie powiatu bełchatowskiego obowiązująca jest „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bełchatowskiego na lata 2020-2026”¹², która dąży do tworzenia warunków dla wszechstronnego rozwoju oraz godnego życia mieszkańców poprzez podejmowanie zintegrowanych działań zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych. Szczególnie działania są ukierunkowane na opiekę nad dzieckiem i rodziną, ograniczenie zjawiska bezrobocia w powiecie, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i pomoc osobom starszym oraz niepełnosprawnym, dbałość o bezpieczeństwo mieszkańców oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego i wzmocnienie dialogu społecznego.

Osiągnięcie wyznaczonych celów w powiecie realizowane jest przez infrastrukturę socjalną, na którą składają się jednostki środowiskowe oraz instytucjonalne:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie;
- Ośrodek Interwencyjno-Socjalizacyjny w Bełchatowie;
- Warsztat Terapii Zajęciowej w Dąbrowie Rusieckiej;
- Dom Pomocy Społecznej w Zabłotach;
- Dom Pomocy Społecznej w Bełchatowie;
- Warsztat Terapii Zajęciowej w Bełchatowie;
- Dom Dziecka w Dąbrowie Rusieckiej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie wykonuje zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, interwencji kryzysowej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz sprawuje nadzór nad pozostałymi placówkami pomocy społecznej w powiecie. Dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej zapewnia się opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej, a osobom, które ukończyły pełnoletność w rodzinie zastępczej, opuszczającym placówkę opiekuńczo-wychowawczą, dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy i młodzieżowy ośrodek wychowawczy czy młodzieżowe ośrodki socjoterapii, udzielana jest pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem. Corocznie maleje liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz rodzin zastępczych na terenie powiatu bełchatowskiego. Dzieci są przede wszystkim umieszczane w rodzinach z nimi spokrewnionymi, rzadziej w rodzinach zawodowych pełniących funkcje pogotowia rodzinnego czy w rodzinach zawodowych specjalistycznych. Z drugiej strony w rodzinach zawodowych średnio umieszczana jest 2 dzieci, gdy w pozostałych typach na rodzinę przypada 1 dziecko.

Tabela: Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach/rodziny zastępcze w powiecie

	2016	2017	2018	2019
rodzina spokrewniona z dzieckiem	108/75	107/81	103/80	103/80
rodziny niezawodowe	61/48	54/41	46/37	50/38

¹² Uchwała Nr XXIII/153/2020 Rady Powiatu w Bełchatowie z dnia 28 października 2020

rodziny zawodowe pełniące funkcje pogotowia rodzinnego	18/5	14/5	15/4	9/4
rodziny zawodowe specjalistyczne	19/6	16/6	15/6	16/7
ogółem	206/134	191/133	179/127	178/129

Źródło: Powiatowego Centrum Pomocy w Rodzinie

Dziecku pozbawionemu opieki rodzicielskiej zapewnia się opiekę i wychowanie w placówce opiekuńczo-wychowawczej właściwej dla jego miejsca zamieszkania lub działającej w innym powiecie. W drugim przypadku to powiat właściwy dla miejsca zamieszkania ponosi wydatki na jego utrzymanie. W roku 2016 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu bełchatowskiego przebywało 63 dzieci, a w roku 2019 przebywało 44 dzieci, z czego 3 została w tym roku umieszczona w placówce.

Osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, która uniemożliwia samodzielne funkcjonowanie i którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domach pomocy społecznej. Dom Pomocy Społecznej w Bełchatowie przeznaczony jest dla 92 osób, a Dom Pomocy Społecznej w Zabłotach dla 80 osób ze szczególnym uwzględnieniem osób przewlekle chorych psychicznie. Do domów społecznych kierowane są przede wszystkim osoby przewlekle chore somatycznie oraz przewlekle chore psychicznie, żadna z osób z powiatu nie została skierowana do domu pomocy społecznej w wyniku niepełnosprawności ruchowej. O procedurach orzecznich związanych z niepełnosprawnością oraz o ulgach i uprawnieniach przysługującym osobom niepełnosprawnym decyduje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Do zadań Zespołu należy w szczególności przyjmowanie wniosków o wydanie orzeczeń, legitymacji osób niepełnosprawnych oraz kart parkingowych. Zespół współpracuje z przedstawicielami administracji rządowej, Biurem Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych oraz dyrektorami jednostek organizacyjnych powiatu bełchatowskiego.

Działania z zakresu pomocy społecznej są realizowane przez jednostki gminne, w gminach na terenie powiatu bełchatowskiego zadania wykonuje:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bełchatowie;
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zelowie;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bełchatowie;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kleszczowie;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Klukach;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ruści;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczercowie.

Do podstawowych obowiązków ośrodków gminnych należy prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej, bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń oraz współpraca z instytucjami i organizacjami, zwłaszcza z samorządem lokalnym. Najczęstszymi przyczynami przyznawania pomocy społecznej w gminach jest długotrwała lub ciężka choroba,

bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, potrzeba ochrony macierzyństwa, ubóstwo, bezrobocie oraz niepełnosprawność. Pomoc udzielana była przede wszystkim formie zasiłków okresowych, zasiłków stałych, zasiłków celowych i w naturze, posiłków, którymi obejmowano głównie dzieci, a także usługi opiekuńcze.

Tabela: Powody przyznawania pomocy społecznej w gminach powiatu bełchatowskiego w 2019

	Ubóstwo	Potrzeba ochrony macierzyństwa	Bezrobocie	Niepełnosprawność	Długotrwala lub ciężka choroba	Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	Przemoc w rodzinie	Alkoholizm	Bezdomność	Trudności w adaptacji społecznej ¹³	Narkomania	Zdarzenia losowe
MOPS Bełchatów	1 497	499	1 314	1 029	1 902	346	79	418	76	33	35	0
M-GOPS Żelów	478	229	531	496	907	495	81	86	0	11	2	7
GOPS Bełchatów	275	140	192	201	268	229	4	55	3	8	0	0
GOPS Drużbice	12	112	83	86	212	39	0	8	2	2	0	0
GOPS Kleszczów	83	73	65	109	248	72	2	3	2	2	0	647
GOPS Kluki	132	40	74	77	111	10	2	8	2	5	0	1
GOPS Rusiec	156	49	93	67	120	82	0	30	0	8	0	3
GOPS Szczerców	243	77	171	137	191	100	4	26	2	7	0	10

Źródło: Ośrodki pomocy społecznej w powiecie bełchatowskim

¹³ Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego

Bezpieczeństwo i porządek publiczny

Działania powiatu w zakresie bezpieczeństwa dotyczą porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska, a także zwierzchnictwo nad powiatową komendą policji i straży pożarnej¹⁴. Zadania Starosty z zakresu bezpieczeństwa realizuje referat Zarządzania Kryzysowego oraz Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego.

Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Bełchatowie jako zawodowa, umundurowana i wyposażona w specjalistyczny sprzęt zajmuje się szczególnie rozpoznawaniem oraz organizowaniem i prowadzeniem akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych czy likwidacją miejscowych zagrożeń. Jako jednostka działająca w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego zobowiązana jest do likwidacji zagrożeń na terenie całego województwa łódzkiego. Działalność komendy wspierana jest przez jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej:

- Gmina Bełchatów: Dobrzelów, Huta, Kurnos Drugi, Ludwików, Łękawa, Niedyszyna, Oleśnik, Podwody, Postękalice, Rząsawa, Wielopole, Zawadów, Zdieszulice Górne;
- Gmina Drużbice: Roźniatowice, Drużbice, Wadlew, Rysy, Suchcice;
- Gmina Kleszczów: Łuszczanowice, Antoniówka, Czyżów, Kamień, Wolica, Łękińsko, Żłobnica, Kleszczów;
- Gmina Kluki: Kluki, Kaszewice, Parzno, Osina, Strzyżewice, Trząs, Żar;
- Gmina Rusiec: Rusiec, Wola Wiązowa, Jastrzębice, Dąbrowa Rusiecka;
- Gmina Szczerców: Borowa, Janówka, Szczerców, Chabelice, Magdalenów, Osiny, Stanisławów Pierwszy;
- Gmina Zelów: Bocianicha, Bujny Szlacheckie, Chajczyny, Grabostów, Karczmy, Kociszew, Kurów, Kolonia Pożdżenice, Łęki, Łobudzice, Pożdżenice, Sobki, Sromutka, Walewice, Wypychów, Wygiełzów, Zelów.

W roku 2019 straż pożarna była alarmowana do 1 357 zdarzeń, z czego 87 stanowią alarmy fałszywe, głównie z instalacji wykrywania lub w dobrej wierze. Większość stanowią miejscowe zagrożenia o znaczeniu lokalnym, rzadziej działalność jednostek ochrony przeciwpożarowej jest inicjowana wystąpieniem pożarów.

Tabela: Zagrożenia na terenie powiatu bełchatowskiego według rodzaju i skali niebezpieczeństwa

		2018	2019
pożary	małe	265	332
	średnie	16	15
	duże	2	0

¹⁴ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U.2020.920 t.j.)

miejscowe zagrożenia	małe	76	76
	lokalne	1 092	827
	średnie	17	19
	duże	1	1
alarmy fałszywe	z instalacji wykrywania	62	42
	w dobrej wierze	37	38
	złośliwe	4	7
ogółem		1 574	1 357

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

W wąskim ujęciu ogólnospołecznym bezpieczeństwo to stan braku zagrożeń, spokoju i pewności. Komenda Powiatowa Policji w Bełchatowie ma za zadanie chronić życie i zdrowie ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami, a także wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganiem ich sprawców. Realizację działań komendy wspierają jednostki terenowe:

- Komisariat Policji w Żelowie;
- Posterunek Policji w Drużbicach;
- Posterunek Policji w Kleszczowie;
- Posterunek Policji w Ruścu;
- Posterunek Policji w Szczercowie.

Wykrywalność sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję na terenie powiatu bełchatowskiego wynosi 82%, całkowita wykrywalność dotyczy przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu oraz przeciwko rodzinie i opiece. Większość stanowią przestępstwa o charakterze kryminalnym, których wykrywalność oscyluje na poziomie 79%. Jednakże, zadowalający jest spadek liczby przestępstw roku 2020 względem poprzedniego, szczególnie wśród zdarzeń przeciwko mieniu.

Tabela: Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w powiecie bełchatowskim

	2018	2019	2020
kryminalne	1 133	1 422	1 050
gospodarcze	387	471	226
przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	264	298	280
przeciwko życiu i zdrowiu	64	63	50
przeciwko mieniu	786	1 139	579
przeciwko wolności, wolności seksualnej i obyczajności	98	97	66
przeciwko rodzinie i opiece	335	305	206
ogółem	1 884	2 241	1 609

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Ponadto, na terenie powiatu Bełchatowskiego działa Straż Miejska w Bełchatowie, której zadaniem jest ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych, kontrola ruchu drogowego, pomoc w usuwaniu awarii technicznych czy zabezpieczenie miejsca przestępstwa przed przybyciem właściwych służb. Do niestandardowych działań Straży Miejskiej w Bełchatowie należy uruchamianie pojazdów w sezonie zimowym. W okresie letnim prowadzone są patrole rowerowe, zimą zaś patrole prewencyjne w komunikacji miejskiej. Jednostka prowadzi profilaktykę szkolną, przede wszystkim w temacie bezpieczeństwa w ruchu drogowym, kontaktów z osobami nieznanymi oraz związane z problematyką agresji.

Sport i rekreacja

Jednostka powiatowa wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze publicznym, również w zakresie kultury fizycznej i turystyki¹⁵. Podstawowymi jednostkami realizującymi cele i zadania upowszechniające kulturę fizyczną na terenie powiatu bełchatowskiego jest Powiatowe Centrum Sportu w Bełchatowie, kluby sportowe w formie stowarzyszeń oraz uczniowskie kluby sportowe. W roku 2020 Starosta Bełchatowski wydał 15 decyzji zmieniających wpisy Ewidencji Klubów Sportowych działających pod postacią stowarzyszenia oraz 2 decyzje o wykreśleniu z Ewidencji Uczniowskich Klubów Sportowych. Tym samym, na terenie powiatu funkcjonują 53 kluby sportowe i 28 uczniowskich klubów sportowych.

Powiatowe Centrum Sportu jest nowoczesnym zespołem obiektów sportowo-rekreacyjnych, w których skład wchodzi kryta pływalnia, sala gimnastyczna, boisko sportowe, stadion lekkoatletyczny, a także sztuczne lodowisko, które w okresie letnim pełni funkcje kortów tenisowych, boiska do koszykówki i do piłki ręcznej, boisko do siatkówki i do badmintonu oraz stanowiska do tenisa stołowego. Od roku 2012 mieszkańcy powiatu mogą korzystać z usług sportowych prowadzonych na obiektach Powiatowego Centrum Sportu, zajęć Powiatowej Akademii Małego Sportowca, sekcji sportowej PAMS, kursów nauki pływania, gry w tenisa ziemnego, jazdy na łyżwach czy zajęć fitness¹⁶. Ponadto, corocznie organizowane są imprezy i wydarzenia sportowe o zasięgu lokalnym oraz krajowym. Jednakże, na skutek sytuacji pandemicznej COVID-19, rok 2020 nie obfitował w organizację wydarzeń. W efekcie, realizując zadania Powiatowego Szkolnego Związku Sportowego, Powiatowemu Centrum Sportu we współpracy z Bełchatowskim Związkiem Sportowym i Powiatowym Zrzeszeniem Ludowym Zespołów Sportowych, udało się zrealizować jedynie 11 przedsięwzięć sportowych, z czego 9 objęto honorowym patronatem Starosty Bełchatowskiego:

- Igrzyska Dzieci: piłka siatkowa dziewcząt,
- Igrzyska Dzieci: piłka siatkowa chłopców,

¹⁵ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U.2020.920 t.j.)

¹⁶ Na podstawie witryny internetowej Powiatowego Centrum Sportu w Bełchatowie (<https://www.pcs-belchatow.pl>, dostęp 28.07.2021)

- Liceliada: piłka siatkowa dziewcząt,
- Liceliada: piłka siatkowa chłopców,
- Igrzyska Dzieci: koszykówka dziewcząt,
- Igrzyska Dzieci: koszykówka chłopców,
- Igrzyska Dzieci: gry i zabawy,
- Igrzyska Młodzieży Szkolnej: koszykówka chłopców,
- Igrzyska Młodzieży Szkolnej: koszykówka dziewcząt,
- Igrzyska Dzieci: indywidualne biegi przełajowe,
- Igrzyska Młodzieży Szkolnej: indywidualne biegi przełajowe,
- Liceliada: indywidualne biegi przełajowe,
- Liceliada: koszykówka 3x3 dziewcząt,
- Liceliada: koszykówka 3x3 chłopców,
- Liceliada: Szkolna Liga Lekkoatletyczna dziewcząt,
- Liceliada: Szkolna Liga Lekkoatletyczna chłopców,
- Igrzyska Dzieci: Finał Wojewódzki Indywidualnych Biegów Przełajowych,
- Liceliada: Finał Wojewódzkich Biegów Przełajowych.

Rada Powiatu Bełchatowskiego w drodze uchwały na wniosek Przewodniczącego Rady Powiatu, Prezydenta, Wójta, Burmistrza, pięciu radnych lub komisji Rady Powiatu oraz organizacji i stowarzyszeń z terenu powiatu, przyznaje tytuł „Zasłużony dla Powiatu Bełchatowskiego” za zasługi w dziedzinie społeczno-gospodarczej, w tym za zasługi sportowe.

Kultura

Jednostka samorządowa wykonuje określone ustawami zadania o charakterze publicznym, również w zakresie kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami¹⁷. Starosta Bełchatowski objął honorowym patronatem 25 przedsięwzięć w roku 2018, 21 przedsięwzięć w roku 2019, a w 2020 roku 9 przedsięwzięć z zakresu kultury. Na organizację lub współorganizację tychże wydarzeń wydatkowano odpowiednio 31.421,75 zł, 35.017,23 zł i 7.891,62 zł. Corocznie przyznawane są nagrody za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej oraz upowszechniania i ochrony kultury.

Mając na uwadze rozwój czytelnictwa wśród mieszkańców, począwszy od roku 2012 Zarząd Powiatu w Bełchatowie na mocy porozumienia powierza obowiązki Powiatowej Biblioteki Publicznej na rzecz Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej im. Józefa Ignacego Kraszewskiego w Bełchatowie¹⁸. Na bibliotekę składają się 3 filie, wszystkie zlokalizowane w granicach administracyjnych miasta Bełchatów. Z zapisów ustawy o bibliotekach¹⁹, biblioteka powiatowa zobowiązana jest do gromadzenia, opracowywania

¹⁷ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U.2020.920 t.j.)

¹⁸ Uchwała Nr 25/20 Zarządu Powiatu w Bełchatowie z dnia 28 stycznia 2020 w sprawie przyjęcia rozliczenia dotacji na realizację zadań Powiatowej Biblioteki Publicznej przez Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną im. J. I. Kraszewskiego w Bełchatowie w 2019 r.

¹⁹ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U.1997 Nr 85 poz. 539)

i udostępniania materiałów bibliotecznych, pełnienia funkcji ośrodka informacji biblioteczno-bibliograficznej, udostępniania zbiorów na miejscu oraz na zewnątrz. Na terenie powiatu bełchatowskiego znajdują się biblioteki gminne, którym biblioteka powiatowa udziela pomocy instrukcyjno-metodycznej i szkoleniowej oraz sprawuje nad nimi nadzór merytoryczny:

- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. Adama Mickiewicza w Zelowie;
- Filia Biblioteczna w Kociszewie;
- Filia Biblioteczna w Wygiełzowie;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Drużbicach;
- Centrum Kultury i Sportu Gminy Bełchatów: Biblioteka w Kurnosie;
- Centrum Kultury i Sportu Gminy Bełchatów: Biblioteka w Łękawie;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Kleszczowie;
- Filia Biblioteczna w Łękińsku;
- Filia Biblioteczna w Żłobnicy;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Szczercowie;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Ruścu;
- Filia w Woli Wiązowej;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Klukach.

Biblioteki oferują materiały z zakresu literatury pięknej, polskiej i obcej, literatury popularnonaukowej, wydawnictw dla dzieci i młodzieży czy bibliografii regionalnej w ujęciu historycznym i współczesnym. Jednakże, corocznie maleją zasoby bibliotek publicznych na terenie powiatu, w roku 2020 księgozbiór liczył 322.098 pozycji, z czego Biblioteka Miejska i Powiatowa liczy około 200.000 woluminów. Ponadto, biblioteki posiadają zasoby elektroniczne, audiobooki oraz filmy DVD.

Tabela: Czytelnictwo w bibliotekach publicznych na terenie powiatu bełchatowskiego

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
księgozbiór	340 563	340 225	334 830	334 716	327 763	322 098
zbiory elektroniczne (zinwentaryzowane)	329	241	221	221	<i>bd</i>	<i>bd</i>
zbiory specjalne	<i>bd</i>	<i>bd</i>	<i>bd</i>	<i>bd</i>	9 449	10 262
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	326 576	318 339	315 946	308 101	299 186	190 673
czytelnicy	18 351	16 930	16 520	16 352	16 039	13 007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Na terenie Bełchatowa działalność prowadzi również Muzeum Regionalne mające siedzibę w zabytkowej posiadłości zwanej „dworkiem Olszewskich”, otoczonej parkiem w sąsiedztwie rzeki Rakówki (Rysunek 1). Historia dworku rozpoczęła się w pierwszej połowie XVIII wieku

i związana jest ze szlacheckim rodem Rychłowskich, właściciele Bełchatowa od pierwszego ćwierćwiecza XVII wieku²⁰.



Rysunek: Dworek Olszewskich, aktualnie Muzeum Regionalne w Bełchatowie

foto. Urząd Miasta Bełchatów

Dworek został wpisany do rejestru zabytków dnia 26 maja 1967 roku wraz z Kościołem filialnym p.w. św. Trójcy w Klukach, Kościołem klasztornym p.w. Narodzenia NMP w Bełchatowie, Kościołem parafialnym p.w. św. Wawrzyńca i Tomasza w Łobudzice Kolonia, Kościołem filialnym p.w. św. Jana Chrzciciela w Łękińsku czy Kościołem parafialnym p.w. św. Ignacego Loyoli w Suchcicach. Park okalający Dwór Olszewskich został wpisany do rejestru dopiero w roku 1983 z parkiem w Woli Pszczółeckiej, parkiem dworskim w Dobrzelowie, Dobiecinie, Krzesławie i Głupicach oraz parkiem pałacowym w Klukach. Aktualnie 133 obiektów na terenie powiatu bełchatowskiego zostało ujętych w Wojewódzkiej Ewidencji, z czego 47 obiektów wpisano do Rejestru Zabytków²¹. Jednym z tych obiektów jest park dworski w Łękawie położony na terenie gminy Bełchatów, który w części stanowi własność powiatu Bełchatowskiego, tj. działka 829: obręb Łękawa (działka 830: obręb Łękawa jest własnością Parafii w Łękawie). Park ten wpisano do rejestru zabytków z dniem 14.02.1989 r.

Organizacje i stowarzyszenia

Czasami o organizacjach pozarządowych mówi się jako o trzecim sektorze, obok sektora publicznego, ponieważ nie są jednostkami podległymi administracji publicznej oraz sektora przedsiębiorstw, gdyż działalność organizacji nie jest nastawiona na osiągnięcie zysków. Na organizacje pozarządowe składają się jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, stowarzyszenia zwykłe, stowarzyszenia wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego, fundacje oraz organizacje

²⁰ Uchwała Nr XXVIII/249/16 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 24 listopada 2016 r. Gminny Program Rewitalizacji Bełchatowa na lata 2016-2022

²¹ Rejestr i wojewódzka ewidencja zabytków; na podstawie witryny internetowej Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków (<https://www.wuoz-lodz.pl>, dostęp 29.07.2021)

pożytku publicznego. Najliczniejszą formę organizacji na terenie powiatu bełchatowskiego stanowią stowarzyszenia wpisane do KRS, na które składają się stowarzyszenia Kobiet Wiejskich „Stokrotki”, Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich w Drużbicach czy w Kurowie, stowarzyszenia rozwoju wsi oraz gminy, stowarzyszenia społeczne, w tym Abstynencki Klub Wzajemnej Pomocy Społecznej „Jutrzenka” w Zelowie, Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych, Bełchatowskie Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR-MARKOT oraz Stowarzyszenie Osób Represjonowanych w Stanie Wojennym SORWSW w Bełchatowie, a także stowarzyszenia sportowe, zawodowe czy proekologiczne²². Następnie, po 20 maja 2018 r. wśród stowarzyszeń zwykłych działają m.in. „Zdrowa Gmina Bełchatów – Razem dla Środowiska”, „Bełchatów Dzieciom”, „Szczęśliwi Seniorzy” czy Stowarzyszenie „Anioły serc”²³. Jeśli członkowie stowarzyszenia chcą zakończyć działalność, należy podjąć uchwały o jego rozwiązaniu, wyznaczeniu likwidatora i przeznaczeniu majątku stowarzyszeniu, a następnie sporządzone dokumenty dostarczyć do organu nadzorującego, tj. Starosty Bełchatowskiego.

Kolejną, po stowarzyszeniach formą organizacji pozarządowych są jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, wspierające działalność przeciwpożarową Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej. Jednakże, to gmina ma obowiązek bezpłatnego umundurowania członków OSP, ubezpieczenia oraz poniesienia kosztów okresowych badań lekarskich. Gmina Drużbice liczy 8 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, gmina Zelów 17 jednostek, gmina Szczerców 7 jednostek, gmina Kluki 7 jednostek, gmina Rusiec 5 jednostek, gmina Bełchatów 13, a miasto Bełchatów 2 jednostki. Ostatnią formę organizacji na terenie powiatu stanowią fundacje, w tym Fundacja Pomocy „Ludzie Ludziom”, Fundacja „Zdrowie – Trzeźwość”, Fundacja „Bezpieczni”, Fundacja Idee Społeczne czy Fundacja „Anioły serc”²⁴.

Corocznie powiat bełchatowski współpracuje z organizacjami pozarządowymi, które wspierają jednostkę w realizacji zadań publicznych oraz wspierają zaspokajanie potrzeb zbiorowych mieszkańców. W strukturze organizacyjnej Starostwa Powiatowego istnieje stanowisko pełnomocnika ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. Prowadzona współpraca przybiera najczęściej formę finansową w postaci dotacji na realizację konkretnych przedsięwzięć, wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, turystyki i krajoznawstwa, kultury i sztuki oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i podtrzymywania tradycji narodowej, a także promocji i ochrony zdrowia, pomocy społecznej i rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Jednakże, na skutek sytuacji pandemicznej w roku 2020, wiele zadań zleconych nie zostało w pełni zrealizowanych, a część organizacji w ogóle odstąpiło od realizacji zawartych wcześniej umów.

Pod patronatem Starosty Bełchatowskiego ośmiokrotnie odbył się Piknik Stowarzyszeń, na którym można spotkać się ze społecznikami i porozmawiać na ich stoiskach promocyjną. Na ostatnim pikniku (tj. w roku 2019) w pikniku udział wzięło 27 stowarzyszeń, z czego wiele organizacji prezentuje się regularnie od samego początku dając tym samym dowód, na to, że

²² Ewidencja stowarzyszeń wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego działających na terenie powiatu bełchatowskiego na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. „Prawo o stowarzyszeniach”

²³ Spis stowarzyszeń zwykłych działających na terenie powiatu bełchatowskiego na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. „Prawo o stowarzyszeniach” po 20 maja 2018 r.

²⁴ Ewidencja fundacji działających na terenie powiatu bełchatowskiego na podstawie ustawy o fundacjach z dnia 6 kwietnia 1984 r.

warto. Organizacje poza ulotkami na temat prowadzonej działalności, przygotowały także poczęstunki domowych wypieków, dla dzieci zorganizowano kącki z rysunkami. Przed zgromadzoną publicznością wystąpiły m.in. Zespół „Ale Babki” z Gminnego Stowarzyszenia Kobiet Wiejskich w Drużbicach czy „Kurnosianki” z Gminnego Centrum Kultury.

Wymiar gospodarczy

Rynek Pracy

Kapitał fizyczny, kapitał ludzki, ziemia i praca w ekonomii stanowią cztery czynniki produkcji. Będąc częścią systemu gospodarczego, rynek pracy jest miejscem konfrontacji podaży i popytu na pracę. Ilość ofert pracy znajdujących się na rynku i tworzących podaż, konfrontuje się z popytem generowanym przez przedsiębiorstwa i idącym za nimi kapitałem fizycznym.

Jako kształtujące rynek pracy wymienia się następujące czynniki:

- Czynniki demograficzne;
- Poziom płac;
- System zasiłków;
- Wykształcenie i kwalifikacje;
- Skłonność do zatrudnienia;
- Mobilność;
- Oczekiwania pracowników.

Kształtowanie się rynku pracy wynika w sposób bezpośredni z demografii i co za tym idzie z popytu na dobra konsumpcyjne. Potrzeby gospodarcze zwiększenia produkcji wpływają bezpośrednio na zwiększenie wzrostu zatrudnienia, tak w sektorze produkcyjnym, jaki w usługach go wspierających. Zrównoważony rynek pracy w powiecie, ma szanse zaspokajać podstawowe i najważniejsze potrzeby mieszkańców, kreując w drugiej kolejności coraz bardziej „wartościowe” miejsca pracy. Praca, która stawia na wiedzę, umiejętności i know-how jest niezbędna by poziom życia całej społeczności podnosił się w sposób ciągły i harmonijny.

Popyt na pracę generowany jest przez przedsiębiorców, którzy gotowi są inwestować swoje pieniądze w miejscach spełniających ich wymagania. Z tego też powodu w pierwszej kolejności należy podjąć działania mające na celu polepszenie funkcjonowania firm poprzez zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu. Najbardziej istotnym w przypadku powiatu bełchatowskiego działaniem jest zwiększanie różnorodności stanowisk pracy i wpływ na dywersyfikację pracodawców dających zatrudnienie mieszkańcom.

Powiat Bełchatowski tak jak reszta kraju ulega trendowi spadku populacji chociaż nie tak raptownym. Klasyczny model rodziny 2+2 uległ zmianie i w chwili obecnej najczęściej rodziny są trzyosobowe. Ma to oczywiście swój wpływ na rynek pracy, w którym liczba osób w wieku produkcyjnym rokrocznie spada. Niski trend spadkowy w populacji powiatu utrzymywał się do

tej pory dzięki kopalni i elektrowni, które tworzyły i na razie jeszcze tworzą dobrze płatne miejsca pracy.

W 2020 roku 60,5% mieszkańców Powiatu Bełchatowskiego było w wieku produkcyjnym, 18,7% w wieku przedprodukcyjnym, a 20,7% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym. Z uwagi na starzenie się społeczeństwa oraz spadek liczby narodzin, liczba osób w wieku produkcyjnym będzie drastycznie maleć, przy czym oczekiwane spadki roczne wyniosą około jednego punktu procentowego w nadchodzącym czasie.

Tabela: Wiek mieszkańców w podziale na grupy

		2016	2017	2018	2019	2020
W wieku przedprodukcyjnym	%	18,4	18,5	18,6	18,7	18,7
W wieku produkcyjnym	%	64,6	63,6	62,6	61,5	60,5
W wieku poprodukcyjnym	%	17,0	17,9	18,8	19,8	20,7

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wraz z tendencją polskiego społeczeństwa do starzenia się, będzie malała liczba pracowników zdolnych do podjęcia pracy w firmach Powiatu Bełchatowskiego.

Tabela: Współczynnik obciążenia demograficznego

		2016	2017	2018	2019	2020
Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	osoba	18,4	19,6	21,1	22,7	24,2
Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	osoba	13,1	13,8	14,7	15,5	16,3

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W powiecie bełchatowskim zatrudnionych było w roku 2019 ponad 42 tysiące osób z czego około 60 % to mężczyźni. Jednocześnie należy zauważyć, iż prawie połowa wszystkich pracujących działa na rynku przemysłowym i budowlanym. Nie należy także zapominać, iż przemysł jest wspierany przez wielu pracowników świadczących swoje usługi na jego rzecz.

Tabela: Pracujący wg grup sekcji i płci

	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	42 450	42 767	42 753	42 253	-
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	7 153	7 034	7 007	6 994	-
Przemysł i budownictwo	19 217	19 830	20 015	19 569	-
Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	6 017	5 305	5 291	5 340	-
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	805	812	1 044	733	-

Pozostałe usługi	9 258	9 786	9 396	9 617	-
------------------	-------	-------	-------	-------	---

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Należy zauważyć, iż pierwszy raz od wielu lat w roku 2020 wzrosło bezrobocie. Związane jest to oczywiście z pandemią COVID-19 oraz zamknięciem niektórych sektorów gospodarki przez rząd centralny. Wzrost bezrobocia dla powiatu jest zdecydowanie mniejszy niż dla całego kraju. Związane jest to ze słabiej wykształconymi sektorami turystycznym i gastronomicznym w powiecie niżli w regionach Polski opartych właśnie o te dwa sektory.

W przypadku braku wprowadzania przez rząd centralny dalszych, destabilizujących pracę zakładów pracy lock'downów stopa bezrobocia powinna się ustabilizować.

Tabela: Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie bełchatowskim

		2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	%	7,5	6,0	5,7	4,9	5,4
Ogółem (Polska = 100)	%	91,5	90,9	96,6	94,2	87,1

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Od końca 2019 roku nastąpił wzrost liczby bezrobotnych, która zaczęła jednak maleć nieznacznie rok później. W 2020 roku zarejestrowano 3 638 osób jako bezrobotne, przy czym 2 128 osób zostało wyrejestrowanych z tytułu podjęcia pracy.

Tabela: Zarejestrowani bezrobotni w powiecie bełchatowskim

Miesiąc	2016	2017	2018	2019	2020
styczeń	5 207	4 332	3 408	3 197	2 756
luty	5 311	4 396	3 412	3 241	2 726
marzec	5 054	4 153	3 204	3 114	2 742
kwiecień	4 702	3 844	3 121	2 988	2 845
maj	4 453	3 666	3 008	2 903	2 916
czerwiec	4 241	3 440	2 967	2 797	2 948
lipiec	4 168	3 373	2 904	2 720	2 998
sierpień	4 099	3 391	2 922	2 658	2 996
wrzesień	3 966	3 324	2 981	2 569	2 904
październik	3 948	3 128	2 958	2 569	2 854
listopad	3 930	3 133	3 025	2 551	2 849
grudzień	4 090	3 218	3 047	2 570	2 841

Źródło: PUP Bełchatów

W 2020 roku największa ilość osób bezrobotnych zamieszkiwała jedyny, tak duży ośrodek miejski w powiecie – miasto Bełchatów. Z wyjątkiem gminy Rusiec nastąpił wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych, przy czym był on największy w gminach Kleszczów, Drużbice, Bełchatów i samym mieście Bełchatów.

Tabela: Bezrobotni w podziale na gminy



Źródło: PUP Belchatów

Tabela: Liczba bezrobotnych w gminach

JEDNOSTKI SAMORZĄDOWE	LICZBA BEZROBOTNYCH 31.12.2016	LICZBA BEZROBOTNYCH 31.12.2017	LICZBA BEZROBOTNYCH 31.12.2018	LICZBA BEZROBOTNYCH 31.12.2019	LICZBA BEZROBOTNYCH 31.12.2020
GMINA MIEJSKA BĘŁCHATÓW	1 913	1 523	1 438	1 150	1 306
GMINA BĘŁCHATÓW	345	274	266	216	247
GMINA DRUŻBICE	180	123	115	107	127
GMINA KLESZCZÓW	136	116	81	96	105
GMINA KLUKI	147	106	108	84	104
GMINA RUSIEC	131	108	103	79	78
GMINA SZCZERCÓW	278	223	209	169	173
GMINA MIEJSKO-WIEJSKA ŻELÓW	960	745	727	669	701
RAZEM	4 090	3 218	3 047	2 570	2 841

Źródło: PUP Belchatów

Tabela: Zmiana procentowa liczby bezrobotnych w gminach rok do roku

JEDNOSTKI SAMORZĄDOWE	Stan w końcu okresu			
	31.12.2019 r.	31.12.2020 r.	spadek/wzrost	
			w liczbach	%
GMINA MIEJSKA BĘŁCHATÓW	1 150	1 306	156	13,6%
GMINA BĘŁCHATÓW	216	247	31	14,4%
GMINA DRUŻBICE	107	127	20	18,7%
GMINA KLESZCZÓW	96	105	9	9,4%
GMINA KLUKI	84	104	20	23,8%
GMINA RUSIEC	79	78	-1	-1,3%
GMINA SZCZERCÓW	169	173	4	2,4%
GMINA MIEJSKO-WIEJSKA ŻELÓW	669	701	32	4,8%
w tym				
Żelów miasto	369	379	10	2,7%
Żelów wieś	300	322	22	7,3%
OGÓŁEM POWIAT BĘŁCHATOWSKI	2 570	2 841	271	10,5%

Źródło: PUP Belchatów

Kobiety jako osoby bezrobotne stanowią większość, co jest zjawiskiem powszechnym wynikającym z wciąż występującego w Polsce systemu patriarchalnego rodziny. Tym nie mniej ilość pozostających bez zatrudnienia kobiet jest większa w powiecie niż średnio w kraju.

Tabela: Bezrobotni zarejestrowani wg płci

	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	4 090	3 218	3 047	2 570	2 841
Mężczyźni ogółem	1 773	1 242	1 141	958	1 108
Kobiety ogółem	2 317	1 976	1 906	1 612	1 733

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W powiecie bełchatowskim w perspektywie pięcioletniej najliczniejszą grupą wśród bezrobotnych były osoby – powyżej 25 roku życia. W roku 2020 tendencja ta po raz pierwszy się zmieniła i najwięcej bezrobotnych było wśród osób w wieku średnim (35 – 44), czyli w grupie, która jest najczęściej postrzegana jako ta, z dużym doświadczeniem oraz energią do pracy. Na relatywnie zbliżonym poziomie do lat wcześniejszych pozostają dwie skrajne grupy osób, czyli najmłodszy i najstarsi.

Tabela: Bezrobotni zarejestrowani wg wieku

	2016	2017	2018	2019	2020
24 lata i mniej	538	377	322	258	288
25 i więcej	3 552	2 841	2 725	2 312	2 553
25-34	1 243	936	866	748	779
35-44	955	857	843	734	835
45-54	670	511	493	419	510
55 i więcej	684	537	523	411	429

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W powiecie zwiększa się liczba osób długotrwale bezrobotnych, co powinno wpływać na uruchomienie dodatkowych programów mogących „wyciągnąć” takie osoby ze spirali bezrobocia. Działania podejmowane przez odpowiednie instytucje związane z przywróceniem osobom długotrwale bezrobotnych są zdecydowanie bardziej czasochłonne i kapitałochłonne od standardowych działań podejmowanych najczęściej przez Powiatowy Urząd Pracy na rzecz osób bezrobotnych. W tym celu wskazana jest dalsza współpraca między instytucjami powiatu a organizacjami pożytku publicznego, które często pracują z osobami długotrwale bezrobotnymi. Tym samym dalsze prowadzenie przez Powiatowy Urząd Pracy odpowiednich działań mających na celu skupienie się w dużej mierze (choć nie tylko) na grupie kobiet i potencjalnie chętnych do zakładania swoich firm, wydaje się kluczowe.

Tabela: Bezrobotni zarejestrowani wg czasu pozostawania bez pracy w powiecie bełchatowskim

	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	4 090	3 218	3 047	2 570	2 841
3 miesiące i mniej	1 219	997	883	756	623
3 - 6 miesięcy	588	476	495	393	426
6 - 12 miesięcy	624	480	482	419	547
Powyżej 12 miesięcy	1 659	1 265	1 187	1 002	1 245

12 - 24 miesięcy	626	486	476	393	545
Powyżej 24 miesięcy	1 033	779	711	609	700

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W powiecie bełchatowskim tak jak w innych częściach województwa łódzkiego, poziom wykształcenie wpływa na możliwości zdobycia pracy. Z tego też powodu im ten poziom jest niższy tym trudniej znaleźć odpowiednią pracę, co odbija się w statystykach dotyczących osób bezrobotnych. Tym bardziej dziwić może fakt, iż najlepiej wykształcone kobiety, które skończyły naukę na uczelniach wyższych, stanowią także najliczniejszą grupę osób bezrobotnych wśród kobiet.

Tabela: Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia i płci

	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	4 090	3 218	3 047	2 570	2 841
Mężczyźni ogółem	1 773	1 242	1 141	958	1 108
Kobiety ogółem	2 317	1 976	1 906	1 612	1 733
Ogółem - wyższe	575	452	434	406	457
Mężczyźni - wyższe	129	97	93	82	86
Kobiety - wyższe	446	355	341	324	371
Ogółem - policealne, średnie zawodowe	835	646	659	569	626
Mężczyźni - policealne, średnie zawodowe	264	143	163	133	177
Kobiety - policealne, średnie zawodowe	571	503	496	436	449
Ogółem - średnie ogólnokształcące	482	418	404	321	364
Mężczyźni - średnie ogólnokształcące	151	111	102	78	107
Kobiety - średnie ogólnokształcące	331	307	302	243	257
Ogółem - zasadnicze zawodowe/branżowe	1 048	824	787	625	674
Mężczyźni - zasadnicze zawodowe/branżowe	541	394	366	306	340
Kobiety - zasadnicze zawodowe/branżowe	507	430	421	319	334
Ogółem - gimnazjalne i poniżej	1 150	878	763	649	720
Mężczyźni - gimnazjalne i poniżej	688	497	417	359	398
Kobiety - gimnazjalne i poniżej	462	381	346	290	322

Źródło: GUS

Osoby niepełnosprawne na rynku pracy w ostatnim czasie odnajdywały się lepiej niż w latach poprzednich. Świadczy o tym utrzymanie poziomu bezrobocia wśród tej grupy zawodowej pomimo szalejącej pandemii i zauważalnego wzrostu ogólnego wskaźnika

bezrobocia. Podejmowanie pracy zdalnej w czasach COVID-19 dla osób niepełnosprawnych było zdecydowanym plusem zaistniałej sytuacji. Dodatkowo, wpływ na wielkość bezrobocia w tej grupie ma także postępująca świadomość społeczna pracodawców, którzy widzą w takich osobach potencjał.

Tabela: Niepełnosprawni zarejestrowani w urzędzie pracy wg płci w powiecie bełchatowskim

	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	316	261	244	226	230
Ogółem z prawem do zasiłku	37	36	36	33	36
Mężczyźni ogółem	137	98	94	90	94
Mężczyźni z prawem do zasiłku	10	10	15	12	13
Kobiety ogółem	179	163	150	136	136
Kobiety z prawem do zasiłku	27	26	21	21	23

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Zgodnie z danymi statystycznymi w roku 2020 łącznie pojawiło się 3 860 ofert pracy z czego 58 było skierowanych do osób niepełnosprawnych.

Tabela: Oferty pracy wg grup osób w powiecie bełchatowskim

	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem, w końcu roku	61	61	68	90	108
Ogółem, w ciągu roku	-	-	-	-	3 802
Niepełnosprawni, w końcu roku	2	0	4	2	1
Niepełnosprawni, w ciągu roku	-	-	-	-	58
Oferty pracy dla osób niepełnosprawnych na 1000 bezrobotnych niepełnosprawnych	6	0	16	9	4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Niezmiernie istotne dla pracowników jest poczucie bezpieczeństwa w pracy. Niestety na tym polu pracodawcy mają wiele do poprawy. Ogólna liczba wypadków (w tym ciężkich) nie spada, utrzymując się na podobnym poziomie. Z perspektywy powiatu ważne jest by prowadzić wśród pracodawców i pracowników kampanie na rzecz bezpiecznych miejsc pracy i dbania o poprawę bezpieczeństwa.

Tabela: Poszkodowani w wypadkach przy pracy w powiecie bełchatowskim

	2016	2017	2018	2019	2020
Wypadki ogółem	304	287	248	282	-
Wypadki kobiety	139	115	94	110	-
Wypadki mężczyźni	165	172	154	172	-
wypadki śmiertelne	0	2	0	0	-

Wypadki ciężkie	0	3	3	3	-
Wypadki - inne skutki	304	282	245	279	-
Dni niezdolności do pracy	15 979	17 423	14 125	17 996	-

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Powiat Bełchatowski zawsze był kojarzony z zarobkami, które były wyższe niż średnia krajowa. Wynika to z faktu, iż pracownicy kopalni i elektrowni otrzymywali wyższą zapłatę niż pracownicy w innych częściach Polski.

Tabela: Przeciętne wynagrodzenie w powiecie bełchatowskim

		2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	zł	5 778,97	5 926,37	6 259,40	6 695,94	7 002,62
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)	%	134,7	130,9	129,5	129,2	126,8

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W roku 2020 „Barometr zawodów” wykazał jako zawody deficytowe dla Powiatu Bełchatowskiego następujące profesje:

- Betoniarze i zbrojarze;
- Brukarze;
- Cieśle i stolarze budowlani;
- Elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy;
- Inżynierowie budownictwa;
- Inżynierowie chemicy i chemicy;
- Kierowcy autobusów;
- Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych;
- Kucharze;
- Lakiernicy;
- Monterzy instalacji budowlanych;
- Monterzy konstrukcji metalowych;
- Murarze i tynkarze;
- Operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych;
- Operatorzy obrabiarek skrawających;
- Pielęgniarki i położne;
- Pracownicy ds. budownictwa drogowego;
- Pracownicy ds. rachunkowości i księgowości;
- Pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie;
- Robotnicy budowlani;
- Robotnicy obróbki drewna i stolarze;
- Samodzielni księgowi;

- Sekretarki i asystentki;
- Spawacze;
- Ślusarze.²⁵

W powiecie bełchatowskim występuje silnie zakorzeniona mono struktura rynku pracy, który oparty jest na sektorze paliwowo-energetycznym. Jest niezmiernie istotną potrzebą wykorzystania finansowych środków europejskich (m.in. Fundusz Sprawiedliwej Transformacji) w celu płynnego dokonania zmian w strukturze bełchatowskiego rynku pracy.

Ważnym wydaje się fakt wspierania kobiet w powrocie na rynek pracy, z uwagi na zauważalnie wysokie bezrobocie wśród tej grupy społecznej. W połączeniu z dalszym promowaniem samozatrudnienia i budowania start up'ów może się okazać, iż osoby zaliczane do grupy długotrwale bezrobotnej wejdą na rynek pracy wpływając na rozwój lokalnej gospodarki.

Zauważalna jest także potrzeba zmiany systemu kształcenia zawodowego, w którym większy nacisk powinien być kładziony na praktykę. Niezbędna jest w tym zakresie współpraca ponadregionalna, nie tylko pomiędzy JST, ale także między pracodawcami, którzy powinni zaangażować się mocniej choćby w tworzeniu dla uczniów praktyk w swoich zakładach pracy. W aspekcie szkolnictwa istotne jest także skupienie się na budowaniu wśród uczniów postaw pro przedsiębiorczych, które w chwili obecnej są słabo podkreślane przez kadrę pedagogiczną.

Przewidywania co do rynku pracy w przyszłości tak na świecie, jak i w Europie są takie, iż z uwagi na pojawianie się nowych technologii zmieniają się modele biznesowe firm, co może wpłynąć na ryzyko niestabilności, bezrobocia wzrostu nierówności i ubóstwa wśród osób, które nie odnajdą się w nowym – cyfrowym świecie.²⁶

Coraz częściej będzie także używany termin „gig economy”, który określa w jaki sposób będą pracowali ludzie oraz czego od nich będzie wymagał rynek pracy. Z każdą dekadą będzie zwiększała się ilość osób prowadząca swoje (najczęściej jednoosobowe) przedsiębiorstwa. Pracownicy ci, będą świadczyć prace nie dla jednej, ale dla wielu firm jednocześnie, pracując nad projektami krótkoterminowymi. Praca będzie zyskiwana poprzez specjalnie tworzone platformy do obsługi rynku talentów. Miejsca pracy powstające w ramach gig economy mogą być obsługiwane przez wysoce wykwalifikowanych pracowników, mieszkających w różnych częściach kraju czy globu. Jest to przy tym szansa dla powiatu by w przyszłości ściągać ekspertów z innych branż niż energetyczna do zamieszkania w nim. Nadmienić przy tym trzeba, że do zachęcania takich osób do osiedlania się w powiecie bełchatowskim trzeba zapewnić im odpowiednią ofertę mieszkaniową, zdrowotną, edukacyjną, kulturalną i sportową, a przede wszystkim dostępu do infrastruktury cyfrowej.

Wraz ze zmianami strukturalnymi zmienić się będzie także podchodzenie pracowników do możliwości przekwalifikowania się i podnoszenia swoich umiejętności. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji takich jak umiejętności techniczne czy umiejętność współpracy będą kluczowe. W przyszłości, zdecydowanie mocniej niż w chwili obecnej pracodawcy będą stawiali na ciągły

²⁵ Powiatowy program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2020 - 2026

²⁶ Źródło: European Anti Poverty Network, The future of work

rozwój, a nauka nie zakończy się na szkole. Osoby, które nie zdołają zaadoptować się do nowego systemu zostaną na marginesie rynku pracy.

Zmieni się także ilość spędzania czasu bezpośrednio w siedzibie pracodawcy. Pandemia COVID-19 przyspieszyła tylko rewolucję w tym zakresie, która i tak już się zbliżała. Zaoszczędzone w ten sposób środki będą mogły być częściowo inwestowane w rozwój kadry. Już w chwili obecnej zgodnie z raportem przygotowanym przez portal www.pracuj.pl, aż 87 % respondentów chce pracować tylko zdalnie bądź w dużej mierze zdalnie. Wydaje się oczywistym, iż zdalny bądź hybrydowy system pracy zostanie z nami już na dłużej.

Według World Economy Forum w 2025 roku najważniejsze będą następujące kompetencje pracowników:

- Myślenie analityczne i innowacyjność;
- Aktywne uczenie się i strategie uczenia się;
- Myślenie krytyczne i analiza;
- Kompleksowe rozwiązywanie problemów;
- Kreatywność, oryginalność, inicjatywa;
- Przywództwo i wpływ społeczny;
- Wykorzystanie technologii, monitoring i kontrola;
- Projektowanie technologii, programowanie;
- Odporność, tolerancja stresu, elastyczność;
- Rozumowanie, rozwiązywanie problemów, ideacja.²⁷

Struktura podmiotów gospodarczych

Powiatu Bełchatowskiego jest miejscem, w którym silną pozycję wśród jednoosobowych działalności gospodarczych lub samozatrudnionych zajmują sektory handlu, budownictwa, przetwórstwa przemysłowego i działalności profesjonalnej, naukowej oraz technicznej. O ile handel rozwija się najczęściej jako usługa dodatkowa dla społeczności (mająca zaspokoić miejscową konsumpcję) o tyle pozostałe z wymienionych sektorów są ściśle powiązane z monokulturą paliwowo – energetyczną. Szczególnie w tym aspekcie cieszy działalność firm zajmujących się prowadzeniem działalności naukowej i technicznej. Wskaźnik tej grupy jest zdecydowanie wyższy niż w innych powiatach województwa łódzkiego.

Zauważyć można w powiecie tendencję, w której osoby fizyczne z roku na rok zakładają więcej działalności gospodarczych. Liczba wpisywanych podmiotów do rejestru także rośnie z każdym rokiem.

Tabela: Wskaźniki

	2016	2017	2018	2019	2020
Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	80	80	81	84	87
Podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 49 osób na 10 tys.	8,7	8,5	8,1	8,3	8,3

²⁷ World Economic Forum „The future of jobs report 2020”

mieszkańców					
Nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej w sektorze prywatnym na 10 tys. mieszkańców	62	61	69	73	62
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	59	60	61	63	66
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	3,03	3,14	3,16	3,24	3,33

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Tabela: Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007 w powiecie bełchatowskim

	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	6 717	6 732	6 871	7 123	7 390
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	80	82	82	82	73
B - Górnictwo i wydobywanie	7	6	7	5	4
C - Przetwórstwo przemysłowe	665	671	683	721	748
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	5	5	5	5	7
E - Dostawa woda, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	25	23	22	22	23
F - Budownictwo	958	981	1 048	1 157	1 257
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów mechanicznych, włączając motocykle	1 976	1 889	1 870	1 845	1 880
H - Transport i gospodarka magazynowa	424	429	438	437	438
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	159	170	161	161	163
J - Informacja i komunikacja	182	194	214	229	256
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	242	230	225	234	232
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	57	61	70	74	78
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	676	689	691	706	727
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	157	154	164	171	176
P - Edukacja	162	170	176	187	195
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	494	507	523	548	563
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	79	87	93	101	110
S, T i U- Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające	369	384	399	438	460

pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; Organizacje i zespoły eksterytorialne					
---	--	--	--	--	--

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Ogółem do rejestru w powiecie bełchatowskim wpisanych jest 9.810 podmiotów, z których prawie 25 % związanych jest z przemysłem i budownictwem. W oczy rzuca się także sektor rolniczy, w którym działa bardzo mała i ciągle zmniejszająca się liczba podmiotów. Zauważalna jest także zmniejszająca się liczba firm sektora MŚP.

Tylko ilość mikrofirm z roku na rok się powiększa, co może świadczyć z jednej strony o przedsiębiorczości mieszkańców, ale z drugiej strony o potrzebie samozatrudnienia wynikającego ze zmieniających się uwarunkowań rynku pracy i wymagań pracodawców.

W ostatnich pięciu latach nie zwiększyła się ilość podmiotów MŚP i firm dużych, które zatrudniają powyżej 1000 osób. Z uwagi na monokulturę paliwowo – energetyczną wydaje się konieczne budowanie warunków, gdzie w sposób systemowy poszukiwane będą podmioty chcące rozwijać się w nowych lokalizacjach. Pomoc w tym zakresie powinna być szczególnie przemyślana i rzetelnie przygotowana tak by oczekiwane w niedalekiej przyszłości zmiany na rynku pracy nie były zbyt odczuwalne dla mieszkańców.

Tabela: Podmioty w rozbiciu na sektory i wielkość w powiecie bełchatowskim

	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	8 994	9 042	9 173	9 497	9 810
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	109	112	108	107	99
Przemysł i budownictwo	2 039	2 074	2 136	2 292	2 433
Pozostała działalność	6 846	6 856	6 929	7 098	7 278
0 - 9	8 532	8 592	8 745	9 080	9 403
10 - 49	364	354	336	323	314
50 - 249	81	80	76	78	77
250 - 999	12	12	12	12	12
1000 i więcej	5	4	4	4	4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Analizując dane dotyczące ilości podmiotów według form prawnych trzeba zaznaczyć, iż ich liczba ulega tylko niewielkim zmianom rok rocznie. Zauważyć należy dwie tendencje: rokroczny wzrost spółek cywilnych oraz spadek ilości spółek z kapitałem zagranicznym. Ponieważ wspomniane tendencje utrzymują się od kilku lat należy zastanowić się jak wspierać dalszy rozwój przedsiębiorczości ze szczególnym uwzględnieniem pozyskiwania kapitału zagranicznego.

Tabela: Podmioty w sektorze prywatnym wg form prawnych w powiecie bełchatowskim

	2016	2017	2018	2019	2020
Spółki handlowe - akcyjne razem	20	21	16	16	15

Spółki handlowe - akcyjne z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	1	1	0
Spółki handlowe - z ograniczoną odpowiedzialnością razem	379	405	379	394	415
Spółki handlowe - z ograniczoną odpowiedzialnością z udziałem kapitału zagranicznego	66	67	55	49	45
Spółki cywilne ogółem	698	704	706	709	722
Spółki handlowe	-	-	-	519	538

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Liczba jednostek organizacyjnych należących do JST nie zmienia się w czasie.

Tabela: Podmioty w sektorze publicznym wg form prawnych w powiecie bełchatowskim

	2016	2017	2018	2019	2020
Gminne samorządowe jednostki organizacyjne	40	38	39	39	39
Powiatowe samorządowe jednostki organizacyjne	11	11	11	11	11

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W powiecie bełchatowskim, zauważalny jest (choć nieznaczny) wzrost mikro przedsiębiorstw. Niestety nie można powiedzieć tego samego o sektorze MŚP, który pozostaje od kilku lat na tym samym poziomie. Konieczne jest wsparcie mikro przedsiębiorców, w celu zwiększania ich możliwości produkcyjnych i usługowych, co doprowadzi w konsekwencji do zwiększenia absorpcji kapitału ludzkiego.

Powstające i zamykane przedsiębiorstwa

Baza gospodarcza w powiecie bełchatowskim jest w chwili obecnej rozwinięta na podobnym poziomie w stosunku do innych powiatów województwa łódzkiego.

Z 630 nowo zarejestrowanych osób fizycznych ponad 40 % prowadzi działalność bądź w szeroko pojętym sektorze handlu bądź w sektorze związanym z rekultywacją. Ilość nowo powstających spółek handlowych jest podobna do lat wcześniejszych, natomiast widoczny jest spadek powstawania nowych stowarzyszeń czy organizacji społecznych.

W statystykach dostrzec można także znikome powstawanie firm o profilu rolniczym i 30% udział firm związanych z przemysłem i budownictwem.

Tabela: Podmioty nowo zarejestrowane wg grup sekcji PKD 2007 w powiecie bełchatowskim

	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	722	710	795	849	720
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	4	7	4	6	2

Przemysł i budownictwo	201	212	226	269	239
Pozostała działalność	517	491	565	574	479

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Tabela: Nowo zarejestrowane osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w powiecie bełchatowskim

	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	-	-	-	710	630
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	-	-	-	6	1
B - Górnictwo i wydobywanie	-	-	-	0	1
C - Przetwórstwo przemysłowe	-	-	-	70	67
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	-	-	-	1	3
E - Dostawa woda, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	-	-	-	180	146
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów mechanicznych, włączając motocykle	-	-	-	149	140
H - Transport i gospodarka magazynowa	-	-	-	28	28
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	-	-	-	11	20
J - Informacja i komunikacja	-	-	-	25	34
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	-	-	-	14	8
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	-	-	-	4	7
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	-	-	-	61	61
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	-	-	-	15	16
P - Edukacja	-	-	-	29	17
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	-	-	-	41	29
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	-	-	-	14	12
S, T i U- Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; Organizacje i zespoły eksterytorialne	-	-	-	62	40

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Tabela: Nowo zarejestrowane spółki handlowe

	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	-	-	-	42	42
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	-	-	-	0	1
C - Przetwórstwo przemysłowe	-	-	-	6	4
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	-	-	-	2	7
F - Budownictwo	-	-	-	6	7
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów mechanicznych, włączając motocykle	-	-	-	9	3
H - Transport i gospodarka magazynowa	-	-	-	2	1
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	-	-	-	1	2
J - Informacja i komunikacja	-	-	-	0	3
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	-	-	-	1	0
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	-	-	-	4	1
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	-	-	-	7	3
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	-	-	-	1	2
P - Edukacja	-	-	-	2	1
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	-	-	-	1	5
S, T i U- Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; Organizacje i zespoły eksterytorialne	-	-	-	0	2

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Tabela: Podmioty nowo zarejestrowane wg sektorów własnościowych w powiecie bełchatowskim

	2016	2017	2018	2019	2020
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	722	710	795	849	720
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego ogółem	3	1	0	1	0
Sektor publiczny - ogółem	3	5	1	4	6
Sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	1	5	1	4	6
Sektor publiczny - spółki handlowe	2	0	0	0	0
Sektor prywatny - ogółem	704	693	776	826	694
Sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	622	627	661	710	630

Sektor prywatny - spółki handlowe	25	33	25	23	22
Sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	3	1	0	1	0
Sektor prywatny - spółdzielnie	3	1	0	0	1
Sektor prywatny - fundacje	5	2	3	4	5
Sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	19	14	23	14	8

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Właściciele przedsiębiorstw widzą w powiecie potencjał do rozwoju, dlatego cieszyć może rokroczne zmniejszanie się ilości firm wyrejestrowujących się. Natomiast niepokojący jest fakt, iż liczba wyrejestrowujących się spółek handlowych jest dwukrotnie wyższa niż 4-5 lat temu.

Martwić natomiast może także utrzymywanie się kapitału zagranicznego w powiecie na tym samym poziomie i to od dobrych kilku lat.

Tabela: Podmioty wyrejestrowane wg sektorów własnościowych

	2016	2017	2018	2019	2020
Sektor publiczny - ogółem	3	16	6	5	1
Sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	3	15	4	4	1
Sektor publiczny - spółki handlowe	0	1	2	1	0
Sektor publiczny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	0	1	0	0
Sektor prywatny - ogółem	669	634	631	469	376
Sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	643	600	474	408	331
Sektor prywatny - spółki handlowe	9	12	71	24	23
Sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	4	10	10	5
Sektor prywatny - spółdzielnie	0	0	8	0	1
Sektor prywatny - fundacje	0	0	4	1	0
Sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	3	4	20	5	6

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Tabela: Podmioty wyrejestrowane wg grup sekcji PKD 2007

	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	672	650	638	474	377
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	6	2	6	5	5
Przemysł i budownictwo	187	175	162	108	87
Pozostała działalność	479	473	470	361	285
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	672	650	638	474	377

Tabela: Podmioty wyrejestrowane z rejestru REGON wg formy prawnej

	2016	2017	2018	2019	2020
Spółki akcyjne	-	-	-	0	1
Spółki cywilne	-	-	-	7	3
Spółdzielnie	-	-	-	0	1

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Tabela: Kapitał zagraniczny

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba podmiotów	25	24	26	21	-
Kapitał zagraniczny	350,5 mln zł	272,5 mln zł	271,7 mln zł	272,9 mln zł	-

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Dla rozwoju każdego powiatu bardzo ważny jest wzrost nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach, gdyż to właśnie one pozwalają się im rozwijać i umacniać na rynku. Tym większy nacisk powinien być kładziony przez jednostki samorządów terytorialnych na wsparcie przedsiębiorców co owocować będzie ogólnym rozwojem społeczności lokalnej. Ogólne nakłady inwestycyjne w ostatnim ujętym roku statystycznym się zmniejszyły co może martwić, szczególnie że nie rosły one w sposób zdecydowany podczas hossy mającej miejsce w latach 2016 – 2018.

Cieszy natomiast systematyczny wzrost środków trwałych w przedsiębiorstwach, które często także w ten sposób lokują swoje nadwyżki finansowe.

Tabela: Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach

		2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	tys. zł	1 723 909	1 229 038	1 356 656	1 349 930	-
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	tys. zł	1 478	4 222	4 661	5 952	-
Przemysł i budownictwo	tys. zł	1 684 215	1 186 284	1 260 223	1 246 362	-
Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	tys. zł	28 952	31 856	61 566	47 750	-
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	tys. zł	4 464	1 079	16 942	15 439	-
Pozostałe usługi	tys. zł	4 800	5 597	13 264	34 427	-

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Tabela: Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach

	2016	2017	2018	2019	2020
					0

Ogółem	tys. zł	29 237 859	30 104 534	31 235 161	32 386 285	-
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	tys. zł	23 672	28 819	31 362	34 934	-
Przemysł i budownictwo	tys. zł	28 433 104	29 430 210	30 529 372	31 560 372	-
Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	tys. zł	487 914	376 165	350 511	406 707	-
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	tys. zł	137 632	110 070	112 526	115 311	-
Pozostałe usługi	tys. zł	155 537	159 270	211 390	268 961	-

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Instytucje otoczenia biznesu

Z uwagi na rozwój przedsiębiorczości na terenie Powiatu Bełchatowskiego powstały tu także dość liczne instytucje otoczenia biznesu. Ich głównym celem jest wsparcie przedsiębiorców i rozwój przedsiębiorczości w otoczeniu zewnętrznym. Instytucje te powstają z inicjatyw osób indywidualnych, JST czy samych przedsiębiorców. Zakres ich działania jest duży i obejmuje szeroki zakres usług takich jak chociażby doradztwo, informowanie, szkolenie, finansowanie, wynajem powierzchni czy inkubowanie nowych przedsięwzięć.

Do głównych, chociaż nie jedynych instytucji otoczenia biznesu można zaliczyć m.in.:

Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna

Zadania Łódzkiej SSE to m.in.:

- Pozyskiwanie i obsługa nowych inwestorów;
- Wydawanie inwestorom zezwoleń na rozpoczęcie działalności gospodarczej w Strefie;
- Przyznawanie praw do uzyskania pomocy publicznej;
- Doradztwo inwestycyjne;
- Prowadzenie przetargów lub rokowań na grunty i nieruchomości objęte statusem Strefy;
- Pomoc w nawiązywaniu kontaktów z partnerami biznesowymi świadczącymi usługi dla inwestorów (Strefa Partnera).

W chwili obecnej na terenie Powiatu Bełchatowskiego w strefie znajdują się tereny inwestycyjne, które zlokalizowane są w Bełchatowie i Kleszczowie.

Regionalna Izba Gospodarcza w Belchatowie

Zadania RIG to m.in.:

Reprezentacja i ochrona interesów gospodarczych członków Izby, w szczególności wobec organów władzy administracji rządowej i samorządowej oraz uczestników obrotu gospodarczego:

- Pomoc i doradztwo w sprawach ekonomicznych, organizacyjnych, szkoleniowych i prawnych;
- Organizacja i stwarzanie warunków do rozstrzygania sporów w drodze postępowania polubownego i pojednawczego;
- Prowadzenie działalności wspomagającej rozwój gospodarczy w tym rozwój przedsiębiorczości.

W chwili obecnej RIG ma 61 członków²⁸.

Fundacja Rozwoju Gminy Kleszczów

Zadania FRGK to m.in.:

- Wspieranie finansowe przedsięwzięć naukowych, oświatowych i kulturalnych;
- Ochrona środowiska poprzez finansowanie inwestycji i przedsięwzięć mających na celu ochronę środowiska i gospodarkę odpadami;
- Rozwój budownictwa poprzez finansowanie i propagowanie nowych technologii energo i materiałoszczędnych;
- Rozwój gospodarki poprzez udzielanie wsparcia finansowego, w szczególności poprzez działalność kredytową i pożyczkową, dla podmiotów pragnących rozpocząć i prowadzących działalność gospodarczą oraz poprzez działania wspierające realizację programów edukacyjnych, badawczych i wdrożeniowych, ze szczególnym uwzględnieniem programów podnoszących innowacyjność polskiej gospodarki;
- Przeciwdziałanie bezrobociu, poprzez wyszukiwanie nowych miejsc pracy dla bezrobotnych;
- Doskonalenie zawodowe, w szczególności poprzez finansowanie kursów, szkoleń i wykładów;
- Wspieranie rozwoju i obniżenia kosztów produkcji rolniczej dla rolników firm poprzez finansowe i rzeczowe wsparcie nowoczesnych technologii produkcji rolniczej, gospodarki zwierzęcej, gospodarki wodnej, ściekowej i gazowej;
- Sprzedaż gruntów/ dzierżawa.

W chwili obecnej w bazie lokalnych przedsiębiorców znajdują się 82 podmioty.

²⁸ Strona internetowa RIG

Zadania FRGZ to m.in.:

- Informacyjne;
- Doradcze (proste i specjalistyczne);
- Szkoleniowe;
- Finansowe (pożyczki);
- Wynajem powierzchni na prowadzenie działalności gospodarczej.

Bełchatowsko - Kleszczowski Park Przemysłowo – Technologiczny

Zadania BKPPT to m.in.:

- Rozwój infrastruktury aktywizującej regionalną i lokalną przedsiębiorczość;
- Stworzenie warunków wspierających powstawanie innowacyjnych działalności;
- Pozyskiwanie przedsiębiorców i inwestorów;
- Pomoc przedsiębiorcom w pozyskiwaniu środków finansowych, w tym z Unii Europejskiej;
- Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorców działających w obszarze BKPPT;
- Transfer technologii i pobudzanie innowacyjności wśród przedsiębiorców działających w obszarze BKPPT.

W powiecie bełchatowskim działają podstawowe instytucje, dzięki którym biznes może się rozwijać. Wśród nich działają oddziały banków, które na terenach wiejskich mają swoje filie. Funkcjonują tu także biura rachunkowe, brokerzy ubezpieczeniowi czy kancelarie prawne, które obsługują przedsiębiorców.

Pomimo dobrej oferty otoczenia biznesu niezbędne są kolejne instytucje wspierające przedsiębiorczość a co za tym idzie gospodarkę. Starostwo Powiatowe powinno wraz z gminami lobbować w przyszłości na rzecz wsparcia instytucji chcących rozwijać swoją działalność na terenie powiatu. Otoczenie biznesu jest niezmiernie istotne i w licznych przypadkach może zastąpić samorządy w przyciąganiu nowych inwestorów.

Sytuacja finansowa Powiatu Bełchatowskiego

Powiat Bełchatowski jak wynika z analizy budżetu zachowuje stabilność finansową, która zabezpiecza wykonalność zadań własnych wynikających z prawnie ustanowionych kompetencji, oraz zadań zleconych i powierzonych z zakresu administracji rządowej.

Struktura dochodów oraz wydatków bieżących i majątkowych przedstawia się następująco:

Wykres: Struktura dochodów budżetowych



Źródło: Opracowanie własne

Powiat Bełchatowski w przeważającej części pozyskuje dochody z tytułu dochodów bieżących, dochody ze sprzedaży majątku stanowią ok 1,16-1,35 % dochodów ogółem.

Wykres: Struktura wydatków budżetowych



Źródło: Opracowanie własne

Powiat Bełchatowski ponosi wydatki majątkowe, w szczególności nakłady na inwestycje na poziomie 5,78-8,30% wydatków ogółem.

Zadania własne powiatu finansowane są głównie środkami z subwencji ogólnej oraz z udziału w podatku od osób fizycznych (PIT), udziału w podatku od osób prawnych (CIT). Powierzone zadania realizowane są ze środków budżetu państwa, przekazywanych powiatowi w formie dotacji celowych.

Z danych finansowych powiatu wynika, iż głównymi źródłami finansowania zadań jednostki są środki z subwencji, które stanowią ok. 30 % (od 28,53 - 31,04%) dochodów oraz dochody z tytułu udziału we wpływach z podatków dochodowych (CIT i PIT) również średnio na poziomie 30% (od 28,61 - 31,06%).

W finansowaniu projektów i programów, realizowanych przez Powiatu Bełchatowskiego wykorzystuje się także środki pochodzące z budżetu UE oraz innych bezzwrotnych źródeł finansowania.

Zadłużenie Powiatu Bełchatowskiego spełnia wszystkie wymogi określone w art. 243 ustawy o finansach publicznych. Prognozę kwoty długu sporządzono na okres, na który zaciągnięto i planuje się zaciągnąć zobowiązania, tj. na lata 2021 - 2032.

Przyjęty okres na spłaty zobowiązań z tytułu planowanych kredytów i pożyczek, został ustalony do 2032 roku i wynika z zobowiązań zaciągniętych w 2021 r. Szczegółowy harmonogram regulowania zobowiązań kredytowych zawarty został w Wieloletniej Prognozie Finansowej Powiatu Bełchatowskiego na lata 2021-2032.

Kondycję finansową Powiatu Bełchatowskiego oceniono poprzez optymalny zestaw wskaźników opisujących sytuację finansową jednostki.

Analiza wskaźnikowa syntetycznie charakteryzuje różne aspekty działalności jednostek samorządu terytorialnego. W ocenie sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego wykorzystuje się zasadniczo cztery grupy wskaźników:

- Płynności - mierzą zdolność do wywiązywania się z krótkoterminowych zobowiązań;
- Zadłużenia - informują o zadłużeniu i zdolnościach do obsługi tego zadłużenia;
- Atrakcyjności jednostki samorządu terytorialnego;
- Samodzielności finansowej jednostek samorządu terytorialnego.

Analiza płynności finansowej

Płynność finansowa rozumiana jako skorelowanie w czasie regulowań zobowiązań wynikających z realizowanych zadań publicznych zobrazowana została przy pomocy wskaźnika płynności finansowej JST w układzie planowym (WFPF) oraz wskaźnika płynności finansowej na podstawie bieżących danych, opartego na relacji dochodów i przychodów otrzymanych do wielkości zrealizowanych wydatków bieżących (WPF).

Tabela: Wskaźniki płynności finansowej WFPF oraz WPF w latach 2018-2020

	2018	2019	2020
WPF	1,14	1,20	1,16
WFPF	1,03	1,07	1,07

Źródło: Opracowanie własne

Wskaźnik WPF > 1 oznacza pełne pokrycie wydatków i rozchodów budżetowych oraz dodatkowo na koniec roku występuje nadwyżka środków pieniężnych, która może wynikać z realizacji ponadplanowych dochodów lub niewykonania wydatków.

Wskaźnik WFPF poniżej 1 lub równy 1 w układzie planistycznym, oznacza pełne pokrycie wydatków i rozchodów budżetowych lub niedoszacowanie dochodów czy przychodów.

Wykres: Wskaźniki płynności finansowej WFPF oraz WPF



Źródło: Opracowanie własne

Kształtowanie się wskaźnika WFPF na poziomie niższym niż wskaźnika WPF stanowi o zachowaniu ostrożności przy planowaniu budżetu, co jest dobrym prognostykiem dla zachowania płynności finansowej JST.

Ocena poziomu zadłużenia jednostki samorządu terytorialnego

Ocena poziomu zadłużenia jest ważnym zagadnieniem, które stanowi istotny element oceny pozycji finansowej jednostki samorządu terytorialnego.

Tabela: Wskaźniki pokrycia długu I i II stopnia na podstawie opracowań naukowych

	2018	2019	2020
Wskaźnik pokrycia długu pierwszego stopnia	0,8	1,1	1,1
Wskaźnik pokrycia długu drugiego stopnia	2,8	3,8	4,0

Źródło: Opracowanie własne.

Wskaźniki pokrycia obsługi długu pierwszego i drugiego stopnia w latach 2018 i 2019 oraz w 2020 r. kształtowały się na wysokim, dodatnim poziomie co wskazywało nie tylko na możliwości pokrycia długu, ale nawet na nadwyżkę finansową.

Z opracowań Wieloletnich Prognoz Finansowych dla Powiatu Bełchatowskiego oraz opinii Regionalnej Izby Obrachunkowej dla WFP na lata 2021-32, wynika, że poziom wskaźnika indywidualnego zadłużenia JST (zgodnie z ustawą o finansach publicznych) kształtować się będzie na poziomie niższym od maksymalnego ustalonego dla danego roku.

Analiza samodzielności finansowej jednostki samorządu terytorialnego

Wskaźnik samodzielności dochodowej informuje o samodzielności powiatu w kreowaniu dochodów. Im wskaźnik ten jest wyższy, tym jednostka jest mniej zależna od środków z budżetu państwa, a tym samym od poziomu wskaźników regulujących gospodarkę narodową.

Tabela: Analiza samodzielności finansowej

	2018	2019	2020
Wskaźnik samodzielności dochodowej (w %)	21%	22%	19%
Wskaźnik samodzielności finansowej wydatkowej I stopnia	68%	70%	70%
Wskaźnik samodzielności finansowej wydatkowej II stopnia	99%	99%	99%

Źródło: Opracowanie własne

W badanym okresie wartości wskaźników nie wyznaczają trendu samodzielności wydatkowej powiatu. Znacząca różnica pomiędzy wartościami poszczególnych wskaźników samodzielności wydatkowej w szczególności pierwszego i drugiego stopnia oznacza, że Powiat Bełchatowski w znacznym stopniu jest uzależniony od środków budżetowych w tym subwencji ogólnej.

Analiza atrakcyjność jednostki samorządu terytorialnego

Atrakcyjność jednostki samorządu terytorialnego może być określana w ujęciu wielkości zdarzeń, zjawisk, dóbr w postaci wskaźników w przeliczeniu na jednego mieszkańca danej jednostki samorządu terytorialnego. Pokazują one zasobność i zdolności rozwojowe transformowane z wielkości bezwzględnych do postaci relacyjnych, które obrazują umowny udział jednostkowy w zasobach publicznych.

Tabela: Wartość inwestycji na jednego mieszkańca

	2018	2019	2020
Wielkość inwestycji na jednego mieszkańca	80,14	95,66	70,15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych budżetowych Powiatu Bełchatowskiego oraz danych GUS o liczbie mieszkańców powiatu.

Wskaźnik ten oznacza, że w Powiecie Bełchatowskim wielkość inwestycji na jednego mieszkańca wynosiła w przedstawionym okresie od 70,15 zł do 95,66 zł rocznie, co stanowi o niewielkim poziomie działań inwestycyjnych. Wskaźnik ten w porównaniu z innymi powiatami województwa łódzkiego jest jednym z najniższych, decydujący wpływ na kształtowanie wskaźnika na takim poziomie ma również gęstość zaludnienia powiatu oraz dotychczasowy poziom rozwoju jednostki.

Zasoby instytucjonalne

Usługi administracyjne na poziomie powiatowym świadczone są przez Starostwo Powiatowe z siedzibą w Bełchatowie. Siedziba Starostwa Powiatu znajduje się przy ul. Pabianickiej 17/19, ul. Pabianickiej 26, ul. Pabianickiej 34, ul. Czaplinieckiej 96.

Organizacja komórek Powiatu Bełchatowskiego wygląda następująco:

- Biuro Rady Powiatu;
- Zespół ds. Gospodarczych;
- Zespół ds. Administracyjnych;
- Biuro Radców Prawnych;
- Wydział Finansowo – Księgowy;
- Wydział Spraw Obywatelskich;
- Wydział Geodezji, Kartografii i Katastru;
- Wydział Skarbu i Gospodarki Nieruchomościami;
- Wydział Edukacji, Kultury i Sportu;
- Zespół ds. Kadr;
- Samodzielne Stanowisko ds. Współpracy z Organizacjami pozarządowymi;
- Zespół ds. Budżetu, Analiz i Sprawozdawczości;
- Wydział Architektury i Budownictwa;
- Wydział Komunikacji i Dróg;
- Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych;
- Zespół ds. Strategii i Rozwoju Powiatu;
- Zespół ds. kontroli Powiatu i Audytu Wewnętrznego;
- Samodzielne Stanowisko ds. BHP;
- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa;
- Biuro Powiatowego Rzecznika Konsumentów;
- Zespół ds. Obsługi Teleinformatycznej;
- Samodzielne Stanowisko ds. Obsługi Publikatora BIP i Elektronicznego Obiegu Dokumentów. Inspektor Ochrony Danych;
- Zespół ds. Promocji;
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Do wspólnych kompetencji wydziałów można zaliczyć m.in.: prowadzenie postępowań administracyjnych i wydawanie określonych decyzji, sporządzanie projektów uchwał i innych aktów wnoszących, opracowywanie planów, prognoz, sprawozdań z wykonywanych zadań, przestrzeganie obowiązujących przepisów prawnych, czy przyjmowanie interesantów.

Struktura Starostwa jest dość rozbudowana. Wymaga to szczególnej koordynacji działań w celu zoptymalizowania pracy starostwa i funkcjonowania całego powiatu. Konieczne są usprawnienia informatyczne i strukturalne, aby działania wszystkich wydziałów były w pełni skoordynowane i w największym stopniu przystępne dla mieszkańców.

Pod Starostwo Powiatowe podlegają również jednostki organizacyjne oraz administracja zespolona. Należą do nich:

- Powiatowy Zarząd Dróg;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
- Powiatowy Urząd Pracy;

- Centrum Administracyjne do Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych;
- Dom Pomocy Społecznej w Bełchatowie;
- Dom Pomocy Społecznej w Zabłotach;
- Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Łękawie;
- Dom Dziecka w Dąbrowie Rusieckiej;
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna;
- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy;
- Bursa Szkolna;
- Ośrodek Interwencyjno – Socjalizacyjny;
- Centrum Kształcenia Zawodowego;
- I Liceum Ogólnokształcące im. Wł. Broniewskiego w Bełchatowie;
- II Liceum Ogólnokształcące im. J. Kochanowskiego w Bełchatowie;
- Zespół Szkół Ponadpodstawowych Nr. 1 im. Gen. L. Czyżewskiego w Bełchatowie;
- Zespół Szkół Ponadpodstawowych Nr. 2 im. R. Traugutta w Bełchatowie;
- Zespół Szkół Ponadpodstawowych i. J. Kilińskiego w Zelowie;
- Powiatowe Centrum Sportu;
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego;
- Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej;
- Komenda Powiatowa Policji.

Od roku 2016 adwokaci i radcowie prawni udzielają bezpłatnych porad prawnych w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej. Na terenie powiatu bełchatowskiego zlokalizowanych jest 5 punktów, w tym jeden nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego:

- W budynku Starostwa Powiatowego w Bełchatowie;
- W budynku Urzędu Miasta w Bełchatowie;
- W Zelowie;
- W Kleszczowie;
- W Szczercowie.

Trzy ostatnie punkty powierzone zostały do prowadzenia Fundacji Młodzi Ludziom zs. w Borysławie. W roku 2020 zostało udzielonych około 800 porad, w tym 292 w punktach powierzonych do prowadzenia organizacji pozarządowej. Tematyka porad dotyczyła głównie spraw z zakresu prawa cywilnego, prawa rzeczowego i spadkowego oraz alimentów i prawa pracy. Ponadto, pracownicy Biura Rzecznika Konsumenta udzielili 1460 porad w zakresie ochrony praw konsumentów oraz obowiązków sprzedawców. Większość spraw dotyczyła skarg na sprzedawców i usługodawców, którzy uchylali się od odpowiedzialności za wady zakupionego towaru, odmawiali przyjęcia zgłoszenia reklamacyjnego lub nie uznawali reklamacji oraz wykonywali umowy z nienależytą starannością²⁹.

²⁹ Sprawozdanie Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Bełchatowie z działalności za 2020 rok; Zarządzenie Nr 26/2021 Starosty Bełchatowskiego z dnia 30 marca 2021

Warto wspomnieć także o spółce Eko Region Sp. z o.o., której częściowym udziałowcem jest Powiat Bełchatowski, a której zadaniem jest gospodarowanie odpadami w kilku powiatach i kilkunastu gminach oraz miastach.

Aktywność lokalnych podmiotów w pozyskiwaniu środków z UE

Ważnym elementem określającym dynamizm przedsiębiorczy danego rynku jest umiejętność wykorzystywania szans płynących z otoczenia. Stanowi ona fundament jednej z teorii przedsiębiorczości – teorii odkrywania (*discovery theory*). Obecnie jednym z najważniejszych źródeł szans płynących z otoczenia jest dostępność zewnętrznych źródeł finansowania działalności w postaci środków z funduszy europejskich. Przedsiębiorcy z Powiatu Bełchatowskiego wykazali się dużą aktywnością w pozyskiwaniu środków UE na realizację celów związanych z podnoszeniem konkurencyjności przedsiębiorstw z minionej perspektywy finansowej na lata 2014-2020. Wg danych prezentujących stan na 10.09.2021 r. pozyskali oni finansowanie z funduszy unijnych dla 118 projektów (30 projektów finansowanych z programów krajowych i 88 projektów z programu regionalnego) na łączną kwotę 209 274 141,62 zł, w tym 152 115 016,28 zł (73%) pochodziło z programów krajowych, a 57 159 125,34 zł (23%) z programu regionalnego.

Tabela: Liczba i wartość projektów dofinansowanych z funduszy europejskich, na cele związane z rozwojem konkurencyjności przedsiębiorstw, realizowanych przez przedsiębiorstwa Powiatu Bełchatowskiego

Cele związane z podnoszeniem konkurencyjności i przedsiębiorstw	Obszar wsparcia projekt	Liczba projektów		Wartość projektów (zł)	
		Program krajowy	Program regionalny	Program krajowy	Program regionalny
Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji		6	4	17 610 137,77	5 435 274,31
	Inwestycje w infrastrukturę, zdolności i wyposażenie w MŚP, związane bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	0	2	0,00	2 810 654,31
	Transfer technologii i współpraca między uczelniami a przedsiębiorstwami, z korzyścią głównie dla MŚP	2	1	747 681,00	2 526 220,00
	Procesy badawcze i innowacyjne w MŚP	3	1	16 202 192,77	98 400,00

	(w tym systemy bonów, innowacje procesowe, projektowe, innowacje w obszarze usług i innowacje społeczne)				
	Działania badawcze i innowacyjne w prywatnych ośrodkach badawczych, w tym tworzenie sieci	1	0	660 264,00	0,00
Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw		24	84	134 504 878,51	51 723 851,03
	Inwestycje w infrastrukturę, zdolności i wyposażenie w MŚP, związane bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	13	0	132 101 136,26	0,00
	Rozwój działalności MŚP, wsparcie przedsiębiorczości i tworzenia przedsiębiorstw (w tym wsparcie dla przedsiębiorstw typu spin-off i spin-out)	11	6	2 403 742,25	5 762 774,95
	Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	0	5	0,00	1 474 444,54
	Ogólne inwestycje produkcyjne w małych i średnich przedsiębiorstwach (MŚP)	0	73	0,00	44 486 631,54
OGÓLEM		30	88	152 115 016,28	57 159 125,34

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych na stronie <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/projekty/lista-projektow/lista-projektow-realizowanych-z-funduszy-europejskich-w-polsce-w-latach-2014-2020/>

Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji, nie był celem często wybieranym pod kątem aplikowania przez przedsiębiorców Powiatu Bełchatowskiego. Obszar wsparcia *Inwestycje w infrastrukturę, zdolności i wyposażenie w MŚP, związane bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi i Transfer technologii i współpraca między uczelniami a przedsiębiorstwami, z korzyścią głównie dla MŚP* przyniosły przybliżoną kwotę wsparcia na 3 realizowane w tych obszarach projekty (odpowiednio: 2 810 654,31 zł oraz 2 526 220,00 zł). Drugi z wyżej wymienionych obszarów wygenerował zainteresowanie również na poziomie krajowym, gdzie skorzystało jedynie dwóch przedsiębiorców z Powiatu Bełchatowskiego, jednak na znacznie mniejszą wartość projektu: 747 681,00 zł. Minimalnie większym zainteresowaniem cieszył się obszar *Procesy badawcze i innowacyjne w MŚP (w tym systemy bonów, innowacje procesowe, projektowe, innowacje w obszarze usług i innowacje społeczne)*, gdzie zrealizowano cztery projekty, z czego trzy z programów krajowych na znaczną kwotę 16 202 192,77 zł. Znaczącej liczby aplikujących nie przyciągnął również obszar *Działania badawcze i innowacyjne w prywatnych ośrodkach badawczych, w tym tworzenie sieci*, w ramach którego na poziomie krajowym zrealizowano wyłącznie jeden projekt na kwotę 660 264,00 zł (brak projektów dla tego obszaru na poziomie regionalnym).

Nieporównywalnie większym zainteresowaniem aplikujących cieszył się cel *Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw*, gdzie odnotowano dokładnie 108 realizowanych projektów. W tym przypadku zdecydowana większość, bo aż 77% z nich pozyskała dofinansowanie z programu regionalnego. O ile obszary *Rozwój działalności MŚP, wsparcie przedsiębiorczości i tworzenia przedsiębiorstw (w tym wsparcie dla przedsiębiorstw typu spin-off i spin-out)* oraz *Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)* cieszyły się umiarkowanym zainteresowaniem sektora MŚP w powiecie bełchatowskim, o tyle obszar *Ogólne inwestycje produkcyjne w małych i średnich przedsiębiorstwach (MŚP)* zgromadził aż 73 dofinansowane projekty o znacznej wartości 44 486 631,54 zł. Można wnioskować, że nadal wśród części przedsiębiorców z terenu powiatu istnieje duże zapotrzebowanie na bezpośrednie inwestycje podnoszące konkurencyjność i niekoniecznie związane z innowacjami i wysokimi technologiami, ponadto, tak duże zainteresowanie zostało wywołane przez Instytucję dotującą i uruchomienie dodatkowych środków na zwalczanie niekorzystanych skutków gospodarczych spowodowanych przez pandemię COVID-19. Warto jednak odnotować fakt, iż największą wartość projektów bo aż 132 101 136,26 zł, wygenerowało 13 projektów realizowanych z programów krajowych w obszarze *Inwestycje w infrastrukturę, zdolności i wyposażenie w MŚP, związane bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi*. Tak więc ogólna ilościowa tendencja do poszukiwania wsparcia na relatywnie proste projekty inwestycyjne, jest w powiecie bełchatowskim bilansowana przez podmioty poszukujące środków zewnętrznych na budowanie przewag konkurencyjnych opartych na B+R, unikalnym, innowacyjnym know-how i technologiach. Wspomniany trend może być także podstawą do aplikowania przez MŚP do obszaru *Rozwój działalności MŚP, wsparcie przedsiębiorczości i tworzenia przedsiębiorstw (w tym wsparcie dla przedsiębiorstw typu spin-off i spin-out)*. W tym właśnie obszarze 11 projektów zostało zrealizowanych z programów krajowych na kwotę 2 403 742,25 zł. Z kolei jeszcze większą wartość projektów wygenerowało 6 podmiotów pozyskując z programu regionalnego 5 762 774,95 zł. W tym obszarze można było również realizować projekty na

promocję polskiego eksportu i internacjonalizację działalności gospodarczej przez sektor MŚP. Może to być potwierdzeniem, że firmy z Powiatu Bełchatowskiego patrzą szerzej na rynek, wychodząc poza kraj ze swoimi produktami/usługami, chcąc się uniezależnić od miejscowych konsumentów i zdobyć nowe rynki zbytu.

Wymiar przestrzenny i infrastrukturalny

Stan zagospodarowania przestrzennego

Powiat Bełchatowski charakteryzuje się dużym udziałem terenów zieleni naturalnej w przestrzeni. Lesistość w 2020 roku wynosiła 29,2%. Powierzchnia terenów leśnych w niewielkim tempie, lecz systematycznie się zwiększa – w roku 2016 było to 28,7%.³⁰ Tereny rolnicze, w których skład wchodzi głównie grunty orne i łąki zajmują nieco ponad połowę powierzchni Powiatu.³¹ Jednostka charakteryzuje się dość wysokim poziomem urbanizacji. Chociaż dwa znajdujące się tu miasta nie zajmują dużej powierzchni, mieszka w nich ponad połowa ludności. Największe miasto, z wyraźnie rozwiniętym układem urbanistycznym – Bełchatów – skupia blisko 60 tys. ludności. W nim występuje największy udział zabudowań wielorodzinnych oraz usługowych. W Zelowie mieszka ok. 16 tys. osób. Zabudowania wielorodzinne nie stanowią tu dużego odsetka. Dominuje struktura mieszkaniowa jednorodzinna w strukturze osiedlowej. W układzie osadniczym Powiatu należy jeszcze wyróżnić Szczerców – wieś zamieszkiwaną przez ok. 8000 mieszkańców. Zabudowania tworzą tu dość zwartą strukturę w układzie osiedla domów jednorodzinnych. Obecnie w podobny sposób rozwija się Kleszczów – wieś w południowej części powiatu. Poza rozbudowę struktury mieszkaniowej w Kleszczowie prężnie rozwija się też strefa przemysłowa oraz usługi.

Niezmiernie ważną rolę w strukturze zagospodarowania przestrzennego Powiatu Bełchatowskiego odgrywają tereny górnicze i przemysłowe. Znaczną część południowego obszaru jednostki zajmuje największa w Europie kopalnia odkrywkowa węgla brunatnego oraz działająca przy niej elektrownia PGE Bełchatów. Tereny produkcyjne i wydobywcze należące do PGE częściowo leżą również w Powiatach Pajęczańskim i Radomszczańskim. Powierzchnia zwałowiska wewnętrznego i wyrobiska eksploatacyjnego Pola „Bełchatów” wynosi aktualnie około 3.200 ha. Rocznie wydobywa się tu ponad 40 mln ton węgla.³² Działanie kopalni i elektrowni przez lata warunkowało rozwój pobliskich miejscowości na wielu płaszczyznach, w tym przestrzennej. Szczególnie rozwinęły się tu takie miejscowości jak miasto Bełchatów oraz Kleszczów. Eksploatacja węgla wpływa również na kształtowanie unikatowego krajobrazu w regionie. Głęboka na kilkaset metrów odkrywka oraz wysokie hałdy, na których składuje się ziemię wydobytą z kopalni są charakterystycznymi wyróżnikami regionu.

Istotne w przestrzeni Powiatu są również tereny nadwodne. Nie zajmują dużej powierzchni, jednak pełnią ważną rolę gospodarczą i rekreacyjną dla regionu. Wyróżnić należy tu zbiorniki Słok, Wawrzkowizna i Smugi na rzece Widawce. Stanowią one zabezpieczenie elektrowni i kopalni jednocześnie spełniając funkcje rekreacyjne.

³⁰ Dane na temat lesistości – Bank Danych Lokalnych

³¹ <https://www.powiat-belchatowski.pl/powiat-t70/informacje-o-powiecie-t306>

³² <https://kwbelchatow.pgegiel.pl/O-oddziale>

Kluczowy wpływ na stan zagospodarowania przestrzeni Powiatu ma stopień pokrycia dokumentami planistycznymi oraz realizacja ich założeń. Chociaż za opracowanie dokumentów planistycznych i realizację ich wytycznych odpowiadają samorządy gminne, władze powiatu mogą ukierunkowywać politykę przestrzenną w regionie tworząc możliwości współpracy gmin i dążąc do budowania spójnego systemu planowania i zagospodarowania przestrzeni. Zgodnie z Ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2020 r. poz. 293) gminy powiatu posiadają obowiązujące Studia Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. Warunkują one ogólną politykę przestrzenną i zasady zagospodarowania. Szczegółowe wskazania, warunkujące spójny i uporządkowany rozwój przestrzenny, zawierają Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP). W związku z tym istotne jest pokrycie planami przestrzeni gmin powiatu w jak największym stopniu. Inwestycje na pozostałych terenach realizowane są w oparciu o Decyzje o Warunkach Zabudowy oraz Decyzje o Lokalizacji Inwestycji Celu Publicznego. Dokumenty te również regulują prawne formy zagospodarowania przestrzennego, dają jednak dużo mniejsze możliwości prowadzenia spójnej polityki przestrzennej w szerszej perspektywie.

W przestrzeni gmin Powiatu Bełchatowskiego blisko połowa powierzchni pokryta jest Planami Miejscowymi – w 2020 roku było to 45 235 ha. Stanowi to 46,7% powierzchni jednostki. Jednak znacznie mniejsza część tego terenu objęta jest ustaleniami Planów uchwalonych w oparciu o obowiązującą ustawę z 2003 roku. Na przestrzeni ostatnich 5 lat przybyło 20 nowych planów. Powierzchnia pokryta MPZP zwiększyła się jednak w tym czasie o niecałe 1000 ha. Oznacza to, że duża część planów uchwalana jest dla nieznacznych powierzchni, nieprzekraczających 50 ha.

W poszczególnych latach, sukcesywnie nowe grunty rolne były przekształcane na cele nierolnicze – przede wszystkim pod zabudowę i rozwój dróg. Na przestrzeni ostatnich lat wartość ta utrzymywała się w granicach 529-547 ha. W mniejszym stopniu przekształca się gruntu leśne. Zauważalny jest jednak wzrost tych wartości. W roku 2016 było to 157 ha, a w 2020 roku 201 ha. W skali powiatu gruntów leśnych powoli przybywa, jednak należy pamiętać, aby na zagospodarowanie pod zabudowę w pierwszej kolejności przeznaczać nieużytki i inne zdegradowane tereny w strefach zabudowanych lub ich sąsiedztwie. Na cele inwestycyjne należy przeznaczać jak najmniej gruntów leśnych.

System planowania w gminach powiatu nie jest unowocześniany. Zaledwie 7,6% powierzchni objęte jest planami w postaci wektorowej, z georeferencją. Większość zasobów nie jest dostępna w interaktywnej formie. Co więcej na przestrzeni ostatnich 4 lat wartości te nie uległy zmianie.

Tabela: Pokrycie gmin Powiatu Bełchatowskiego Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego

Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na podst. ustawy z 7 lipca 1994 r. oraz ustawy z 27 marca 2003 r.							
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Plany zagospodarowania przestrzennego ogółem	szt.	84	82	87	94	101	103

Plany sporządzone na podstawie ustawy z 2003 r.	szt.	76	75	80	87	94	96
Powierzchnia powiatu objęta MPZP ogółem	ha	44 343	44 674	44 750	45 214	45 235	45 235
Powierzchnia powiatu objęta MPZP na podstawie ustawy z 2003 r.	ha	15 559	15 990	16 066	16 433	16 454	16 454
Powierzchnia gruntów rolnych, dla których zmieniono w planach przeznaczenie na cele nierolnicze	ha	529	529	535	547	547	547
Powierzchnia gruntów leśnych, dla których zmieniono przeznaczenie na cele nieleśne	ha	157	157	163	172	201	201
Powierzchnia obowiązujących planów, których rysunki występują w postaci wektorowej z nadaną georeferencją - dane GIS/CAD	ha	-	-	3 437	3 437	3 437	3 437
Udział powierzchni objętej obowiązującymi planami w powierzchni ogółem	%	45,8	46,2	46,2	46,7	46,7	46,7
Udział powierzchni obowiązujących planów, których rysunki występują w postaci wektorowej z nadaną georeferencją w powierzchni planów ogółem	%	-	-	7,7	7,6	7,6	7,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W Studiach Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego wskazuje się tereny perspektywiczne do objęcia MPZP oraz do zmiany ich przeznaczenia. Na przestrzeni ostatnich 5 lat ilość terenów wskazywanych do sporządzenia Planów Miejsowych wahała się na poziomie ok. 30 tys. ha. W latach 2017 - 2018 Studia wskazywały największą powierzchnię – 32 794 ha. Do roku 2020 wartość ta spadła do 28 294 ha, co świadczyć może o objęciu części terenów planami lub zmianach w studiach. W dalszym ciągu jednak, większa część obszarów nieobjętych planami wskazywana jest do ich realizacji.

Studia wskazują znacznie większą powierzchnię gruntów rolnych do przekształceń niż co roku faktycznie jest przekształcanych. W ostatnich dwóch latach wskazywano 2534 ha do przekształceń, o 500 ha więcej niż we wcześniejszych dwóch latach. Jeśli chodzi o grunty leśne, znacznie mniejsza ich powierzchnia wskazywana jest do przekształceń. Wartości w studiach nie przekraczały łącznie 60 ha – obecnie jest to 57 ha. Należy zwrócić uwagę na to, że w rzeczywistości przekształca się większe powierzchnie lasów.

Tabela: Wskazania terenów do przekształceń w Studiach Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Gmin w powiecie bełchatowskim

Wskazania Studiów Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego w gminach Powiatu Bełchatowskiego						
		2016	2017	2018	2019	2020
powierzchnia terenów wskazanych w studium do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	ha	29474	32794	32794	28 294	28294
powierzchnia terenów wskazanych w studium wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze	ha	2 843	3 034	3 034	2 534	2 534
powierzchnia terenów wskazanych w studium wymagających zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne	ha	41	60	60	57	57

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W całym Powiecie, w ostatnich latach w opracowaniu było średnio kilkanaście MPZP roczne. Należy zwrócić uwagę, że wartość ta maleje. W 2018 roku w opracowaniu było jeszcze 19 planów, w roku 2020 już tylko 14. Jednocześnie wzrosła liczba dokumentów będących w opracowaniu dłużej niż 3 lata. W 2020 roku były to 3 plany. Wartości te świadczą o coraz wolniejszym tempie opracowywania istotnych wskazań planistycznych. Z roku na rok malała też powierzchnia terenu objętego planami w opracowaniu. O ile w roku 2016 było to 2640 ha, o tyle w roku 2020 na uchwalenie dokumentów planistycznych czekało zaledwie 560 ha, z czego 272 to tereny objęte już obowiązującymi, starymi planami.

Tabela: Liczba planów miejscowych w trakcie opracowania

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w trakcie sporządzania na podstawie ustawy z 27 marca 2003 r.						
		2016	2017	2018	2019	2020
Projekty planów ogółem	szt.	18	19	19	14	14
Projekty planów, których sporządzanie trwa dłużej niż 3 lata	szt.	2	1	1	2	3
Odsetek projektów planów, których sporządzanie trwa dłużej niż 3 lata	%	11,1	5,3	5,3	14,3	21,4
Powierzchnia ogółem	ha	2 640	980	1 302	560	560
Powierzchnia dla terenów objętych obowiązującym planem	ha	2 156	558	1 044	318	272

zagospodarowania przestrzennego						
---------------------------------	--	--	--	--	--	--

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Jako że ponad połowa obszaru powiatu wciąż nie jest pokryta Planami Miejscowymi, znacząca część inwestycji realizowana jest w oparciu o Decyzje o warunkach zabudowy (WZ) oraz o Decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego (ICP). Średnio, w ostatnich 5 latach malała liczba wydawanych decyzji dla inwestycji celu publicznego. W roku 2016 było to 187 decyzji, natomiast w roku 2020 już 123. Nie jest to jednak mała wartość i świadczy o ciągłym rozwoju tego rodzaju inwestycji. Znacznie większa jest liczba wydawanych decyzji WZ. W roku 2020 były to 632 decyzje, o 69 mniej niż w roku 2016. W oparciu o decyzje WZ powstają przede wszystkim zabudowania jednorodzinne. Znikoma jest liczba inwestycji wielorodzinnych realizowanych w oparciu o decyzje. Jedynie w roku 2018 wydano 3, a w roku 2019 jedną WZ. Co roku realizowanych jest nieco ponad 20 inwestycji zabudowy usługowej.

Tabela: Wydawane na terenie Powiatu Bełchatowskiego decyzje WZ i ICP

Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego i o warunkach zabudowy w Powiecie Bełchatowskim		2016	2017	2018	2019	2020
Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	szt.	187	133	148	117	123
Decyzje o warunkach zabudowy ogółem	szt.	701	591	596	632	632
W tym						
Decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	szt.	0	0	3	1	0
Decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	szt.	575	461	451	480	431
Decyzje dotyczące zabudowy usługowej	szt.	22	24	23	27	21
Decyzje dotyczące innej zabudowy	szt.	104	106	119	124	180

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W Powiecie, 3342 ha stanowiły grunty komunalne. Względem 2019 roku zasoby te zwiększyły się o 100 ha. W zasobach Starostwa Powiatowego są 434 ha. W tej powierzchni, 401 ha stanowią grunty wchodzące w skład powiatowego zasobu nieruchomości. Są to tereny z potencjałem pod przyszłe inwestycje na potrzeby rozwoju Powiatu.

Tabela: Grunty komunalne w zasobach samorządów w powiecie bełchatowskim

Powierzchnia gruntów komunalnych wg prawnych form użytkowania GUGiK			
		2019	2020
Ogółem	ha	3 322	3 342
Przekazane w użytkowanie wieczyste	ha	61	46
W tym grunty powiatowe	ha	433	434
Wchodzące w skład powiatowego zasobu nieruchomości	ha	400	401

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wpływ na zagospodarowanie przestrzeni mają również inne dokumenty obowiązujące w Gminach Powiatu Bełchatowskiego. Należą do nich: Gminne Programy Rewitalizacji, Programy Ochrony Środowiska, Plany Gospodarki Niskoemisyjnej, Plany Gospodarki Odpadami, Plany Gospodarowania Zasobami Mieszkaniowymi oraz Plany dotyczące zrównoważonego transportu. Ważne jest zachowanie spójności i aktualności tych dokumentów we wszystkich Gminach w powiecie.

Infrastruktura drogowa dostępność komunikacyjna

Powiat Bełchatowski zaliczyć można do terenów z dość dobrze rozbudowaną infrastrukturą drogową. Nie ma tu jednak istotnych w skali kraju szlaków komunikacyjnych. Sieć komunikacyjna opiera się przede wszystkim o drogi wojewódzkie i powiatowe. Często drogi te mają jednak wysokie parametry, porównywalne do dróg krajowych – głównie w rejonie kopalni i elektrowni. Wiąże się to z dużym udziałem transportu towarowego / ciężarowego w ruchu. Istotnymi dla komunikacji jednostkami są drogi przebiegające przez sąsiednie samorzady, jednak w niedużej odległości od granic Powiatu. Sieć drogowa omawianego samorządu jest z nimi bardzo dobrze skomunikowana. Zaliczyć należy do nich:

- Autostradę A1 – przebiegającą w osi północ-południe na wchód od granic Powiatu;
- Drogę ekspresową S8 – przebiegającą na północ od granic Powiatu na odcinku pomiędzy Łodzią a Wrocławiem.

Do głównych dróg przebiegających przez teren Powiatu Bełchatowskiego zaliczyć należy:

- Droga krajowa 74 relacji: Wieluń-Kielce; na terenie Powiatu przebiega w osi wschód-zachód przez gminy Bełchatów, Kluki, Szczerców; łącząc Wieluń z Piotrkowem Trybunalskim;

- Droga wojewódzka 483 relacji: Łask – Szczerców – Gmina Nowa Brzeźnica – granica województwa łódzkiego;
- Droga wojewódzka 484 relacji: Buczek (Łask) – Zelów – Bełchatów – Kamieńsk;
- Droga wojewódzka 485 relacji: Pabianice – Wadlew – Bełchatów;
- Droga wojewódzka 480 relacji: Sieradz – Widawa – Szczerców;
- Droga wojewódzka 473 relacji: Piotrków – Łask – Szadek – Uniejów – granica województwa łódzkiego.

Warto zaznaczyć, że w ciągu drogi krajowej 74, na terenie Powiatu w ostatnich latach powstały dwie obwodnice największych miejscowości – Bełchatowa i Szczercowa.

W Powiecie Bełchatowskim słabo rozwinięta jest infrastruktura kolejowa. Obszar ten połączony jest z krajową siecią jedną linią. Jest to:

- Linia kolejowa nr 24 relacji Piotrków Trybunalski – Zarzecze; stanowi odnogę linii kolejowej nr 1; niezelektryfikowana; jednotorowa; odbywa się na niej ruch towarowy, głównie w kierunku kopalni i elektrowni; planowana jest rozbudowa w kierunku Strefy Przemysłowej Bogumiłów (gmina Kleszczów), a docelowo do Wielunia z jednoczesnym przywróceniem ruchu pasażerskiego.

Ważną rolę dla lokalnego ruchu mają drogi gminne i powiatowe. Stanowią największą część sieci drogowej jednostki. Dróg gminnych jest więcej niż powiatowych. W całej jednostce jest ich 833,8 km. Większą część wśród nich stanowią drogi o nawierzchni utwardzonej – 519,8 km w 2019 roku, z czego 477,8 km stanowiły drogi o nawierzchni ulepszonej. Na przestrzeni lat rosła ilość dróg utwardzonych, w tym tych o ulepszonej nawierzchni. Pomiedzy 2018 i 2019 rokiem odnotowano spadek, wiązać może się to jednak z przeklasyfikowaniem części dróg. Wciąż duży jest udział w powiecie gminnych dróg gruntowych. W roku 2019 było to 314 km – o ok. 40 mniej niż w roku 2015.

Tabela: Długość dróg gminnych w powiecie bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019
Drogi o nawierzchni twardej ogółem	km	523,9	534,3	577,7	582,7	519,8
Drogi o nawierzchni twardej ulepszonej	km	464,3	475,3	510,6	519,5	477,8
Drogi o nawierzchni gruntowej	km	353,8	347,7	360,5	356,4	314,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Dróg powiatowych w jednostce jest blisko 350 km. Przeważającą większość stanowią drogi utwardzone – 339 km w roku 2019. Niemal wszystkie drogi utwardzone to te o nawierzchni ulepszonej – 338,9 km. Dróg gruntowych w zasobach powiatowych jest zaledwie

7,2 km. Na przestrzeni lat długość dróg powiatowych utrzymywała się na stałym poziomie, ulegając nieznacznej korekcie w 2019 roku.

Tabela: Długość dróg powiatowych w Powiecie Bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019
Drogi o nawierzchni twardej ogółem	km	341,2	341,2	341,2	341,2	339,0
Drogi o nawierzchni twardej ulepszonej	km	341,1	341,1	341,1	341,1	338,9
Drogi o nawierzchni gruntowej	km	7,2	7,5	7,2	7,2	7,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W Powiecie Bełchatowskim rejestruje się coraz więcej pojazdów. Przeważają oczywiście samochody osobowe. W ciągu ostatnich 5 lat przybyło ponad 12 tys. zarejestrowanych samochodów. W roku 2019 były to 94 164 samochody i ciągniki, natomiast w 2015 roku 82 020. Samochody osobowe w tej liczbie to 73 689 sztuk w roku 2019. Drugą największą grupę stanowią samochody ciężarowe – 7671. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców przypada odpowiednio 653,4 samochodów i 835 samochodów i ciągników. Na przestrzeni 5 lat wartości te wzrosły o ok. 200 pojazdów. Przyczynia się to do zwiększenia intensywności ruchu na drogach oraz problemów z parkowaniem. Z tych względów szczególnie należy zwracać uwagę na bezpieczeństwo na drogach oraz rozwijanie transportu publicznego. Rozwój elektromobilności i innych alternatywnych dla samochodów indywidualnych rozwiązań, pozwoli na niwelację negatywnego wpływu na środowisko, wynikającego z rosnącej liczby pojazdów na drogach.

Tabela: Liczba samochodów i innych pojazdów w powiecie bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019
Pojazdy samochodowe i ciągniki	szt.	82 020	85 382	87 869	90 918	94 164
Motocykle ogółem	szt.	4 087	4 378	4 625	4 852	5 065
Samochody osobowe	szt.	63 808	66 562	68 553	71 067	73 689
Autobusy ogółem	szt.	505	499	513	536	556
Samochody ciężarowe	szt.	7 095	7 212	7 359	7 498	7 671
Samochody osobowe na 1000 ludności	szt.	565,1	589,0	606,5	628,9	653,4
Pojazdy samochodowe i ciągniki na 1000 ludności	szt.	726	756	777	805	835

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na drogach powiatu odnotowuje się dość dużo wypadków. Nie ma widocznej tendencji spadkowej czy wzrostowej na przestrzeni lat. Wartości liczby zdarzeń wahały się w przedziale pomiędzy 191-146. W wypadkach tych nie ma wielu ofiar śmiertelnych, ponadto zauważalny

jest trend spadkowy ich ilości. W 2015 roku na drogach zginęło 17 osób, a w 2019 11. Świadczyć może to o stopniowej poprawie bezpieczeństwa i niwelacji liczby najgroźniejszych zdarzeń. Wciąż jednak na równym poziomie utrzymuje się liczba rannych. Istotne jest inwestowanie w infrastrukturę drogową tak, aby nieustannie podnosić poziom bezpieczeństwa.

Tabela: Bezpieczeństwo na drogach w Powiecie Bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019
Wypadki ogółem	-	159	191	158	171	146
Ofiary śmiertelne	osoba	17	14	10	12	11
Ranni	osoba	215	265	204	233	186
Wypadki drogowe na 100 tys. ludności	szt.	140,6	169,2	139,9	151,4	129,3
Ofiary śmiertelne na 100 tys. pojazdów	osoba	20,73	16,40	11,38	13,20	11,68
Ofiary śmiertelne na 100 tys. ludności	osoba	15,03	12,41	8,85	10,62	9,74
Ofiary śmiertelne na 100 wypadków	osoba	10,7	7,3	6,3	7,0	7,5
Ranni na 100 tys. pojazdów	osoba	262,13	310,37	232,16	256,27	197,53
Ranni na 100 wypadków	osoba	135,2	138,7	129,1	136,3	127,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W powiecie bełchatowskim funkcjonuje dość dobrze rozwinięta sieć dróg rowerowych. W 2019 roku było to łącznie 134,3 km. Od roku 2015 przybyło 13,5 km. Świadczy to o wolnym, lecz ciągłym rozwoju tej sieci w ostatnich latach. Przeważająca część dróg rowerowych to drogi gminne – 107,3 km. Najbardziej rozwinięte są sieci dróg rowerowych w mieście Bełchatowie i w Gminie Kleszczów. Dość spójną sieć tworzą drogi w rejonie kopalni, łącząc m.in. Kleszczów z Bełchatowem czy z Górą Kamieńsk w powiecie Radomszczańskim.

Tabela: Rozwój sieci dróg rowerowych w powiecie bełchatowskim

Długość ścieżek rowerowych (dróg dla rowerów)		2015	2016	2017	2018	2019
Ścieżki rowerowe (drogi dla rowerów) ogółem	km	120,8	126,5	132,7	134,3	134,3
Będących pod zarządem gminy	km	98,6	101,4	105,7	107,3	107,3
Będących pod zarządem starostwa	km	12,7	13,4	13,4	13,4	13,4
Będących pod zarządem urzędu marszałkowskiego	km	9,5	11,7	13,6	13,6	13,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Transport publiczny

Obecnie dużą część potrzeb transportowych mieszkańcy Powiatu zaspokajają we własnym zakresie. Dominują prywatne samochody osobowe. Lokalne połączenia autobusowe obsługiwane są przez małe, prywatne przedsiębiorstwa oraz przez PKS w Bełchatowie Sp. z o.o. W mieście Bełchatowie obecnie nie funkcjonuje pełnoprawny dworzec autobusowy. Funkcję dworca przejął węzeł przesiadkowy zlokalizowany na drodze wewnętrznej przy ul. Czaplincekiej w rejonie Szpitala Wojewódzkiego. W pozostałych miejscowościach zlokalizowane są przystanki autobusowe. Z większości miejscowości można dojechać do Bełchatowa, skąd z kolei funkcjonują połączenia zewnętrzne – m.in. do Łodzi, Piotrkowa i Wielunia, Wrocławia, Warszawy. Do innych miejscowości można dostać się z przesiadką w Łodzi, Piotrkowie lub w Wieluniu.

Ruch osobowy w powiecie obsługuje m.in. PKS Bełchatów, który w 2008 roku został przekształcony w Jednoosobową Spółkę Skarbu Państwa. W 2010 roku spółka została skomunalizowana przez objęcie 100% udziałów przez Powiat Bełchatowski. PKS Bełchatów wykonuje połączenia autobusowe do miejscowości: Łódź, Piotrków Trybunalski, Radomsko, Żelów, Kleszczów, Dobryczyce, Kamieńsk, Szczerców, Pajęczno, Kielczygłów, Rusiec, Chabielice, Wola Krzysztoporska, Nowy Janów, Druźbice, Mauryców, Widawa oraz Wygieźłów (dane wg stanu na dzień 28.01.2022 r.). Dodatkowe połączenia z Piotrkowem Trybunalskim obsługiwane są przez prywatnych, małych przewoźników, podobnie jak dodatkowe połączenia z Łodzią.

Od dnia 17 września 2019 r. na mocy umowy zawartej ze Spółką Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Spółką z o. o. w Bełchatowie na terenie powiatu bełchatowskiego uruchomiono przewozy o charakterze użyteczności publicznej. Były wykonywane na 4 liniach komunikacyjnych:

- Bełchatów – Żelów – Poźdzenice;
- Bełchatów – Żelów – Wygieźłów – Mauryców;
- Bełchatów – Roźniatowice – Wola Mikorska – Żelów;
- Bełchatów – Kalisko – Piaski.

Utworzenie linii komunikacyjnych umożliwiło uzyskanie z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych dofinansowanie do przewozów o charakterze użyteczności publicznej. W roku 2020 na ww. liniach wykonano łącznie 169.560,3 wozokilometrów, w tym 162.618,0 wozokilometrów z dofinansowaniem z Funduszu.

Z Bełchatowa realizowane są również kursy częściowo w formule door-to-door, przez małych, prywatnych przewoźników. W ten sposób dotrzeć można do: Chełma, Legnicy, Lublina, Opola, Radomia, Wrocławia. Realizowane są również kursy zagraniczne do: Augsburga, Bregenz, Drezna, Ingolstadt, Konstanz, Monachium, Norymbergi, Stuttgartu, Ulm, Wursburga.³³

W Bełchatowie funkcjonuje Miejski Zakład Komunikacji obsługujący połączenia w mieście. We wcześniejszych latach realizowane były również kursy podmiejskie, np. do

³³ <https://www.e-podroznik.pl/>

Wawrzkowizny. Kursy obecnie realizowane są na 9 liniach. Komunikacja na terenie miasta jest darmowa. MZK posiada w taborze 16 autobusów – wszystkie niskopodłogowe. Wśród nich są 3 pojazdy elektryczne.³⁴

Ze względu na działalność kopalni i elektrowni w regionie rozwinięty jest również system przewozów pracowniczych. Na zlecenie PGE prywatni przewoźnicy realizują dowozy pracowników z i do zakładów pracy. Autobusy obsługują głównie takie miejscowości jak Bełchatów, Piotrków, Łódź, Wieluń, Radomsko oraz okoliczne wsie.

W jednostce nie funkcjonują kolejowe przewozy pasażerskie. Były one realizowane w latach 1987-2002. Obecnie rozważana jest rozbudowa linii kolejowej 24 do Wielunia i uruchomienie połączeń łączących Bełchatów z Wieluniem, Piotrkowem i Łodzią.

W całym Powiecie w 2019 roku działały 731 przystanki autobusowe. Względem roku 2018 przybyło nieco ponad 30 przystanków. Większością zarządzają gminy – 492. W gestii powiatu i województwa pozostaje 239 przystanków.

Tabela: Sieć przystanków autobusowych w powiecie bełchatowskim

Przystanki autobusowe			
		2018	2019
Ogółem	szt.	698	731
Właściciel lub zarządzający - gmina	szt.	481	492
Właściciel lub zarządzający - podmiot nie będący jednostką samorządową	szt.	13	0
Właściciel lub zarządzający - inna jednostka samorządowa	szt.	204	239

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Infrastruktura mieszkaniowa

Przeważająca część zasobów mieszkaniowych Powiatu Bełchatowskiego stanowi własność prywatną. Dominuje tu budownictwo jednorodzinne. Są to przeważnie zabudowania siedliskowe na terenach wiejskich oraz osiedla jednorodzinne w miastach. Większość zabudowań wielorodzinnych skupiona jest w mieście Bełchatowie. Stanowią tam istotną część tkanki miejskiej. Duża część mieszkalnictwa to osiedla bloków z wielkiej płyty budowanej z myślą o zakwaterowaniu pracowników kopalni i elektrowni. Powstają nieliczne nowe zabudowania wielorodzinne. Niewielka część zasobów mieszkalnictwa wielorodzinnego zlokalizowana jest również w Żelowie.

W Powiecie zlokalizowana jest dość duża liczba budynków mieszkalnych. W roku 2019 było to 23 461 budynków. W ostatnich 5 latach przybyło ponad 1000 nowych budynków mieszkalnych. Nieznaczny promil stanowią pustostany w zasobach gmin. Na przestrzeni lat liczba ta spadała – z 32 w 2016 roku do 16 w 2018.

Liczba mieszkań jest niemal dwukrotnie większa od liczby budynków. Oznacza to, że zasoby wielorodzinne obsługują dużą część mieszkańców – niemal połowę. W 2019 roku w jednostce było 41 331 mieszkań. Przyrost liczby mieszkań jest porównywalny ze wzrostem

³⁴ <http://www.mzk.belchatow.pl/>

liczby budynków (ok. 1000), co świadczy o tym, że buduje się przede wszystkim domy jednorodzinne. W ostatnich 5 latach nie powstawały niemal żadne budynki wielorodzinne.

Dość duża jest również średnia powierzchnia mieszkań. W 2019 roku było to 80,4 m². W ciągu 5 lat odnotowano wzrost o niecałe 2m². Na jedną osobę średnio przypada 29,5m². Są to dość duże wartości, które potwierdzają duży rozwój zabudowań jednorodzinnych.

Na 1000 mieszkańców przypada 366,5 mieszkań. Współczynnik ten regularnie wzrasta. W 2015 roku wynosił 357,2 mieszkań na 1000 mieszkańców. Oznacza to, że na jedno mieszkanie obecnie przypadają średnio ok. 2,70 osoby. Na jedną izbę przypada średnio znacznie mniej niż jedna osoba – 0,67 w roku 2019.

Tabela: Stan zasobów mieszkaniowych w powiecie bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019
Budynki mieszkalne ogółem		22 189	22 436	22 671	22 904	23 461
Mieszkania niezamieszkane w zasobach gmin powiatu (pustostany)		30	32	-	16	-
mieszkania	-	40 337	40 607	40 846	41 085	41 331
izby	-	163 393	164 949	166 339	167 713	169 098
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	3 175 624	3 215 003	3 251 745	3 287 594	3 322 067
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m2	78,7	79,2	79,6	80,0	80,4
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m2	28,1	28,5	28,8	29,1	29,5
mieszkania na 1000 mieszkańców	-	357,2	359,3	361,4	363,6	366,5
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	-	4,05	4,06	4,07	4,08	4,09
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	-	2,80	2,78	2,77	2,75	2,73
przeciętna liczba osób na 1 izbę	-	0,69	0,69	0,68	0,67	0,67

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Porównując zasoby mieszkaniowe w miastach i na wsiach zauważyć można, że ponad połowa mieszkań zlokalizowana jest w miastach. W 2019 roku było to 24 607 mieszkań, przy 16 724 na wsiach. Widoczna jest znacząca różnica w przyroście ich ilości. W miastach w ciągu 5 lat przybyło niecałe 300 mieszkań, a na wsiach blisko 750. Świadczyć może to o negatywnym zjawisku jakim jest suburbanizacja. Liczba izb w miastach jest już nieznacznie większa względem zasobów wiejskich. Podobnie jest w przypadku powierzchni użytkowej mieszkań. Świadczy to o tym, że na wsiach powstaje więcej domów jednorodzinnych, o większym metrażu względem mieszkań w miastach.

Tabela: Rozwój zasobów mieszkaniowych w miastach Powiatu Bełchatowskiego

		2015	2016	2017	2018	2019
Mieszkania	-	24 358	24 424	24 480	24 539	24 607
Izby	-	96 146	96 551	96 904	97 249	97 636

Powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	1 729 893	1 740 796	1 750 668	1 760 157	1 770 338
--------------------------------	----	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela: Rozwój zasobów mieszkaniowych na wsiach Powiatu Belchatowskiego

		2015	2016	2017	2018	2019
Mieszkania	-	15 979	16 183	16 366	16 546	16 724
Izby	-	67 247	68 398	69 435	70 464	71 462
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	1 445 731	1 474 207	1 501 077	1 527 437	1 551 729

Źródło: Bank Danych Lokalnych

O jakości funkcjonujących w Powiecie zasobów mieszkaniowych świadczy dostępność infrastruktury technicznej w lokalach. Większość budynków ma dostęp do sieci wodociągowej. W 2019 roku było to 87,9 %. Na przestrzeni 5 lat nie odnotowano niemal wzrostu tego odsetka. Na znacznie niższym poziomie stoi dostęp do kanalizacji. Zaledwie 38,4% budynków było przyłączonych do sieci w 2019 roku. Większość korzysta z indywidualnych oczyszczalni lub szamb. Tu również rozwój jest znikomy – zaledwie 2% na przestrzeni 5 lat.

Tabela: Budynki mieszkalne z dostępem do wodociągów i kanalizacji

Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej - w % ogółu budynków mieszkalnych						
		2015	2016	2017	2018	2019
Z dostępem do wodociągów	%	86,6	87,1	88	88,3	87,9
Z dostępem do kanalizacji	%	36,4	37,3	38,1	38,3	38,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Porównując wyposażenie mieszkań w miastach i na wsiach zauważyć można wyraźną różnicę. W przypadku miast 98,3% mieszkań miało dostęp do kanalizacji w 2019 roku. Na przestrzeni 5 ostatnich lat niemal nie odnotowano rozwoju. Na wsiach w 2019 roku 89,4% miało dostęp do bieżącej wody. Tu niestety również rozwój jest znikomy – 0,6% w ciągu 5 lat. Niemal wszystkie mieszkania w miastach mają dostęp do łazienki. W 2019 roku było to 95,7%. Tu odnotowano poprawę o zaledwie 0,3%. Na wsiach wartości te są znacząco niższe. W 2019 roku do łazienki dostęp miało 76,1 % mieszkań. W ciągu 5 lat ta liczba zwiększyła się o zaledwie 1,3 %.

Duży odsetek mieszkań wyposażony jest w centralne ogrzewanie. W miastach w 2019 roku 93,5% miało dostęp do centralnego. Analogicznie do innych elementów wyposażenia, tu poprawy praktycznie nie było. Dość duży odsetek zabudowań na wsiach ma dostęp do sieci grzewczej. Jest to aż 67,3%, jednak przy znikomym rozwoju w ostatnich latach – 1,8%. Rozwój

sieci ciepłowniczej również na terenach wiejskich może przyczyniać się do znaczącego zmniejszenia lokalnej emisji zanieczyszczeń.

Tabela: Dostępność instalacji w mieszkaniach w miastach w powiecie bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019
Wodociąg	%	98,2	98,3	98,3	98,3	98,3
Łazienka	%	95,4	95,6	95,6	95,6	95,7
Centralne ogrzewanie	%	93,4	93,4	93,5	93,5	93,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela: Dostępność instalacji w mieszkaniach na wsiach w powiecie bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019
Wodociąg	%	88,8	88,9	89,1	89,2	89,4
Łazienka	%	74,8	75,2	75,5	75,8	76,1
Centralne ogrzewanie	%	65,5	66	66,4	66,9	67,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Energetyka

Energia elektryczna do odbiorców dostarczana jest siecią średnich napięć (przede wszystkim 15kV) oraz poprzez stacje transformatorowe i sieci niskiego napięcia. Dostawa odbywa się głównie przez linie napowietrzne. Powiat obsługiwany jest przez Rejon Energetyczny Bełchatów.³⁵ Istotną rolę w sieci przesyłowej w Powiecie pełnią również magistrale energetyczne wysokiego napięcia. Rozprowadzają one energię elektryczną do krajowej sieci z Elektrowni PGE Bełchatów – głównie w kierunku północnym. Ze względu na funkcjonowanie elektrowni w Powiecie Bełchatowskim funkcjonuje Najlepiej rozwinięta infrastruktura w Polsce.

Elektrownia PGE Bełchatów jest największym tego rodzaju obiektem w Polsce. Produkcja energii przekracza rocznie 32 TWh, co stanowi ponad 20% krajowej produkcji. Elektrownia Bełchatów ma prawie 68% udział w krajowej produkcji energii elektrycznej wytwarzanej na bazie węgla brunatnego. Po 2016 roku, łączna moc zainstalowana elektrowni osiągnęła 5298 MW, a moc osiągalna wynosiła 5472 MW.³⁶

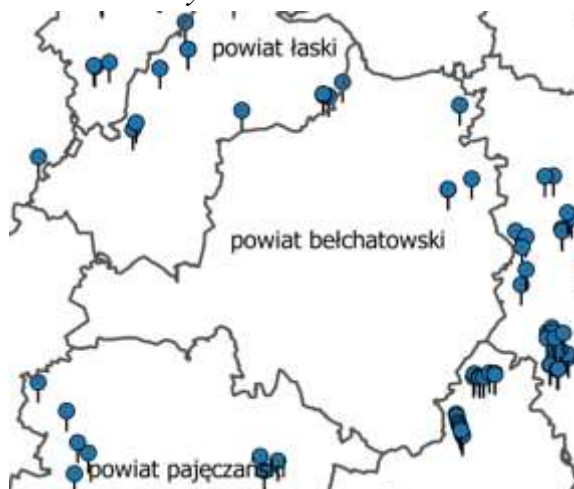
W Powiecie Bełchatowskim w niedużym stopniu rozwijane są instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii (OZE). Jeśli chodzi o elektrownie wiatrowe, zgodnie z danymi Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (ostatnia aktualizacja w 2016 roku) w jednostce funkcjonowały tylko 4 elektrownie wiatrowe. Wszystkie znajdowały się w gminie Drużbice, a moc maksymalna ich turbin nie przekraczała 2 MW. Dużo więcej tego rodzaju instalacji

³⁵ <https://pgedystrybucja.pl/kontakt/oddzialy/Lodz/Rejon-Energetyczny-Belchatow>

³⁶ <https://pgegiek.pl/Nasze-oddzialy/Elektrownia-Belchatow>

powstaje w sąsiednich jednostkach. Szczególnie istotne są tu siłownie utworzone na hałdzie powydobywczej w gminie Kamięnsk. Ich łączna moc przekracza 30MW.³⁷

Mapa: Lokalizacja elektrowni wiatrowych w Powiecie Belchatowskim



Źródło: RDOŚ Łódź, według stanu na 2016 r. (dostęp danych w dniu 25.10.21)

W granicach jednostki nie funkcjonuje również wiele instalacji fotowoltaicznych. Są to przede wszystkim niewielkie, prywatne instalacje przydomowe. Portal gramwzielone.pl wskazuje w Powiecie lokalizację 5 niewielkich farm fotowoltaicznych – również w rękach prywatnych. Większość z nich nie przekracza mocy 3 kW. Trzy są zlokalizowane w rejonie Szczercowa, dwie w rejonie Kleszczowa (w tym jedna 10kW).³⁸ W strefie inwestycyjnej Miasta Belchatowa również funkcjonuje farma fotowoltaiczna.

Na przestrzeni ostatnich lat wzrastała liczba odbiorców energii elektrycznej w Powiecie. W 2019 roku było ich 42 880, a więc o ponad 2 tys. więcej niż w roku 2015. Analogicznie odnotowuje się ciągły wzrost zużycia energii – z 72 544,37 MWh w 2015 roku do 77 749,88 MWh w 2019 roku. Najbardziej miarodajny jest jednak wskaźnik zużycia energii przez jednego mieszkańca. Ten sukcesywnie wzrastał z poziomu 641,3 kWh/osobę w 2015 roku do 688,5 kWh/os w roku 2019. Oznacza to, że zapotrzebowanie na energię wciąż rośnie. Konieczny jest rozwój sieci, w szczególności lokalnych, odnawialnych źródeł energii, co pozwoli zachować równowagę energetyczną i zaspokoić rosnące potrzeby odbiorców.

Tabela: Odbiorcy energii elektrycznej i jej zużycie w powiecie belchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019
Odbiorcy energii elektrycznej ogółem	szt.	40 834	41 825	43 116	42 960	42 880
Zużycie energii elektrycznej ogółem	MWh	72 544,37	75 071,18	76 431,93	77 375,16	77 749,88
Zużycie energii elektrycznej na 1	kWh	641,3	665,2	676,8	684,9	688,5

³⁷ <http://bip.lodz.rdos.gov.pl/farmy-wiatrowe-w-województwie-lodzkiem>

³⁸ <https://gramwzielone.pl/mapa-instalacji-oze>

mieszkańca ogółem						
-------------------	--	--	--	--	--	--

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Warto zauważyć, że zdecydowanie więcej odbiorców energii jest w miastach. W roku 2019 było to 25 133 odbiorców, względem 17 747 odbiorców na wsiach. Na terenach podmiejskich w szybszym tempie przybywa odbiorców. Co ważne znacznie większe zużycie odnotowywane jest na terenach wiejskich. Wiąże się to z lokalizacją na wsiach większych gospodarstw domowych oraz większym zapotrzebowaniem na inne cele, np. rolnicze. Również w większym tempie poza miastami rośnie zapotrzebowanie na energię. W miastach w 2019 roku na mieszkańca przypadało zużycie na poziomie 628,94 kWh. Na wsiach z kolei było to już 768,6 kWh. Z tego względu szczególnie istotna jest popularyzacja lokalnych instalacji OZE na terenach wiejskich.

Tabela: Odbiorcy energii elektrycznej i jej zużycie w miastach w powiecie bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019
Odbiorcy energii elektrycznej w miastach	szt.	24 201	24 811	25 347	25 378	25 133
Zużycie energii elektrycznej	MWh	39 913,58	40 629,85	40 812,55	40 565,30	40 761,86
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca	kWh	596,95	614,45	619,71	620,94	628,94

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela: Odbiorcy energii elektrycznej i jej zużycie na wsiach w powiecie bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019
Odbiorcy energii elektrycznej na wsiach	szt.	16 633	17 014	17 769	17 582	17 747
Zużycie energii elektrycznej na wsiach	MWh	32 630,79	34 441,33	35 619,38	36 809,86	36 988,02
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca na wsiach	kWh	705,5	737	756,6	772,5	768,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Infrastruktura wodno – kanalizacyjna

Dostępność do sieci wodno-kanalizacyjnej jest istotnym czynnikiem, wpływającym na komfort życia mieszkańców. Przyczynia się również do poprawy stanu środowiska. W Powiecie Bełchatowskim blisko 95% mieszkańców ma dostęp do sieci wodociągowej. Jej długość w jednostce przekracza 1300 km. Sieć rozdzielcza pokrywa całą jednostkę i wciąż jest rozwijana poprzez doprowadzanie do nowych zabudowań. Przeważająca część sieci jest w zarządzie gmin – 822,2 km w 2020 roku.

Na przestrzeni lat przybywało przyłączy do budynków, co jest skorelowane z rozwojem zabudowy w jednostce. W 2020 roku odnotowano 22 767 przyłączy – o ponad 2500 więcej niż

w 2015 roku. Oznacza to, że nowe przyłącza powstawały zarówno dla nowej zabudowy, jak i dla już istniejących budynków, które do tej pory były pozbawione dostępu do bieżącej wody.

Jednocześnie średnio odnotowuje się spadek zużycia wody w Powiecie. W 2015 roku do gospodarstw domowych dostarczono 4 538,20 dam³ wody. W roku 2020 było to już 4 368,90 dam³. Może to świadczyć o coraz większej oszczędności mieszkańców, której sprzyja zastosowanie nowocześniejszych instalacji i sprzętów korzystających z wody.

W ciągu roku w jednostce odnotowuje się dość duże ilości awarii sieci. Średnio jest to ponad 200 awarii na rok. W ostatnich 3 latach widoczny jest trend spadkowy – z 282 awarii w 2018 roku do 194 awarii w roku 2020. Wciąż nie jest to jednak najniższa wartość. Dane te mogą wskazywać na konieczność ciągłego unowocześniania już istniejącej sieci.

Tabela: Funkcjonowanie sieci wodociągowej w powiecie bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej)	km	-	-	-	-	-	1 334,80
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	1 242,80	1 256,70	1 264,40	1 271,30	1 285,10	1 297,40
Długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gmin	km	794,9	804,7	809,4	810,8	820,1	822,2
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	20 180	21 017	21 496	21 926	22 331	22 767
Awarie sieci wodociągowej	szt.	211	215	168	282	240	194
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	4 538,20	4 452,90	4 127,40	4 335,60	4 378,60	4 368,90
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	106 127	106 622	106 801	106 827	106 756	-
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	osoba	62 985	62 920	62 613	62 087	61 624	-

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Dane dotyczące zużycia wody w gospodarstwach domowych wskazują na nieznaczny trend spadkowy (z niewielkimi odstępstwami). Wiąże się to jednak głównie ze zmniejszeniem zapotrzebowania na terenach wiejskich. W miastach zużycie wody utrzymuje się na względnie stałym poziomie, z nieznacznym wzrostem w ostatnich latach – z poziomu 29,3 m³/os w 2017 roku do 31,2 m³/os w 2020 roku. Zmniejszenie zużycia na terenach wiejskich jest natomiast znaczące. Z poziomu 55 m³/os w 2015 roku zużycie spadło do 48,8 m³/os w 2020 roku.

Tabela: Zużycie wody w miastach i na wsiach w powiecie bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	40,1	39,5	36,5	38,4	38,8	38,8
Zużycie wody w gospodarstwach domowych w miastach na 1 mieszkańca	m ³	29,8	30	29,3	30,4	30,4	31,2
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca	m ³	55	52,8	46,8	49,2	50	48,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Jeśli chodzi o procentowy udział korzystających z wodociągów w ogóle ludności widoczne są nieznaczne zmiany. Ogółem w ciągu 5 lat dostępność do wody bieżącej zwiększyła się o zaledwie 0,7%. Jednocześnie jednak większość mieszkańców korzysta z wodociągów – 94,7%. Nieznaczna jest tu różnica pomiędzy miastami, a terenami wiejskimi. W miastach dostęp do wody bieżącej ma 95,5%, a na wsiach 93,5% (wg. danych na rok 2019). Jednocześnie widać nieznacznie szybszy rozwój sieci na terenach wiejskich.

Tabela: Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej

		2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem	%	94	94,4	94,5	94,5	94,7
W miastach	%	94,9	95,3	95,4	95,4	95,5
Na wsi	%	92,8	93,1	93,2	93,3	93,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Sieć kanalizacyjna w powiecie bełchatowskim jest znacznie mniej rozwinięta. W roku 2020 jej długość wynosiła 436 km. Odnotowuje się jednak szybszy rozwój niż w przypadku sieci wodociągowej. W roku 2015 było 381,1 km kanalizacji. Za rozwojem kanalizacji, nie idzie jednak równie szybki rozwój przyłączy do budynków. W roku 2020 było ich 9921, a więc o nieco ponad 1300 więcej niż w 2015. Więcej budynków jest przyłączanych do sieci wodociągowej. Na względnie stałym poziomie utrzymuje się ilość ścieków bytowych odprowadzanych kanalizacją. W roku 2020 było to 2681,4 dam³. W ostatnich latach wzrosła natomiast ilość odprowadzanych ścieków oczyszczonych. Z 2 729 dam³ w 2015 roku do 4 124 dam³ w 2020 roku.

Tabela: Funkcjonowanie sieci kanalizacyjnej w powiecie bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	381,1	388,7	395,3	405,2	413,8	436

Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	8 195	8 685	9 004	9 235	9 665	9 921
Awarie sieci kanalizacyjnej	szt.	242	205	197	250	127	384
Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam3	2 680,2	2 730,6	2 682	2 614,8	2 698,5	2 681,4
Ścieki oczyszczane odprowadzone	dam3	2 729	2 739	2 787	2 797	4 178	4 124
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	60 909	60 828	60 550	60 085	59 661	-
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	74 699	75 318	75 558	75 474	75 627	-

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Ogółem z kanalizacji korzysta 67,1% mieszkańców. W ciągu 5 analizowanych lat odnotowano zwiększenie dostępności do kanalizacji o zaledwie 0,9%. Szczególnie słaby dostęp do kanalizacji jest na wsiach. W miastach w 2019 roku 92,5% osób korzystało z kanalizacji, natomiast na terenach wiejskich było to zaledwie 33,1%. W ciągu 5 lat na wsiach dostępność do kanalizacji zwiększyła się o 3,5%.

Tabela: Odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej w powiecie bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem	%	66,2	66,7	66,8	66,8	67,1
W miastach	%	91,7	92,1	92,3	92,3	92,5
Na wsi	%	29,6	30,9	31,7	32,1	33,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Dysproporcję w rozwoju sieci wodno-kanalizacyjnej dobrze ukazuje stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej. W 2020 roku było to 32,66%. W ciągu 5 lat dysproporcja zmniejszyła się o zaledwie 2%. Konieczny jest zintensyfikowany rozwój sieci kanalizacyjnej, w szczególności na terenach wiejskich.

Obecnie 32,9% mieszkańców ogółem, a aż 66,9% na wsiach korzysta z indywidualnych szamb lub przydomowych oczyszczalni. Nieczystości z wielu gospodarstw muszą być wywożone regularnie do oczyszczalni.

Tabela: Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej w powiecie bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019	2020
%		30,66	30,93	31,26	31,87	32,2	32,66

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W powiecie obecnie działa ogółem 28 oczyszczalni ścieków. Jest to liczba o 2 większa od stanu w roku 2016. Wśród tych obiektów tylko jeden ma możliwość oczyszczania z podwyższonym usuwaniem biogenów. Jednocześnie oczyszczalnia ta obsługuje największą liczbę mieszkańców. W 2020 roku było to 57 401 osób (a więc połowa mieszkańców jednostki). Ogółem z oczyszczalni korzystają 80 522 osoby. W ciągu 5 lat liczba ta wzrosła nieznacznie – o nieco ponad 600 użytkowników. Co niepokojące pomiędzy 2019 i 2020 rokiem ilość osób korzystających z oczyszczalni zmniejszyła się, podobnie jak ogólna przepustowość i ilość oczyszczalni w granicach jednostki. Dane wskazują na konieczność intensyfikacji rozwoju systemu oczyszczania ścieków i dążenia do modernizacji funkcjonujących obiektów.

Tabela: Dostępność oczyszczalni ścieków w powiecie bełchatowskim

		2016	2017	2018	2019	2020
Oczyszczalnie ogółem	szt.	26	27	28	29	28
Oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów	szt.	1	1	1	1	1
Przepustowość ogółem	m3/dobę	46 213	46 243	47 607	47 648	47 268
Przepustowość oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów	m3/dobę	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków ogółem	osoba	79 872	79 031	79 420	80 745	80 552
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów	osoba	58 939	57 100	57 241	57 893	57 401

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Pozostała część ludności odprowadza ścieki do zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni. Tych pierwszych jest zdecydowanie więcej. W roku 2019 funkcjonowało 7 375 szamb. Odnotowano spadek o ok. 1000 instalacji na przestrzeni 5 lat.

W miejscach bez dostępu do kanalizacji coraz częściej stosuje się przydomowe oczyszczalnie ścieków. Jest to pozytywny trend i w przypadku braku perspektywy szybkiego dostępu do kanalizacji tradycyjne szamba powinny być zastępowane oczyszczalniami. W roku 2019 funkcjonowało 1714 takich instalacji. W roku 2015 było ich natomiast 1282. Przydomowe zbiorniki obsługiwane są przez 6 stacji zlewnych, w których odprowadzać można nieczystości.

Tabela: Indywidualne zbiorniki na nieczystości w powiecie bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019
Zbiorniki bezodpływowe	szt.	8 338	8 262	7 880	7 836	7 375

Oczyszczalnie przydomowe	szt.	1 282	1 429	1 582	1 661	1 714
Stacje zlewne	szt.	6	6	6	6	6

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W ostatnich latach w powiecie odnotowuje się spadek poboru i zużycia wody. Dane dotyczące poboru i zużycia wskazują na dużą dysproporcję w zapotrzebowaniu na wodę pomiędzy gospodarstwami domowymi, a przemysłem. W jednostce ponad 90% pobranej wody rocznie wykorzystywane jest przez przemysł. Gospodarstwa domowe mają nieznaczny udział w zużyciu wody w skali całego powiatu. Z kolei blisko połowa ilości wody zużywanej przez ludność potrzebna jest do napełniania i uzupełniania stawów rybnych.

Tabela: Pobór wody w powiecie bełchatowskim

		2019	2020
Ogółem	dam3	87 694,6	79 856,0
Przemysł	dam3	79 196	71 665
Napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych	dam3	2 251	2 251
Eksploatacja sieci wodociągowej	dam3	6 247,6	5 940,0
Eksploatacja sieci wodociągowej - wody podziemne	dam3	6 247,6	5 940,0
Pobór wody do napełniania i uzupełniania stawów rybnych na 1 ha	dam3	11	11
Powierzchnia napełnianych stawów rybnych	ha	206	206

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tak duży udział przemysłu w zużyciu wody wiąże się z działaniem elektrowni i kopalni. Tak przedsiębiorstwa generują ogromne potrzeby na wodę w procesie technologicznym. Nie wpływa to pozytywnie na lokalną gospodarkę wodną i środowisko. Należy dążyć do ograniczania zapotrzebowania na wodę przez przemysł. Jako pozytywny trend można odbierać najniższe od 5 lat zużycie wody w 2020 roku.

Tabela: Zużycie wody w powiecie bełchatowskim

		2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	dam3	86 803,0	92 142,2	94 045,2	87 129,9	79 469,9
Przemysł	dam3	78 915	84 421	85 819	79 241	71 804
Eksploatacja sieci wodociągowej - gospodarstwa domowe	dam3	4 452,9	4 127,4	4 335,6	4 378,6	4 368,9
Udział przemysłu w zużyciu wody	%	90,9	91,6	91,3	90,9	90,4

ogółem						
--------	--	--	--	--	--	--

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Ciepłownictwo

W powiecie bełchatowskim dość dobrze rozwinięta jest sieć ciepłownicza. Wiąże się to m.in. z funkcjonowaniem elektrowni, w której niejako skutkiem ubocznym wytwarzania energii elektrycznej, jest wytwarzanie energii cieplnej. Dostawcą energii cieplnej w mieście Bełchatowie i w okolicznych gminach jest Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Bełchatów.³⁹ W roku 2019 w jednostce funkcjonowały 53 kotłownie – o 18 więcej niż w 2015 roku. Długość sieci przesyłowej i rozdzielczej w 2019 roku osiągnęła 117 km. Do 2018 roku odnotowywano przyrost długości, jednak później ponad 4 km sieci zlikwidowano. Jeszcze większy ubytek odnotowano w przypadku przyłączy. Z 109,7 km w 2018 roku, ich długość zredukowano do 102,9 km w 2019. Zjawisko to może się wiązać z rozwojem ilości kotłowni i brakiem konieczności przesyłania ciepła przyłączami na dłuższe odległości.

Tabela: Rozwój sieci ciepłowniczej w powiecie bełchatowskim

		2017	2018	2019	2020	2021
Kotłownie ogółem	ob.	32	34	53		
Długość sieci cieplnej przesyłowej i rozdzielczej	km	119,4	121,4	117,0	61,6	61,9
Długość przyłączy do budynków	km	108,6	109,7	102,9	97,1	98,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Porównując sieć ciepłowniczą na wsiach i w miastach, W przypadku miast znacznie bardziej rozbudowana jest sieć przyłączy. Świadczy to o większej liczbie budynków korzystających z ciepła sieciowego. Jednocześnie w mieście, ze względu na większe zagęszczenie zabudowy funkcjonuje mniej kotłowni lokalnych. Co ciekawa długość sieci przesyłowej jest porównywalna w miastach i na wsiach. W obu przypadkach odnotowuje się jednak odwrotne trendy. W miastach w ciągu 5 lat przybyło niemal 10 km sieci przesyłowej i rozdzielczej i w 2019 roku jej długość wynosiła 61,2 km. W przypadku terenów wiejskich sieć skróciła się o 5,2 km i w 2019 roku jej długość wynosiła 55,8 km.

Tabela: Sieć ciepłownicza w miastach w Powiecie Bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019
Kotłownie ogółem w miastach	ob.	16	15	14	16	19
Długość sieci cieplnej przesyłowej i rozdzielczej w miastach	km	52,9	55,1	57,6	59,6	61,2

³⁹ <https://pec-belchatow.pl/>

Długość przyłączy do budynków w miastach	km	93,4	91,0	92,2	93,3	94,5
--	----	------	------	------	------	------

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela: Sieć ciepłownicza na terenach wiejskich

		2015	2016	2017	2018	2019
Kotłownie ogółem na wsiach	ob.	19	19	18	18	34
Długość sieci ciepłej przesyłowej i rozdzielczej na wsiach	km	61,0	59,4	61,8	61,8	55,8
Długość przyłączy do budynków na wsiach	km	9,7	9,2	16,4	16,4	8,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na względnie równym poziomie na przestrzeni lat utrzymuje się sprzedaż energii ciepłej. W 2019 roku było to 853 761 GJ. Nieznaczne wzrosty odnotowano w latach 2016-17. Większość energii ciepłej dostarczana jest do gospodarstw domowych. Korzystają z niej jednak również urzędy i instytucje.

Tabela: Sprzedaż energii ciepłej w Powiecie Belchatowskim

Sprzedaż energii ciepłej w ciągu roku						
		2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem	GJ	883 086,0	932 066,0	924 733,0	888 059,0	853 761,0
Budynki mieszkalne	GJ	694 624,0	724 394,0	721 936,0	694 306,0	661 465,0
Urzędy i instytucje	GJ	188 462,0	207 672,0	202 797,0	193 753,0	192 296,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W miastach większość mieszkań jest wyposażona w centralne ogrzewanie. Dostęp do sieci ciepłowniczej na terenach zurbanizowanych od lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie. W roku 2019 było to 93,5%. Na terenach wiejskich Powiatu utrzymuje się wysoki, niespotykany w innych jednostkach poziom dostępności do sieci ciepłowniczej. W 2019 roku aż 67,3% mieszkań miało dostęp do sieci. Wartość ta systematycznie rośnie na przestrzeni lat.

Tabela: Dostępność do centralnego ogrzewania w powiecie belchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019
W miastach	%	93,4	93,4	93,5	93,5	93,5
Na wsiach	%	65,5	66	66,4	66,9	67,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Alternatywnym źródłem ogrzewania ograniczającym lokalną emisję szkodliwych substancji jest gaz. W powiecie duża część mieszkańców ma dostęp do sieci gazowej, z czego blisko 10% wykorzystuje z gaz do ogrzewania. W 2019 roku 1330 odbiorców ogrzewało mieszkania gazem. W ciągu 5 lat liczba ta wzrosła z poziomu 864. Analogicznie do liczby odbiorców rośnie również zużycie gazu na cele grzewcze.

Tabela: Wykorzystanie gazu do ogrzewania w powiecie bełchatowskim

Gospodarstwa ogrzewane gazem z sieci w Powiecie Bełchatowskim						
		2015	2016	2017	2018	2019
Odbiorcy gazu	gosp.	18 208	18 291	18 167	18 263	18 021
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	864	1 000	1 046	1 153	1 330
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w MWh	MWh	13 523,1	14 749,4	17 257,7	16 547	21 880,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Należy jednak pamiętać, że wciąż ok 30% mieszkańców korzysta z indywidualnych źródeł ogrzewania. OZE stanowią znikomy odsetek w tej grupie. Konieczne są dalsze działania w celu rozwoju sieci ciepłowniczej, ale również promocji ekologicznych, odnawialnych źródeł ciepła (np. fotowoltaika).

Gazownictwo

Gaz na terenie Powiatu Bełchatowskiego dostarczany jest przez Polską Spółkę Gazownictwa, Oddział Zakład Gazowniczy w Łodzi, Jednostkę terenową – Gazownia w Piotrkowie Trybunalskim.

Na terenie Powiatu funkcjonuje sieć przesyłowa o długości 6,2 km. Głównymi odbiorcami gazu są miasto i gmina Bełchatów. Na przestrzeni lat sukcesywnie rozwijana jest sieć rozdzielcza. W 2019 roku jej długość wynosiła blisko 167 km, natomiast w roku 2015 było to nieco ponad 153,5 km. Jednocześnie wzrastała też liczba przyłączy. W roku 2019 było ich 4 448 – o 762 więcej niż w 2015 roku. Co ciekawe jednocześnie nieznacznie spada liczba odbiorców gazu. Na trend ten wpływają przede wszystkim statystyki dotyczące miast. W 2019 roku z sieci gazowej korzystało 48 981 mieszkańców – o blisko 2000 mniej niż w 2015 roku.

Tabela: Funkcjonowanie sieci gazowej w powiecie bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019
Długość czynnej sieci ogółem	m	159 719	162 419	163 129	167 407	173 038
Długość czynnej sieci przesyłowej	m	6 200	6 200	6 200	6 200	6 200
Długość czynnej sieci rozdzielczej	m	153 519	156 219	156 929	161 207	166 838
Długość czynnej sieci ogółem w km na 100 km ²	-	16,5	16,8	16,9	17,3	17,9

Czynne przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych)	szt.	3 873	4 033	4 082	4 311	4 587
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych	szt.	3 690	3 907	3 947	4 173	4 448
Odbiorcy gazu	gosp.	18 208	18 291	18 167	18 263	18 021
Odbiorcy gazu w miastach	gosp.	17 315	17 376	17 223	17 194	16 864
Zużycie gazu w MWh	MWh	40 877	42 895,2	44 960,7	43 665,7	46 801
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	50 917	50 701	50 098	50 015	48 981

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Jeszcze w 2015 roku w miastach z gazu korzystało 72% mieszkańców. Obecnie jest to ok. 69%. Na wsiach trend jest odwrotny i następuje nieznaczny wzrost liczby odbiorców. W 2019 roku było to 8,8% - o 2,1% więcej niż w 2015 roku. Są to jednak przede wszystkim mieszkańcy wsi w bezpośrednim sąsiedztwie miast. Dalsze miejscowości nie mają dostępu do sieci. Wzrost liczby użytkowników gazu na wsiach wiąże się m.in. z wykorzystaniem gazu jako alternatywy do ogrzewania gospodarstw. W przypadku miast, gdzie większość mieszkań ma dostęp do sieci ciepłowniczej nie ma takiego zapotrzebowania. Coraz częściej, w nowoczesnych gospodarstwach domowych instalacje gazowe wypierane są przez urządzenia elektryczne.

Tabela: Użytkownicy instalacji gazowej w powiecie bełchatowskim

		2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem	%	45,1	44,9	44,3	44,3	43,4
W miastach	%	72	71,8	71,1	70,9	69,3
Na wsi	%	6,7	7	7,2	8,2	8,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Telekomunikacja

Infrastruktura teleinformatyczna na terenie Powiatu Bełchatowskiego wymaga ciągłego rozwoju w celu zapewnienia odpowiedniej dostępności do nowoczesnych mediów dla wszystkich mieszkańców. W dobie cyfryzacji szczególnie istotnie jest zapewnienie równego dostępu do sieci internetowej oraz telefonicznej, również na terenach wiejskich. Rozwój w tym obszarze daje możliwość świadczenia najwyższej jakości usług w pozostałych sferach funkcjonowania Powiatu.

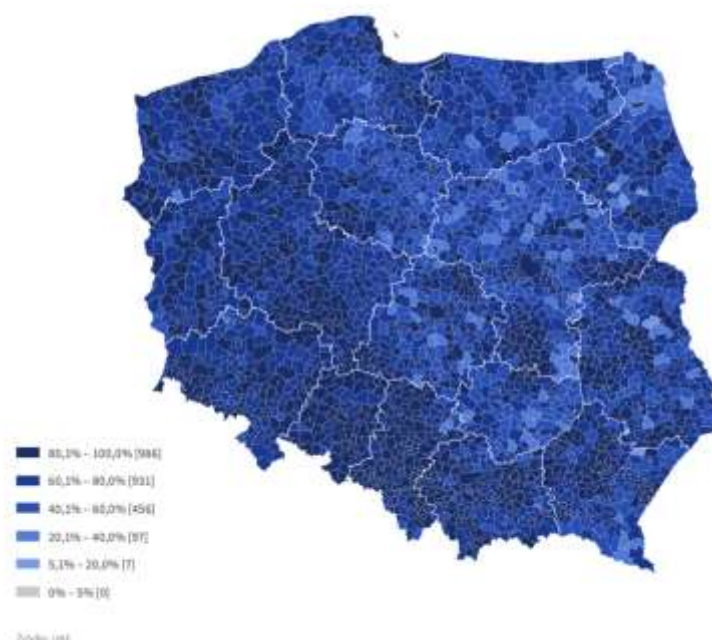
Jak w całym kraju, w Powiecie odbiega się od rozwoju telefonii stacjonarnej. Obecnie istotny jest przede wszystkim dostęp do telefonii komórkowej oraz do Internetu. Na terenie jednostki nadajniki telefonii komórkowej nie są rozmieszczone wyjątkowo gęsto. Pokrywają

jednak zasięgiem większość terenów zamieszkałych. Szczególnie rozwinięta jest sieć telefonii komórkowej w mieście Bełchatowie.⁴⁰

Internet

W powiecie bełchatowskim dostępność do Internetu stacjonarnego stoi na przeciętnym poziomie. W gminach Kluki, Bełchatów i Rusiec dostępność do sieci stacjonarnej mieści się w przedziale od 40 do 60 %. Najślabszy dostęp jest w gminie Drużbice. Tam mniej niż 20% zabudowań ma dostęp do Internetu Stacjonarnego. W gminach Żelów, Szczerców i Kleszczów dostępność sięga poziomu 60-80%. Najlepszy rozwój sieci stacjonarnej następuje w mieście Bełchatowie. Tam ponad 80% zabudowań jest podłączonych do sieci stacjonarnej.

Mapa: Penetracja budynkowa zasięgami Internetu stacjonarnego ogółem

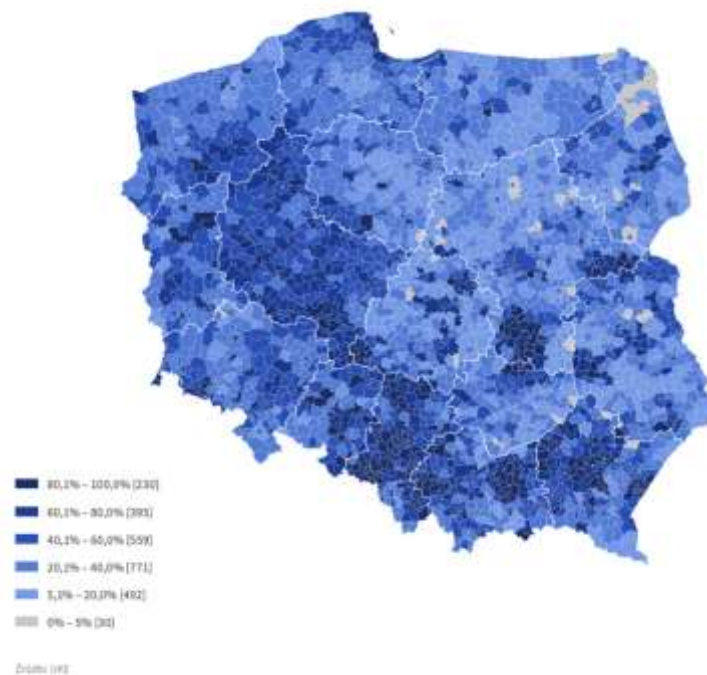


Źródło: UKE

W przypadku dostępu do Internetu wyższych prędkości sytuacja wygląda nieco odmiennie. Sieć o przepustowości powyżej 30 Mb/s najlepiej rozwinięta jest w gminie Kleszczów. Tam dostęp do tego rodzaju sieci ma 60-80% zabudowań. W mieście Bełchatowie i gminie Szczerców dostępność utrzymuje się na poziomie 40-60%. Gminy Żelów, Rusiec, Kluki, Bełchatów mieszczą się w przedziale od 20 do 40 % pokrycia. Tu również najślabiej wypada gmina Drużbice z poziomem dostępności poniżej 20%.

Mapa: Penetracja budynkowa zasięgami Internetu stacjonarnego powyżej 30Mb/s

⁴⁰ <https://si2pem.gov.pl/>

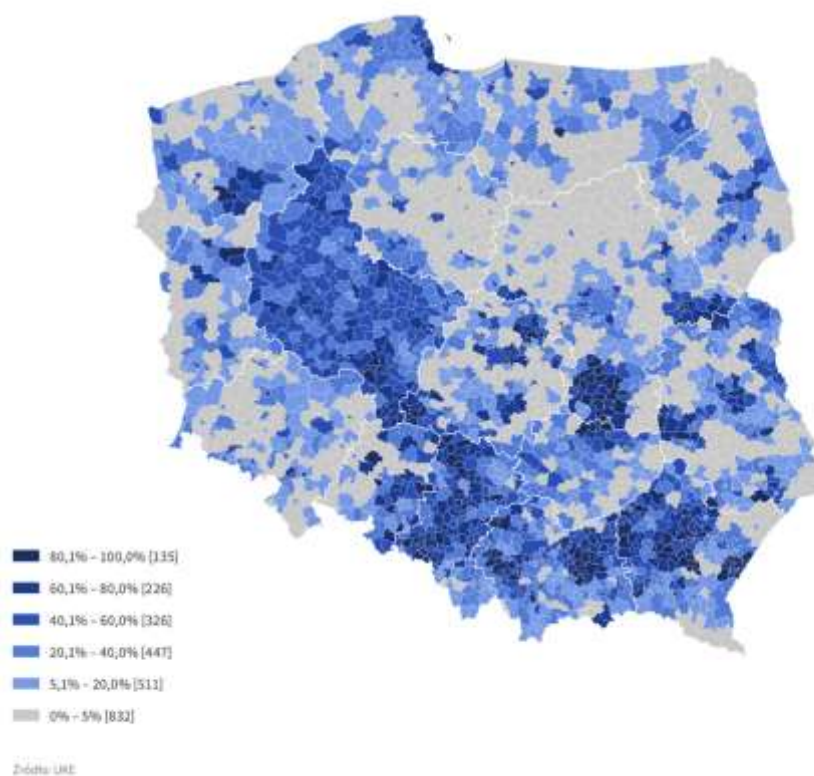


Źródło: UKE

Jeśli chodzi o Internet stacjonarny wysokich prędkości – powyżej 100 Mb/s w większości gmin istnieje możliwość przyłączenia do takiej sieci. Obecnie niewielkie jest jednak pokrycie budynków. W gminie Rusiec jest najmniejsza możliwość do skorzystania z łączy wysokich prędkości. Pokrycie tego rodzaju siecią mieści się tu w przedziale od 0 do 5 %. Najwięcej budynków z dostępem do szybkiego Internetu znajduje się w gminie Kleszczów. Tu również ponad 60% odbiorców ma możliwość skorzystania z takiej sieci. W gminach Szczerców i Kluki oraz w mieście Bełchatów dostępność utrzymuje się na poziomie od 20 do 40%. Pozostałe gminy mieszczą się w przedziale poniżej 20% dostępności.

Dane wskazują, że rozwój sieci Internetu stacjonarnego wymaga intensyfikacji działań, szczególnie na terenach wiejskich. Na większości obszarów powiatu sieć jest doprowadzona, co daje duży potencjał do jej rozwoju i zwiększania dostępności.

Mapa: Penetracja budynkowa zasięgami Internetu stacjonarnego powyżej 100Mb/s



Źródło: UKE

Infrastruktura turystyczna

O atrakcyjności Powiatu Bełchatowskiego decydują przede wszystkim jego warunki przyrodnicze i krajobrazowe. Chociaż nie ma tu wielu unikatowych obszarów chronionych, duży udział zieleni naturalnej i duży poziom lesistości sprzyja lokalnej rekreacji. Scenerię zdecydowanie unikatową tworzy krajobraz antropogeniczny kopalni i elektrowni Bełchatów. Odkrywka i tereny wokół niej tworzą duży potencjał do stworzenia atrakcji turystycznych rozpoznawalnych na szerszą skalę. Obecnie tuż przy granicy powiatu jako atrakcja turystyczna funkcjonuje Góra Kamięńsk – hałda powydobywcza kopalni Bełchatów. Chociaż znajduje się ona poza terenem Powiatu, prowadzą do niej ścieżki piesze i rowerowe. Na wzniesieniu o wysokości ok. 380 m n.p.m. zlokalizowany jest stok narciarski, tor saneczkowy i pas startowy aeroklubu. W przyszłości, ogromnych rozmiarów odkrywka (2400 ha i 280m głębokości) ma stać się rozległym akwenem skupiającym liczne atrakcje turystyczne. Obecnie stanowi ciekawy punkt wycieczek widokowych, odbywają się tu również różne eventy – np. wyścigi motocrossowe Red Bull 111 MW. Rejon kopalni jest popularnym punktem wycieczek rowerowych. W Kleszczowie rozwija się infrastruktura sportowa wraz z towarzyszącą bazą hotelową i gastronomiczną – w tym ośrodek spa z basenami.

Na terenie Powiatu na cele rekreacyjne wykorzystywane są dwa zbiorniki wodne w rejonie elektrowni – Słok i Wawrzkowizna. Funkcjonuje tam rozwinięta baza hotelarska, gastronomiczna i rekreacyjna. Na terenie osady Słok znajduje się kompleks Ośrodka Wypoczynkowego Elektrowni Bełchatów, w jego skład wchodzi hotel „Wodnik” oraz kryty

basen. Dodatkową atrakcją jest możliwość uprawiania sportów wodnych (np. kajaki, rowery wodne). Nad drugim zalewem znajduje się Ośrodek Sportu i Rekreacji „Wawrzkowizna”.

Na terenie Powiatu funkcjonuje również baza agroturystyczna. Należą do niej m.in. ośrodki jeździeckie czy pojedyncze gospodarstwa agroturystyczne.

W Powiecie rozlokowane są też różnego rodzaju zabytki. Dominują wśród nich założenia dworskie i pałacowe, kościoły oraz umocnienia z okresu II Wojny Światowej. W gminach Powiatu Bełchatowskiego zlokalizowane są następujące obiekty zabytkowe⁴¹:

Miasto Bełchatów:

- Zespół klasztorny franciszkanów, ul. Kościuszki 2, 1 poł. XVIII w Bełchatowie;
- Zespół dworski Olszewskich, ul. Hellwiga 11, 2 poł. XVIII, pocz. XIX w Bełchatowie;
- Park dworski, ul. Czaplinska 144, XIX w. Bełchatów – Domiechowice;
- Kościół par. p.w. Wszystkich Świętych, Rynek Grocholski 8, Bełchatów- Grocholice.

Gmina Bełchatów:

- Park dworski w miejscowości Dobiecin;
- Zespół dworsko – parkowy w miejscowości Dobrzelów;
- Park dworski w miejscowości Łękawa;
- Dwór obronny w miejscowości Mikorzyce;
- Park dworski w miejscowości Postękalice;
- Park dworski w miejscowości Mokracz;
- Park dworski w miejscowości Wielopole;
- Kościół filialny rzymsko- katolicki pw. Św. Rocha w miejscowości Postękalice;
- Układ przestrzenny miejscowości Kałduny, Postękalice oraz Kurnos I i II;
- Linia obrony Księży Młyn – Oleśnik (3 schrony bojowe).

Gmina Drużbice:

- Kościół parafialny pw. św. Ignacego Loyoli w Suchcicach;
- Park dworski w Suchcicach;
- Zespół dworski w Bukowiu;
- Zespół dworski w Głupicach;
- Zespół dworski w Wadlewie;
- Zespół dworski we Wrzosach;
- Młyn wodny we Wdowinie.

Gmina Kleszczów:

- Kościół p.w. Jana Chrzciciela w miejscowości Łękińsko;
- Cmentarz ewangelicki z pocz. XX w. w Kamieńsku;
- Cmentarz ewangelicki oraz rzymsko katolicki z XIX w. w Kleszczowie;
- Układ przestrzenny z XVI w. w Kleszczowie;
- Park w miejscowości Łękińsko;
- Cmentarz ewangelicki w miejscowości Rogowiec;
- Cmentarz ewangelicki w miejscowości Łuszczanowice – Kolonia;

⁴¹ <https://www.powiat-belchatowski.pl/rekreacja-t73/warto-zobaczyc-t354/dworki-t355>

- Liczne przydrożne kapliczki.

Gmina Kluki:

- Park dworski w Klukach;
- Zespół podworski w Słupi;
- Zespół dworski w Strzyżewicach;
- Zespół podworski w miejscowości Parzno;
- Zabytkowy cmentarz w Klukach;
- Zespół kościelny p.w. Św. Trójcy w Kaszewicach;
- Dom parafialny murowany, zbudowany w 1 ćw. XX w. w Kaszewicach;
- Kaplica cmentarna z 2 pół. XIX w Klukach;
- Chałupa drewniana z 1934 r nr 18 w Strzyżewie;
- Chałupa drewniana z 4 ćw. XIX w. nr 24, 25 w miejscowości Trząś;
- Linia obrony Żar (2 schrony bojowe);
- Linia obrony Chmielowiec – Sadulaki – Teofilów (4 schrony bojowe).

Gmina Rusiec:

- Neogotycki kościół parafialny pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny z 1912 r. w Ruścu;
- Murowana kuźnia z 1918 r. w Ruścu;
- Rzymskokatolicki kościół noszący wezwanie św. Rocha w Woli Wiązowej;
- Zabytkowy murowany młyn wodny, wzniesiony w 1925 r. w Korablewie nad rzeką Widawka.

Gmina Szczerców:

- Ceglany dwór klasycystyczny wraz z parkiem pod dworskim z lat 30 XIX w. w miejscowości Lubiec;
- Ceglany młyn z 1 ćw. XX w. w miejscowości Lubiec;
- Ceglana stodoła i obora z początku XX w. przed 1914 r. w miejscowości Szczerców;
- Drewniany dom mieszkalny z 3 ćw. XIX w. w miejscowości Szczerców;
- Kapliczka - drewniana figura Św. Jana Nepomucena z połowy XVIII w. w miejscowości Szczerców;
- Kapliczka - drewniana figura Św. Floriana z połowy XVIII w. w miejscowości Szczerców;
- Kapliczka murowana z 2 połowy XVIII w. w miejscowości Szczerców;
- Drewniana kaplica cmentarna p.w. Św. Barbary z 1 połowy XVIII w. w miejscowości Szczerców;
- Kościół parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny z 1 ćw. XX w. w miejscowości Szczerców;
- Drewniany młyn wodny z 1 ćw. XX w. około 1911 r. w miejscowości Rudzisko;
- Drewniano - murowany młyn wodny z 1 ćw. XX w. około 1925 r. w miejscowości Szczercowska Wieś;
- Drewniany młyn wodny z końca XIX w. w miejscowości Szczerców;
- Drewniany młyn wodny z 1881 r. w miejscowości Zbyszek;
- Drewniany dom mieszkalny z 1915 r. w miejscowości Magdalenów;

- Cmentarz rzymsko - katolicki z XIX w. w miejscowościach Szczerców i Chabielice;
- Cmentarz wojskowy z I i II wojny światowej w miejscowości Szubienice;
- Cmentarz żydowski z XIX w. w miejscowości Szczerców;
- Miejsce pamięci narodowej z 1944 r. koło miejscowości Lubiec;
- Polskie schrony bojowe z 1939 r.

Gmina Zelów:

- Kościół parafialny p.w. św. Teodora Męczennika w Kociszewie;
- Kościół parafialny p.w. św. Wawrzyńca i Tomasza w Łobudzicach;
- Kościół parafialny p.w. św. Kazimierza i św. Barbary w Pożdżenicach;
- Kościół parafialny p.w. Nawiedzenia NMP w Wygielzowie;
- Kościół ewangelicko-reformowany w Zelowie;
- Dwór w Krześlowie;
- Linia obrony Magdalenów – Lubiec – Święte Łąki – Faustynów (8 schronów bojowych).

Szlaki rowerowe w Powiecie Bełchatowskim:

- Łódzka Magistrała Rowerowa Północ-Południe;
- Szlak Osady Braci Czeskich;
- Szlak Węgla Brunatnego;
- Ścieżka ekologiczny z Domiechowic do Parzna;
- Szlak Słok – Góra Kamieńsk.

Baza turystyczna w powiecie bełchatowskim nie jest w dużym stopniu rozbudowana. W latach 2015-2019 funkcjonowało tu od 15 do 14 turystycznych obiektów noclegowych wg. klasyfikacji GUS.

W roku 2020 liczba ta zmalała do 12, z czego 10 obiektów działa całorocznie (rok wcześniej 13). Zmniejszenie zasobów bazy turystycznej wiąże się z ograniczeniem ruchu turystycznego w czasie pandemii Covid-19. Zmniejszyła się również liczba miejsc noclegowych. W 2020 roku było ich 1269, w tym 982 całoroczne. Największą część bazy stanowią hotele. Zapewniają blisko połowę miejsc noclegowych w Powiecie.

Noclegi w Powiecie świadczą również obiekty nieujęte w klasyfikacji GUS. Obecnie na stronie Starostwa Powiatowego uwzględnionych jest 27 obiektów noclegowych na terenie całej jednostki.⁴² Zaliczają się do nich m.in. hotele, motele, kwatery, obiekty agroturystyczne. Na stronie Starostwa widnieją obecnie 4 obiekty agroturystyczne.

Miejscom koncentracji usług turystycznych i rekreacyjnych towarzyszą obiekty gastronomiczne. Funkcjonują zarówno restauracje towarzyszące hotelom i innym obiektom noclegowym, jak i niezależne lokale restauracyjne. W bazie powiatowej widnieje obecnie 75 obiektów gastronomicznych. Większość zlokalizowana jest w mieście Bełchatowie i przy głównych drogach.

⁴² <https://www.powiat-belchatowski.pl/rekreacja-t73/noclegi-gastronomia-i-agroturystyka-t365>

Tabela: Baza obiektów noclegowych w powiecie bełchatowskim

		2016	2017	2018	2019	2020
Obiekty ogółem	ob.	15	14	14	15	12
Obiekty całoroczne	ob.	13	11	12	13	10
Miejsca noclegowe ogółem	msc.	1 387	1 429	1 425	1 436	1 269
Miejsca noclegowe całoroczne	msc.	1 322	1 019	1 095	1 131	982
W tym						
Hotele	ob.	5	5	5	5	4
Miejsca noclegowe w hotelach	msc.	682	595	656	725	626
Pokoje hotelowe ogółem	-	359	378	345	382	328
Pokoje hotelowe z własną łazienką i WC	-	359	378	345	382	328
Inne obiekty hotelowe	ob.	4	2	3	3	2
W tym obiekty całoroczne	ob.	4	2	3	3	1
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	ob.	1	1	1	1	1
W tym obiekty całoroczne	ob.	1	1	1	1	1
Zespoły domków turystycznych	ob.	1	2	1	1	1
W tym obiekty całoroczne	ob.	1	1	1	1	1
Pokoje gościnne/kwatery prywatne	ob.	2	2	2	3	3
W tym obiekty całoroczne	ob.	1	1	1	2	2
Kwatery agroturystyczne	ob.	1	1	1	1	0
Pozostałe turystyczne obiekty noclegowe	ob.	1	1	1	1	1
Dynamika liczby miejsc noclegowych całorocznych (rok poprzedni = 100)	-	115,4	77,1	107,5	103,3	86,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na bazę hotelową składają się obiekty 3- i 2-gwiazdkowe. Obecnie funkcjonują 3 obiekty wyższej klasy i jeden 2-gwiazdkowy. W 2020 roku zamknięty został jeden z obiektów 3-gwiazdkowych. W obecnej sytuacji, kiedy dominuje lokalny ruch turystyczny i wciąż jesteśmy uzależnieni od pewnych uwarunkowań związanych z pandemią, większą szansę na rozwój mają małe obiekty noclegowe – kwatery, agroturystyki itp.

Tabela: Dostępność hoteli w powiecie bełchatowskim

		2016	2017	2018	2019	2020
Obiekty ogółem (kategorii ***)	ob.	4	4	4	4	3
Obiekty ogółem (kategorii **)	ob.	1	1	1	1	1
Miejsca noclegowe ogółem (kategorii ***)	msc.	643	500	555	616	508
Miejsca noclegowe ogółem (kategorii **)	msc.	39	95	101	109	118
Pokoje ogółem (kategorii ***)	-	342	327	293	325	267
Pokoje ogółem (kategorii **)	-	17	51	52	57	61

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na przestrzeni lat dostępne w Powiecie miejsca noclegowe wykorzystywane były w niedużym stopniu. Średnio wykorzystanie obiektów noclegowych utrzymywało się na poziomie ok. 30%. Ze względów pandemicznych w roku 2020 nastąpił spadek do 22,4%. Oznacza to, że większość dostępnych miejsc nie jest wykorzystywana. Baza noclegowa jest za duża względem obecnych potrzeb. W rozwoju bazy turystycznej w związku z tym istotne będzie promowanie regionu (w tym lokalnych obiektów noclegowych) dla przyciągania większej liczby odwiedzających, ale również dostosowanie oferty do potrzeb turystyki lokalnej, przeważnie krótkoterminowej.

Tabela: Wykorzystanie miejsc noclegowych w powiecie bełchatowskim

		2016	2017	2018	2019	2020
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych	%	30,5	27,4	29,7	33,1	22,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Liczba turystów odwiedzających Powiat na przestrzeni lat wzrastała. W roku 2016 było to blisko 51 tys. osób. W roku 2019 wartość ta wzrosła do blisko 70 tys. Nie są to duże liczby, jednak odnotowywany trend był pozytywny i wskazywał, że Powiat Bełchatowski stawał się coraz bardziej rozpoznawalny i popularny wśród turystów. W roku 2020 nastąpił spadek o blisko 1/3 i jednostkę odwiedziło niecałe 26 tys. osób.

Analogicznie układał się trend w przypadku turystów zagranicznych. W roku 2019 było ich blisko 4 tys., natomiast rok później do Powiatu Bełchatowskiego dotarło nieco ponad tysiąc osób z zagranicy.

Tabela: Liczba turystów korzystających z miejsc noclegowych w powiecie bełchatowskim

		2016	2017	2018	2019	2020
Turyści ogółem	osoba	50 897	53 554	57 530	69 620	25 746
Turyści zagraniczni	osoba	2 452	2 905	2 696	3 919	1 038

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Chociaż z roku na rok turystów zagranicznych przybywało, nie wzrastała liczba udzielanych noclegów. Oznacza to, że najpopularniejsze były krótkie pobyty weekendowe. Najliczniejszą grupą odwiedzających Powiat byli turyści z Niemiec. Co roku przyjeżdżała stamtąd ok. ¼ wszystkich gości spoza kraju. Drugą najliczniejszą grupę odwiedzających stanowią Ukraińcy – przyjeżdża ich niewiele mniej od turystów Niemieckich. Dużą część turystów ukraińskich stanowią lokalni rezydenci, pracujący lub uczący się w Polsce i odwiedzający okolicę w wolnym czasie. Pozostałe narodowości są już znacznie mniej liczne. W czasach przed pandemią region odwiedzały zauważalne grupy turystów z Wielkiej Brytanii, Rosji i Litwy. Mniej licznie przybywali również Włosi i Czesi.

Tabela: Turyści zagraniczni odwiedzający Powiat Bełchatowski

		2016	2017	2018	2019	2020
Udzielone noclegi turystom zagranicznym (nierezydentom)	-	8 760	7 111	6 565	8 016	2 312
Turyści zagraniczni (nierezydenci) ogółem	osoba	2 452	2 905	2 696	3 919	1 038
Niemcy	osoba	800	705	647	877	215
Ukraina	osoba	119	270	375	693	182
Wielka Brytania	osoba	273	239	205	307	81
Litwa	osoba	78	155	130	276	61
Czechy	osoba	106	91	173	193	55
Włochy	osoba	88	149	189	199	55
Rosja	osoba	64	203	198	303	47

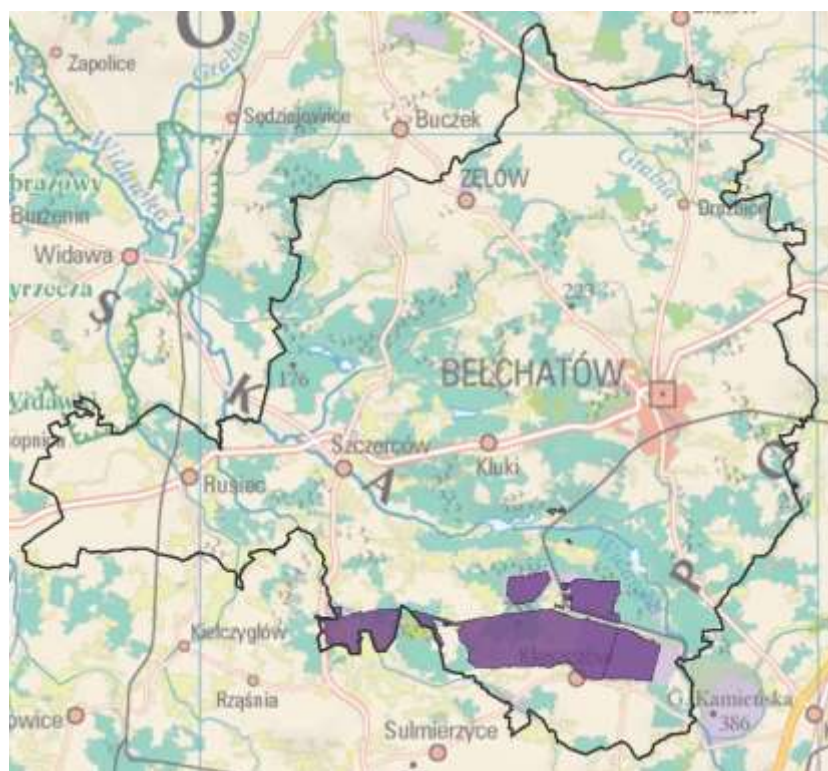
Źródło: GUS

Środowisko Przyrodnicze

Surowce naturalne

Powiat Bełchatowski charakteryzuje się dużą zasobnością w surowce naturalne, co związane jest z budową geologiczną obszaru. Dominującym surowcem jest węgiel brunatny zlokalizowany w polu „Szczerców”, „Bełchatów” i „Kamieńsk” (Rys. 1). Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego w 2020 roku z pola „Szczerców” wydobyto 33 660 tys. ton surowca, natomiast z pola „Bełchatów” 2 538 tys. ton. Analogicznie stanowiło to 71,16% i 5,37% wydobycia krajowego. W porównaniu z latami ubiegłymi dla pola „Szczerców” odnotowano wzrost udziału wydobycia krajowego – w 2018 i 2019 roku wyniósł on odpowiednio 56,66% i 68,89%. Z kolei krajowe wydobycie złoża z pola „Bełchatów” systematycznie maleje – w 2018 roku kształtowało się ono na poziomie 19,92%, natomiast rok później wyniosło 8,28%. Warto nadmienić, iż w porównaniu z rokiem 2019 odnotowano spadki wielkości wydobycia węgla brunatnego w powiecie bełchatowskim – odpowiednio 2 754 tys. ton (7,56%) dla pola Szczerców i 1 836 tys. ton (41,98%) dla pola Bełchatów.

Rysunek: Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów na tle powiatu



Źródło: Opracowanie własne

Przy eksploatacji węgla brunatnego pozyskiwane są również inne surowce, takie jak: kamienie łamane i bloczne oraz naturalne piaski i żwiry. W 2020 roku w polu Szczerców wydobyto 1.99 tys. ton gładów narzutowych, 3.43 tys. ton kwarcytów, 769.19 tys. ton wapieni i 275.89 tys. ton piasków i żwirów (złoża nieudokumentowane). Okresowo wydobywane są również inne „kopaliny towarzyszące” takie jak np. torf, jednak w 2020 roku nie zostały one pozyskane.

W poniższej tabeli zestawiono złoża kopalin występujące na terenie Powiatu Bełchatowskiego.

Tabela: Złoża kopalin na terenie Powiatu Bełchatowskiego (źródło: opracowanie własne na podstawie Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2020 r.

Lp	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby geologiczne bilansowe [tys. ton]	Zasoby przemysłowe [tys. ton]	Wydobycie [tys. ton]
WĘGIEL BRUNATNY					
1	Bełchatów-pole Bełchatów	E	51 251	17 001	2 538
2	Bełchatów-pole Kamieńsk	R	132 424	-	-

3	Bełchatów- pole Szczerców	E	677 222	593 189	33 660
PIASKI I ŻWIRY					
4	Bukowa*	Z	988	-	-
5	Bukowa II	T	6 646	6 646	-
6	Cisza	R	200	-	-
7	Dobiecin	R	59	-	-
8	Dobrzelów	R	75	-	-
9	Drużbice I	R	458	458	-
10	Góry Borowskie	P	5 333	-	-
11	Grębociny	R	58	-	-
12	Janina- Michałów	Z	206	-	-
13	Kaszewice	R	316	-	-
14	Kocielizna-2*	Z	41	-	-
15	Kurnos II	Z	74	-	-
16	Kuźnica Kaszewska II	E	150	150	0
17	Kuźnica Kaszewska VI	T	77	-	-
18	Kuźnica Kaszewska VII	T	177	-	-
19	Ludwików I	E	284	284	25
20	Ludwików II	E	153	-	8
21	Osina I	R	540	-	-
22	Suchcice I	R	446	-	-
23	Szczerców	Z	204	-	-
24	Szczerców I	R	43	-	-
25	Trząs	R	281	-	-
26	Trząs II	T	106	-	-
27	Zarzecze	E	721	657	15
28	Zarzecze I	E	82	-	9
29	Zelówek IV	R	36	-	-
30	Zwierzyniec	R	230	-	-
31	Żłobnica	R	581	-	-
PIASKI KWARCOWE					
32	Patoki	P	3 920.00 (tys. m ³)	-	-
33	Żegliny	P	2 052.00 (tys. m ³)	-	-
34	Kodrań	P	3 020.00 (tys. m ³)	-	-

35	Lubiec	R	3 534.00 (tys. m ³)	-	-
SUROWCE ILASTE CERAMIKI BUDOWLANEJ					
36	Bujny Szlacheckie	E	59 (tys. m ³)	-	2
37	Drużbice – 1	R	47 (tys. m ³)	-	-
38	Kociszew II	Z	8 (tys. m ³)	-	-
39	Kolonia Kociszew II	Z	16 (tys. m ³)	-	-
40	Kolonia Kociszew III	Z	4 (tys. m ³)	-	-
41	Kolonia Kociszew IV	Z	5 (tys. m ³)	-	-
42	Kolonia Kociszew V	Z	-	-	-
43	Kolonia Kociszew VII	Z	70 (tys. m ³)	-	-
44	Zelów	Z	1 351	-	-
45	Zelówek	Z	11	-	-
46	Zelówek 1	R	63	-	-
47	Zelówek IV	Z	53	-	-
48	Zelówek V	Z	92	-	-
49	Zelów-Jersak	Z	Tylko pzb.	-	-
TORFY					
50	Trząs I	R	100.31 (tys. m ³)	-	-

Legenda:

*złoża zawierające piasek ze żwirem

E – złoża eksploatowane

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo

T – złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo

Z – złoża, z którego wydobywanie zostało zaniechane

Źródło: Państwowa Służba Geologiczna, Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2021).

Obecna eksploatacja zasobów surowców naturalnych przyczyniła się do świadomych zmian w środowisku naturalnym. Przekształceniu uległa rzeźba terenu, zaburzone zostały procesy hydrologiczne poprzez obniżenie poziomu wód gruntowych i ukształtowania leja depresyjnego, a w konsekwencji zmianą w stosunkach hydrodynamicznych i hydrochemicznych wód⁴³. W wyniku tych procesów powiązanych z dużą emisją

⁴³ Motyka J., Czop M., Jończyk W., Stachowicz Z., Jończyk I, Martyniak R. 2007. Wpływ głębokiej eksploatacji węgla brunatnego na zmiany środowiska wodnego w rejonie kopalni „Bełchatów”. *Górnictwo i Geoinżynieria*, Rok 31, Zeszyt 2.

zanieczyszczeń powietrza - głównie SO₂, NO_x czy pyłów - zubożeniu uległa również szata roślinna, w tym m.in. trwałe użytki zielone, jak też obniżona została wartość produkcyjna i gospodarcza terenów⁴⁴. Niemniej jednak obecny obraz środowiska powiatu zachował unikatowe w skali regionalnej wartości a po zakończonej eksploatacji węgla brunatnego teren ma zostać poddany rekultywacji w kierunku leśnym i wodnym z dużym kompleksem wypoczynkowym⁴⁵.

Użytkowanie terenu i rolnictwo

Zgodnie z danymi z 2012 roku na obszarze Powiatu Bełchatowskiego największy udział w powierzchni jednostki mają grunty orne (47,3%). Dominują one w gminie Zelów i gminie Bełchatów. Nieco mniejszą część (34,4%) stanowią grunty leśne wraz z zadrzewieniami i zakrzewieniami, których jest najwięcej w gminie Bełchatów i gminie Kluki. Najmniejszą powierzchnię zajmują sady (0,5%) i pozostałe użytki rolne (2,9%).

Tabela: Użytkowanie gruntów w powiecie bełchatowskim (według stanu na początek 2012 r.) (źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2015–2020).

	Grunty orne	Sady	Łąki trwałe	Pastwiska trwałe	Pozostałe użytki rolne	Grunty leśne
m. Bełchatów	1129	10	237	109	72	651
gm. Bełchatów	7910	71	730	945	474	7072
gm. Drużbice	6503	37	973	541	387	2413
gm. Kleszczów	3780	32	463	682	243	3378
gm. Kluki	3347	55	908	659	218	5788
gm. Rusiec	5191	66	1259	1000	280	1710
gm. Szczerców	5157	72	1344	1136	326	3876
gm. Zelów	8094	69	1136	931	482	5015
Łącznie	41111	412	7050	6003	2482	29903
Udział %	47,3	0,5	8,1	6,9	2,9	34,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2015–2020

⁴⁴ Zawadzki J., Przeździecki K., Miatkowski Z. 2016. Determining the area of influence of depression cone in the vicinity of lignite mine by means of triangle method and LANDSAT TM/ETM+ satellite images. Journal of Environmental Management (166): 606-614.

⁴⁵ <https://kwbelchatow.pgegiel.pl/Ochrona-srodowiska/Rekultywacja/Perspektywy>

Zgodnie z Powszechnym Spisem Rolnym przeprowadzonym w 2010 roku, na terenie Powiatu Bełchatowskiego dominują gospodarstwa o niewielkiej powierzchni. Najwięcej jest tych o powierzchni 1-5 ha i do 1 ha. W odniesieniu do jednostek samorządu terytorialnego funkcjonujących w powiecie bełchatowskim, najwięcej gospodarstw znajduje się w gminie Zelów i gminie Bełchatów, z kolei najmniej w gminie Kleszczów.

Tabela: Liczba gospodarstw w powiecie bełchatowskim według powierzchni w 2010 r.

	Ogółem	Do 1 ha	1-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	Powyżej 15 ha
m. Bełchatów	1339	911	346	69	9	4
gm. Bełchatów	1741	645	732	263	53	48
gm. Drużbice	947	188	294	283	94	88
gm. Kleszczów	502	60	317	94	18	13
gm. Kluki	873	248	458	122	31	14
gm. Rusiec	1051	161	439	329	86	36
gm. Szczerców	1249	402	571	198	52	26
gm i m. Zelów	1800	530	788	315	91	76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Na terenie Powiatu Bełchatowskiego występują gleby brunatne wylugowane, bielnicowe, pseudobielnicowe, czarne ziemie, mady oraz gleby bagienne. Gleby bielnicowe i pseudobielnicowe zlokalizowane są przede wszystkim pod lasami i na obszarach użytków rolnych. Ich przydatność rolnicza jest zróżnicowana. Z kolei mady można spotkać w wybranych fragmentach doliny rzeki Widawki, dlatego zazwyczaj wykorzystuje się je pod użytki zielone oraz grunty orne. Czarne ziemie stanowią niewielki odsetek gruntów ornych w powiecie. Przeważająca część z występujących tu gleb charakteryzuje się niską klasą bonitacyjną. Dominują tu gleby V i VI klasy bonitacyjnej. W konsekwencji analizowana jednostka terytorialna charakteryzuje się również przewagą gleb średnio i słabo przydatnych rolnictwu. Dominują słabe kompleksy glebowe. Jest to głównie kompleks pszenno-dobry, żytni-dobry oraz żytni bardzo słaby.

Wody powierzchniowe

Sieć hydrograficzna Powiatu Bełchatowskiego jest dobrze rozwinięta. Największą rzeką przepływającą przez teren powiatu jest rzeka Widawka, będąca prawobrzeżnym dopływem Warty. Jej całkowita długość wynosi ok. 103 km z czego 42,33 km na obszarze powiatu. Biegnie ona przez jego południowo-wschodnią, południową i zachodnią część, w tym m.in.

przez tereny odkrywkowej Kopalni Węgla Brunatnego Bełchatów. W Kotlinie Szczercowskiej Widawka tworzy malownicze meandry.

Drugą charakterystyczną rzeką przepływającą przez Powiat Bełchatowski jest Grabia. Jest to rzeka typowo nizinna średniej wielkości, stanowiąca trzeciorzędny dopływ Odry. Całkowita długość Grabi to 90,08 km, w tym 22,34 km na obszarze powiatu.

Pozostałe ciek przepływające przez Powiat Bełchatowski to:

- Pilsia - prawobrzeżny dopływ Widawki, o długości 33,54 km. Pilsia w całości przepływa przez teren Powiatu Bełchatowskiego. Jej źródła znajdują się w okolicach wsi Kącik (gmina Drużbice), a ujście w miejscowości Szczercowska Wieś (gmina Szczerców);
- Rakówka będąca prawobrzeżnym dopływem rzeki Widawki. W całości znajduje się na obszarze Powiatu Bełchatowskiego. Jej długość wynosi nieco ponad 27 km. Źródło Rakówki znajduje się na terenie gminy Bełchatów;
- Ścichawka, czyli prawobrzeżny dopływ Widawki o długości ok. 12 km. Rzeka ta w całości leży na obszarze powiatu i przepływa głównie przez tereny rolnicze. Jej źródła położone są w okolicach miejscowości Ścichawa (gmina Kluki), natomiast ujście w okolicy wsi Podklucze (gmina Szczerców).;
- Struga Aleksandrowska – ciek o długości ok. 8 km. W całości przepływa przez Powiat Bełchatowski;
- Stawka o długości 10,72 km, w całości przepływająca przez Powiat Bełchatowski;
- Krasówka będąca lewobrzeżnym dopływem Widawki. Jej całkowita długość to nieco ponad 36 km, jednak przez obszar powiatu przepływa na długości 16,86 km. Krasówka wykorzystywana jest do odprowadzania wód kopalnianych z odkrywki Bełchatów;
- Chrzastawka – struga stanowiąca prawy dopływ Widawki. Jej całkowita długość to w przybliżeniu 19,5 km, w tym nie całe 13 km w obszarze powiatu;
- Nieciecz – lewobrzeżny dopływ Widawki, o całkowitej długości 48,80 km, w tym ok. 11,5 km na obszarze powiatu;
- Czajka – ciek o całkowitej długości równej 16,80 km, w tym 5,44 km w obszarze powiatu;
- Dopływ spod Anielina – około 8 km ciek, z czego 5,42 km znajduje się na terenie Powiatu Bełchatowskiego;
- Końska Struga - ciek o długości 20,23 km w tym ok. 0,6 km przepływa przez Powiat Bełchatowski⁴⁶.

Odnosząc się do Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP), teren Powiatu Bełchatowskiego został podzielony na 15 JCWP. Zalicza się do nich kolejno:

- RW20001725452499 (Bogdanówka);
- RW60001618229 (Rakówka);

⁴⁶ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Bełchatowskiego na lata 2020 – 2023 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2024 – 2027.

- RW600016182499 (Pilsia);
- RW600016182729 (Chrzastawka);
- RW60001618276 (Dopływ spod Józefowa);
- RW600016182854 (Grabia do Dłutówki);
- RW600016182889 (Końska Struga);
- RW600017181789 (Wierznica);
- RW60001718232 (Struga Aleksandrowska);
- RW6000171829299 (Nieciecz);
- RW6000191825 (Widawka od Kręcicy do Krasówki);
- RW600019182873 (Grabia od Dłutówki do Dopływu z Anielina);
- RW60001918299 (Widawka od Krasówki do ujścia);
- RW60002318236 (Ścichawka);
- RW60002318269 (Krasówka).

JCWP Bogdanówka należy do Regionu Wodnego Środkowej Wisły zarządzanego przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (RZGW) w Warszawie. Pozostałe Jednolite Części Wód Powierzchniowych znajdują się w obrębie Regionu Wodnego Warty będącego pod nadzorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

Oceny stanu wód powierzchniowych dokonuje się na podstawie wyników państwowego monitoringu środowiska uzyskanych podczas badań niezbędnych elementów składowych. W poniższej tabeli zestawiono informacje dotyczące stanu wód dla wyżej wskazanych Jednolitych Części Wód Powierzchniowych. Zgodnie z danymi zgromadzonymi przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w latach 2014-2019, wszystkie JCWP na terenie Powiatu Bełchatowskiego odznaczają się złym stanem. Dla JCWP „Bogdanówka” i „Dopływ spod Józefowa” nie udało się dokonać końcowej oceny. Co istotne, nie wszystkie Jednolite Części Wód Powierzchniowych zachowały swój naturalny charakter (status) - siedem z nich zostało antropogenicznie przekształconych, tym samym stanowiąc sztuczne części wód (SZCW). Ponadto, zgodnie z Aktualizacją Planów Gospodarowania Wodami (aPGW), trzynaście wymienionych JCWP (zgodnie z numeracją w tabeli są to kolejno: 1,2, 4 i 6-15) zagrożone są nieosiągnięciem wyznaczonych celów środowiskowych, czyli dobrego stanu/potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego. W konsekwencji tego, przedłużono dla nich termin osiągnięcia celów (do 2021 bądź 2027 roku), głównie ze względu na brak możliwości technicznych, dysproporcjonalne koszty lub brak szczegółowego rozpoznania presji.

Tabela: Stan Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na obszarze Powiatu Bełchatowskiego

	JCWP	Status JCWP ¹	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Stan, potencjał ekologiczny ²	Klasyfikacja stanu chemicznego	Ocena stanu JCWP
1	RW20001725452499	NAT	2	5	2	2	<i>bd.</i>	<i>bd.</i>
2	RW60001618229	SZCW	3	>1	>2	3	poniżej dobrego	zły
3	RW600016182499	NAT	3	1	2	3	poniżej dobrego	zły

4	RW600016182729	NAT	3	1	2	3	bd.	zły
5	RW60001618276	NAT	2	3	2	2	bd.	bd.
6	RW600016182854	NAT	3	>1	>2	3	poniżej dobrego	zły
7	RW600016182889	SZCZ W	5	4	>2	5	poniżej dobrego	zły
8	RW600017181789	NAT	5	4	>2	5	poniżej dobrego	zły
9	RW60001718232	SZCZ W	2	>1	>2	3	poniżej dobrego	zły
10	RW6000171829299	SZCZ W	2	3	>2	3	bd.	zły
11	RW6000191825	SZCZ W	2	>1	2	2	poniżej dobrego	zły
12	RW600019182873	NAT	3	1	>2	3	dobry	zły
13	RW60001918299	SZCZ W	3	1	>2	3	dobry	zły
14	RW60002318236	NAT	3	>1	1	3	bd.	zły
15	RW60002318269	SZCZ W	3	4	2	3	bd.	zły

Objaśnienia:

¹ SZCW – sztuczna część wód, NAT – naturalna

² 1 – bardzo dobry stan/potencjał ekologiczny,

2 – dobry stan/potencjał ekologiczny,

3 - umiarkowany stan/potencjał ekologiczny,

4 - słaby stan/potencjał ekologiczny,

5 – zły stan/potencjał ekologiczny

bd. - brak danych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2014-2019”, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Rysunek: Obszary zagrożone powodzią na terenie Powiatu Bełchatowskiego



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ISOK: Informatyczny System Osłony Kraju, https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw

Wody podziemne

Powiat Bełchatowski położony jest w obrębie trzech Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd). Przeważającą część stanowi PLGW600083. Niewielki, wschodni fragment należy do PLGW200084, natomiast najmniejszą, zachodnią część zakwalifikowano do PLGW600082. W poniższej tabeli zestawiono najważniejsze informacje na temat wyżej wymienionych JCWPd.

Tabela: Stan Jednolitych Części Wód Podziemnych na obszarze Powiatu Bełchatowskiego

	Stan chemiczny	Stan ilościowy	Ocena stanu	Użytkowanie terenu	Ryzyko
Dorzecze Odry, Region Wodny Warty, RZGW w Poznaniu					
PLGW60008 3	dobry	słaby	słaby	rolniczy	zagrożona
PLGW60008 2	dobry	dobry	dobry	rolniczy	niezagrożona
Dorzecze Wisły, Region Wodny Środkowej Wisły, RZGW w Warszawie					
PLGW20008 4	dobry	dobry	dobry	rolniczy	niezagrożona

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy danych przestrzennych aktualizacji planów gospodarowania wodami (aPGW), <https://www.kzgw.gov.pl/index.php/pl/aktualnosci/551-informacja-o-danych-przestrzennych>

Wszystkie z wymienionych JCWPd znajdują się na obszarach użytkowanych przede wszystkim w sposób rolniczy, w związku z czym ich stan (zarówno ilościowy jak i jakościowy) jest pod silną presją antropogeniczną. Niemniej jednak wyłącznie w przypadku JCWPd nr 83 występuje ryzyko nieosiągnięcia wyznaczonych celów, tj. dobrego stanu ilościowego i dobrego stanu chemicznego. Istotnym zagrożeniem dla tej Jednolitej Części Wód Podziemnych jest intensywny pobór wód podziemnych związany z odwadnianiem górniczym w wyniku funkcjonowania Pola Bełchatów i Pola Szczerców⁴⁷.

Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego Powiatu Bełchatowskiego położony jest w obrębie dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP):

- GZWP Nr 326 Częstochowa (E) – obejmuje zachodnią część powiatu. Jest to zbiornik szczelinowo - krasowy, w którym znajdują się wody z okresu jury górnej. Na obszarze GZWP nr 326 występują wody dobrej i zadowalającej jakości (klasa II i III). Wody II klasy stanowią 38%, natomiast III klasy 57%. Pozostałe 5% stanowią wody złej jakości (klasa V) występujące lokalnie i związane z wyraźnym wpływem działalności człowieka. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 667 000 m³/d. Wody zbiornika

⁴⁷ Bazy danych i geobaza do aktualizacji planów gospodarowania wodami, <https://www.apgw.gov.pl/pl/II-cykl-mate-rialy-do-pobrania>

odznaczają się zróżnicowanym stopniem potencjalnego zagrożenia antropogenicznego;

- GZWP Nr 408 Niecka Miechowska (część NW) – obejmuje południową część powiatu. Jest to zbiornik szczelinowy, w którym występują wody z okresu kredy górnej. Stan jakościowy wód podziemnych na obszarze całego zbiornika zaklasyfikowano jako dobry (I –III klasa; dominują wody zaliczone do klasy II). Szacunkowe zasoby dyspozycyjne sięgają 466 000 m³/d. Wody zbiornika odznaczają się zróżnicowanym stopniem potencjalnego zagrożenia antropogenicznego, od bardzo podatnego do mało podatnego. W konsekwencji dla GZWP nr 408 w sposób mozaikowy wydzielono obszar ochronny obejmujący tereny podatne na zanieczyszczenia⁴⁸.

Inwestycje geotermalne

Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego w granicach administracyjnych Powiatu Bełchatowskiego występują wody termalne, które zlokalizowane są w obrębie złoża „Kleszczów GT-1”. Geologiczne zasoby bilansowe (eksploatacyjne) wynoszą 150.00 m³/h, natomiast pobór wód oszacowano na 22 624.00 m³/rok. W 2009 r. w Gminie Kleszczów wykonano odwiert geotermalny w celu wykonania otworu poszukiwawczo-rozpoznawczego za wodami termalnymi⁴⁹. Wykorzystanie wód geotermalnych w powiecie bełchatowskim wydaje się nieefektywne ekonomicznie z uwagi na głębokość zalegania zasobów naturalnych. W związku z tym w powiecie obecnie nie funkcjonują żadne instalacje wykorzystujące energię geotermalną⁵⁰.

Lesistość

Powierzchnia lasów (ogółem) w powiecie bełchatowskim nie ulega znacznym zmianom i w 2020 roku wyniosła nieco ponad 28 000 ha (Tab. 3). Analogicznie, lesistość tej jednostki administracyjnej jest wysoka i kształtuje się na poziomie 29,2% (dla porównania w 2020 roku lesistość województwa łódzkiego wynosiła 21,4%, natomiast całego kraju 29,6%). Przeważająca część lasów to lasy publiczne będące własnością Skarbu Państwa. Nadzorowane są one przez nadleśnictwo Bełchatów. Nieco mniejszą powierzchnię zajmują lasy prywatne,

⁴⁸ Informator PSH, Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce, Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy we współpracy z Ministerstwem Środowiska oraz Krajowym Zarządem Gospodarki Wodnej, Warszawa 2017 r.

⁴⁹ Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2015–2020, 25 czerwca 2015.

⁵⁰ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Bełchatowskiego na lata 2020 – 2023 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2024 – 2027.

które stanowią 48,3% ogólnej powierzchni lasów. Do gminnych zasobów leśnych należy wyłącznie 0,9% powierzchni lasów.

Tabela: Powierzchnia lasów w powiecie bełchatowskim w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Powierzchnia lasów (ogółem) [ha]	27 759,04	27 830,21	28 269,83	28 238,15	28 244,13
Lesistość [%]	28,7	28,8	29,2	29,2	29,2
Lasy publiczne (ogółem) [ha]	14 208,04	14 150,21	14 588,83	14 574,15	14 597,13
Lasy publiczne Skarbu Państwa [ha]	13 959,12	13 900,29	14 338,91	14 321,83	14 345,64
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych [ha]	13 798,25	13 801,42	13 805,01	13 804,69	13 823,39
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP [ha]	42,46	42,46	42,46	33,51	30,62
Lasy publiczne Gminne [ha]	248,92	249,92	249,92	252,32	251,49
Lasy prywatne [ha]	13 551,00	13 680,00	13 681,00	13 664,00	13 647,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Lasy Powiatu Bełchatowskiego zlokalizowane są głównie w środkowej części tworząc „bufor” między Kopalnią i Elektrownią „Bełchatów” a pozostałymi terenami. Porastają one na najsłabszych glebach. Potencjalną roślinność tworzą zbiorowiska borowe, głównie bory mieszane (sosnowo-dębowe i bory sosnowe). Na terenach leśnych występują również torfowiska i obszary źródliskowe.

Aktualny stan sanitarny lasów jest dobry, lecz w dalszym ciągu zauważalny jest negatywny wpływ zanieczyszczenia powietrza (szczególnie związkami siarki i azotu) oraz leja depresyjnego na zespół populacji organizmów żywych w lasach⁵¹.

Klimat

Powiat Bełchatowski leży w strefie klimatu umiarkowanego ciepłego przejściowego. Średnia roczna temperatury wynosi +8,1°C, z czego najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą +18,5°C, natomiast najchłodniejszym styczeń ze średnią temperaturą -4,1°C. Na terenie Powiatu Bełchatowskiego ilość dni mroźnych mieści się w przedziale 30-50 dni, natomiast poziom opadów atmosferycznych zalicza się do średnich w skali ogólnopolskiej - średnioroczna suma opadów kształtuje się tu na poziomie 571 mm. Najmniejsza ilość opadów przypada na luty (średnio 27 mm), natomiast największa na lipiec (średnio 82 mm). Na terenie

⁵¹ Program Rozwoju Lokalnego Powiatu Bełchatowskiego, 13 października 2015.

powiatu dominują wiatry z kierunku zachodniego i południowo-zachodniego, stanowiąc tym samym ok. 70% wszystkich wiatrów.

W ciągu ostatnich lat obserwuje się globalne zmiany klimatyczne, które z upływem czasu podlegają intensyfikacji. Analizy przeprowadzone w ramach opracowywania dokumentacji „Strategia adaptacji do zmian klimatu Miasta Bełchatowa do roku 2025 z perspektywą do 2030” wykazały, że najniebezpieczniejszymi zjawiskami związanymi ze zmianami klimatu dla tego miasta są: fale upałów, fale chłódów, susze, intensywne opady, wiatry i burze. Stanowią one szczególne zagrożenie dla zdrowia i życia mieszkańców (głównie dla osób powyżej 65 roku życia, dzieci poniżej 5 roku życia, osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych, tj. z chorobami układu krążenia i układu oddechowego), gospodarki (np. straty materialne w rolnictwie, leśnictwie, gospodarstwach domowych czy systemie transportowym) i środowiska (utrata bioróżnorodności). Można więc przypuszczać, że przytoczone zmiany klimatyczne występują w całym powiecie bełchatowskim i w dalszym ciągu będą się nasilać, tym samym powodując nieprzewidywalne skutki. W konsekwencji niezbędne jest podjęcie działań adaptacyjnych, które przyczynią się do zniwelowania niepożądanych efektów.

Jakość powietrza

Zanieczyszczenie powietrza definiowane jest jako skażenie powietrza spowodowane występowaniem w jego składzie substancji chemicznych (w postaci stałej, tj. pyłów, ciekłej lub gazowej) w stężeniach nieodpowiadających jego naturalnemu składowi lub niewystępujących naturalnie w składzie atmosfery ziemskiej. Emisja zanieczyszczeń spowodowana jest przede wszystkim działalnością antropogeniczną i może pochodzić ze źródeł:

- Punktowych, czyli emisja zorganizowana z takich sektorów gospodarki jak energetyka, ciepłownictwo, przemysł;
- Liniowych, głównie z transportu samochodowego i kolejowego (emisja komunikacyjna);
- Powierzchniowych, czyli zanieczyszczenia uwalniane z indywidualnych systemów grzewczych, oczyszczalni ścieków, składowisk odpadów czy też z terenów rolniczych, tj. z upraw i hodowli zwierząt.

Zgodnie z roczną oceną jakości powietrza w województwie łódzkim z 2020 roku - przeprowadzoną przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi – Powiatu Bełchatowskiego został zakwalifikowany do strefy łódzkiej. Wyniki przeprowadzonej oceny przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela: Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi (za rok 2020)

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń w strefie łódzkiej (uwzględniając kryterium ochrony zdrowia)												
	SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	Pb	As	Cd	Ni	PM _{2,5}	PM ₁₀	BaP	O ₃
Strefa łódzka	A	A	A	A	A	A	A	A	C	C	C	A
Objaśnienia: A - stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych, C - stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne lub poziomy docelowe.												

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim z 2020 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Łódź 2021

W 2020 roku na obszarze strefy łódzkiej ze względu na ochronę zdrowia przekroczone zostały poziomy trzech zanieczyszczeń: pyłu PM_{2,5}, PM₁₀ i benzo(a)pirenu. Niemniej jednak, zgodnie z wynikami modelowania na terenie województwa łódzkiego wyłącznie w rejonie Elektrowni Bełchatów przekroczona została również maksymalna wartość stężenia jednogodzinnego i średniodobowego SO₂.

Wyniki oceny stężeń zanieczyszczeń występujących w powietrzu, uwzględniające kryterium ochrony roślin, nie wykazały przekroczeń stanu dopuszczalnego wszystkich branż pod uwagę zanieczyszczeń.

Tabela: Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin (za rok 2020)

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń w strefie łódzkiej (uwzględniając kryterium ochrony zdrowia)			
	SO ₂	NO _x	O ₃
strefa łódzka	A	A	A
Objaśnienia: A - stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych.			

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim z 2020 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Łódź 2021

Na obszarze Powiatu Bełchatowskiego wykonywane są stałe pomiary jakości powietrza w zakresie stężeń pyłu PM_{2,5} i PM₁₀. Dane pozyskiwane z urządzeń zamontowanych na terenie powiatu są ogólnodostępne i publikowane są na stronie internetowej <https://airly.org/map/pl/>. Na niniejszej platformie można również sprawdzić szczegółową prognozę jakości powietrza na najbliższe 24 godziny.

Obszary prawnie chronione

Obszar Powiatu Bełchatowskiego jest zróżnicowany pod względem form ochrony przyrody zdefiniowanych Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. Wśród nich można wyróżnić:

- Obszar Natura 2000 Święte Ługi (kod: PLH100036) – wyznaczony w Polsce w 2011 roku na podstawie dyrektywy siedliskowej. Zajmuje on 151,23 ha obejmując swym zasięgiem gminę Szczerców;
- Obszar Natura 2000 Grabia (kod: PLH100021) – wyznaczony w Polsce w 2011 roku na podstawie dyrektywy siedliskowej. Jego całkowita powierzchnia wynosi 1 670,48 ha. W granicach Powiatu Bełchatowskiego obejmuje gminę Zelów;
- Rezerwat Przyrody Łuszczanowice – fitocenotyczny rezerwat leśny utworzony w 1979 roku. Zlokalizowany jest on w gminie Kleszczów i zajmuje ok 41 ha. Celem jego ochrony jest zachowanie ekosystemu lasu jodłowego naturalnego pochodzenia na granicy zasięgu jodły;
- Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki – utworzony w 1989 roku. Całkowita jego powierzchnia wynosi 25 330 ha, jednak w granicach administracyjnych powiatu obejmuje wyłącznie gminę Rusiec. Celem ochrony parku są elementy przyrody nieożywionej (m.in. odsłonięcia geologiczne, walory dolin rzecznych, obszary naturalnych procesów geomorfologicznych, źródła i obszary źródliskowe), ekosystemy leśne i nieleśne, wodne i torfowiskowe, gatunki roślin i zwierząt oraz ich siedliska, walory krajobrazowe i kulturowe a także walory rekreacyjne;
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Widawki – wyznaczony w 1998 roku w celu ochrony terenów wyróżniających się krajobrazem o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. Całkowita jego powierzchnia wynosi 41 390 ha. W granicach powiatu obejmuje gminę Zelów, Kleszczów, Rusiec, Kluki, Bełchatów (wiejska) i Szczerców;
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Luciejów – ustanowiony w 2001 roku w celu ochrony rozległej wydmy z towarzyszącymi jej źródłami wsięgowymi i oczkami wodnymi. Celem ochrony jest również utrzymanie procesów ekologicznych oraz zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych, w tym m.in. drzewostanu o zróżnicowanej mozaice siedlisk i bogatego runa leśnego pełniącego funkcję lasów glebochronnych. Zajmuje on 136,13 ha i w granicach powiatu znajduje się w obrębie gminy Zelów.

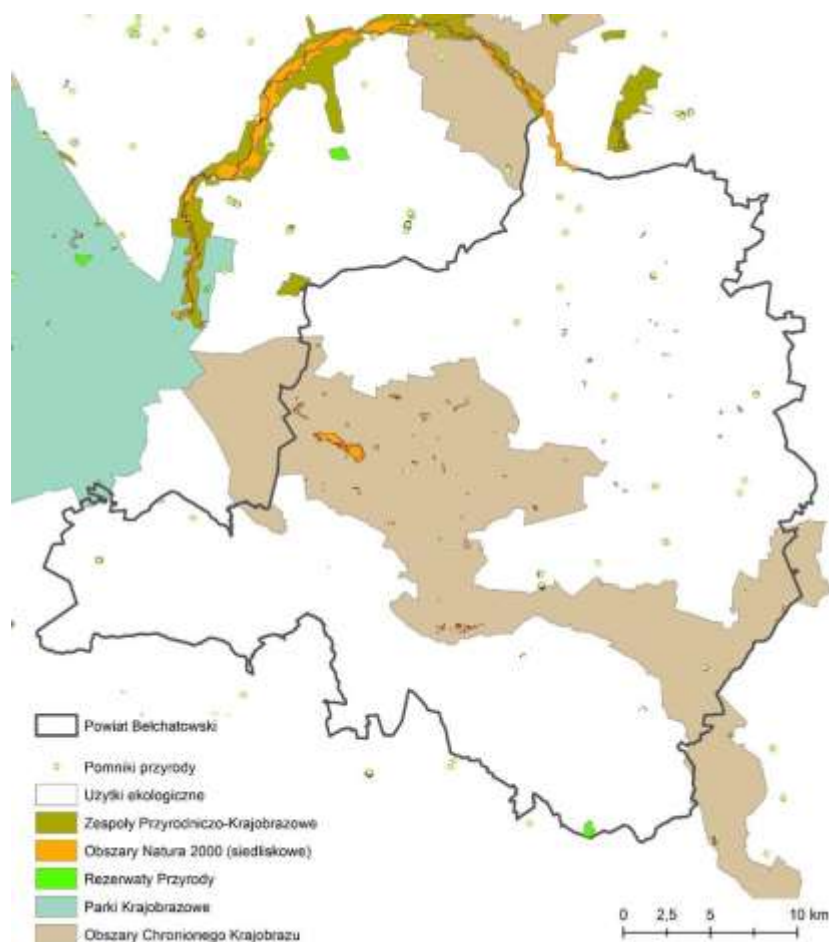
W granicach Powiatu Bełchatowskiego znajduje się również 26 pomników przyrody, które stanowią okazy drzew z gatunku: Jesion wyniosły, Lipa drobnolistna, Dąb szypułkowy, Buk pospolity (zwyczajny), Klon pospolity (zwyczajny), Grab zwyczajny, Cis pospolity, Wiąz szypułkowy, Wiąz pospolity (polny), Kasztanowiec biały, Brzoza brodawkowata i Sosna wejmutka.

Na obszarze powiatu zlokalizowanych jest także 121 użytków ekologicznych. Zalicza się do nich:

- Naturalne zbiorniki wodne;
- Bagna;
- Torfowiska;
- Płaty nieużytkowanej roślinności;
- Siedliska przyrodnicze i stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków;
- Śródleśne oczka wodne.

Poniższa mapa przedstawia rozmieszczenie form ochrony przyrody w powiecie bełchatowskim.

Rysunek: Formy ochrony przyrody w granicach Powiatu Bełchatowskiego



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, <https://www.gdos.gov.pl/dane-i-metadane>

Analiza SWOT

Analiza SWOT to metoda, która w oparciu o wiedzę z diagnozy pozwala wyłonić kluczowe informacje o potrzebach rozwojowych. Wskazując szanse i zagrożenia, oraz mocne i słabe strony powiatu, SWOT pozwala przekształcić wiedzę diagnostyczną w precyzyjne wytyczne do dalszych działań rozwojowych jednostki. W przypadku Strategii Rozwoju Jednostki Samorządowej SWOT wskazuje na istotne obszary funkcjonowania JST, dla których konieczne są działania pozwalające na poprawę sytuacji (w oparciu o słabe strony i zagrożenia), oraz te które wymagają kontynuacji rozwoju (wynikające z mocnych stron i szans).

W przypadku Powiatu Bełchatowskiego, w oparciu o diagnozę przeprowadzona została analiza SWOT wyłaniająca słabe i mocne strony oraz deficyty i szanse, jakie oddziałują na dalszy rozwój jednostki. Analizy nie przeprowadzono jednak w typowy sposób wskazując bezpośrednio poszczególne szanse i zagrożenia oraz słabe i mocne strony. W pierwszej kolejności wyłonione zostały kluczowe czynniki rozwojowe powiatu, podzielone na Potencjały i Deficyty rozwojowe. W dalszym etapie, zespół składający się z ekspertów z konsorcjum firm zajmujących się opracowaniem strategii oraz przedstawicieli Starostwa Powiatowego w Bełchatowie ocenił stopień oddziaływania poszczególnych czynników rozwojowych w oparciu o wiedzę z procesu diagnostycznego. Ocenie poddano też przewidywany poziom rozwoju poszczególnych czynników w perspektywie czasu obowiązywania opracowywanej strategii. Taki sposób pozwala na umieszczenie ocenianych czynników w 4 obszarach odpowiednich dla tradycyjnej metody SWOT – mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Przy wykorzystaniu tego sposobu, w zależności od przewidywanej intensyfikacji działań rozwojowych oraz przyszłych uwarunkowań, poszczególne mocne i słabe strony mogą stać się zarówno szansami, jak zagrożeniami dla rozwoju powiatu. Dzięki tej metodzie z większą precyzją można ocenić poszczególne czynniki. Ponadto ważnym atutem podejścia jest wskazanie wagi i gradacyjne określenie poszczególnych priorytetów rozwojowych. Ze względu na kluczową wagę w obecnym i przyszłym rozwoju Powiatu działalności w obszarze górnictwa i energetyki, w formie osobnej tabeli zebrano czynniki rozwojowe związane stricte z tym obszarem.

W analizie obrano została skala od -10 do +10, co pozwala rozdzielić czynniki najistotniejsze od tych z mniejszym priorytetem. Skalę taką obrano zarówno dla oceny obecnego stanu czynników jak i przyszłych przewidywań. W ocenie aktualnej sytuacji, wartości ujemne oznaczają, że dany czynnik jest słabą stroną, natomiast wartości dodatnie wskazują na przynależność czynnika do mocnych stron w rozwoju powiatu. Wartości zbliżone do 0 są neutralne. Analogicznie wygląda sytuacja przy ocenie przewidywanego stanu rozwoju czynników. Zmiana w kierunku dodatnim oznacza wzrost szans rozwojowych w danym czynniku. Uzyskane wartości ujemne wskazują, że dane obszary rozwojowe mogą w przyszłości stanowić zagrożenie w funkcjonowaniu JST.

Tabela: Czynniki rozwojowe Powiatu Bełchatowskiego w podziale na potencjały i deficyty.

Kluczowe czynniki rozwoju Powiatu Bełchatowskiego – ogólne (potencjały i deficyty)		Ocena aktualnej pozycji (słaba/silna strona)	Ocena szans i zagrożeń w kolejnych 10 latach
P.1	Potencjał: Zasoby historyczne - zabytki z potencjałem do tworzenia produktów turystycznych i kulturalnych (w tym kościoły, pałace, obiekty z okresu II Wojny Światowej)	2,00	6,50
P.2	Potencjał: Sieć szlaków turystycznych - w szczególności rowerowych (budowanie turystycznego potencjału regionu)	3,00	5,00
P.3	Potencjał: Rozwój turystyki weekendowej - szczególnie dla odbiorców z regionu	-2,00	2,00
P.4	Potencjał: Rozwinięta sieć dróg powiatowych i gminnych skomunikowanych z siecią autostrad i dróg ekspresowych	2,00	6,00
P.5	Potencjał: Zbiorniki Słok i Wawrzkowizna oraz rzeka Widawka	2,00	4,50
P.6	Potencjał: Zasoby terenów leśnych i innych naturalnych	2,50	5,00
P.7	Potencjał: Oferta szkolnictwa dostosowana do alternatywnego rozwoju rynku pracy o wysokim poziomie świadczonych usług	3,00	6,00
P.8	Potencjał: Rolnictwo - jako zasób do innowacyjnego rozwoju	-1,00	2,00
P.9	Potencjał: Tereny inwestycyjne - grunty w zasobach Powiatu i gmin	-1,00	5,00
P.10	Potencjał: Rozwijająca się baza hotelowa	4,00	5,00
P.11	Potencjał: Dostępność do infrastruktury sieciowej poprawiająca komfort życia mieszkańców	2,00	5,50
P.12	Potencjał: Rozwój kultury, sportu i innych działalności istotnych dla poprawy jakości życia mieszkańców	-1,00	2,50
P.13	Potencjał: Przedsiębiorczość mieszkańców	1,00	6,00
P.14	Potencjał: Sieć ciepłownicza	8,00	7,50
P.15	Potencjał: Wykorzystanie funduszy unijnych	2,50	6,00
D.1	Deficyt: Rozwój usług	-2,00	-1,00
D.2	Deficyt: Produkcja energii odnawialnej	-4,00	2,50
D.3	Deficyt: Dostępności do e-usług i szerokopasmowego Internetu	-5,00	2,00
D.4	Deficyt: Zwiększający się ubytek ludności w Powiecie	1,00	-4,00
D.5	Deficyt: Niska aktywność społeczna w tym stowarzyszeń i NGO's	-4,50	2,50
D.6	Deficyt: System transportu komunikacji publicznej wraz z infrastrukturą	-1,00	4,00
D.7	Deficyt: Mały zasób niedużych obiektów turystycznych/noclegowych - w tym agroturystycznych	-4,00	1,00
D.8	Deficyt: Liczba miejsc pracy w obszarach innych niż przemysł	-5,00	-1,00
D.9	Deficyt: Współpraca między gminami Powiatu Bełchatowskiego	-4,00	2,00
D.10	Deficyt: Budowanie lokalnej tożsamości wśród mieszkańców	-5,50	2,00

Źródło: Opracowanie własne

Wskazane czynniki rozwojowe w podziale na potencjały i deficyty obejmują zakresem wszystkie obszary funkcjonowania Powiatu, co do których diagnoza wskazała potrzebę zmian i rozwoju. Są wśród nich czynniki gospodarcze, jak i środowiskowe, społeczne oraz przestrzenne. Odpowiednio ocenione i zhierarchizowane czynniki pozwolą na dobranie adekwatnych celów i kierunków rozwojowych, pozwalających na rozwój Powiatu we wszystkich obszarach jego funkcjonowania.

Do wskazanych potencjałów w podstawowych obszarach funkcjonowania Powiatu zalicza się następujące czynniki:

– **P.1 (2,00; 6,50) – Zasoby historyczne - zabytki z potencjałem do tworzenia produktów turystycznych i kulturalnych (w tym kościoły, pałace, obiekty z okresu II Wojny Światowej):** W Powiecie Bełchatowskim występują liczne zasoby obiektów zabytkowych. Są to przede wszystkim budowle sakralne, założenia pałacowe czy fortyfikacje i inne obiekty z okresu II Wojny Światowej. Zasoby te powinny być szerzej promowane. Wiele z nich wymaga również działań konserwatorskich i odpowiedniego zabezpieczenia.

– **P.2 (3,00; 5,00) – Sieć szlaków turystycznych - w szczególności rowerowych (budowanie turystycznego potencjału regionu):** Przez tereny Powiatu poprowadzane są szlaki turystyczne – głównie przez tereny naturalne i w rejonie kopalni. Największy zasób stanowią szlaki rowerowe. Wskazany jest dalszy rozwój infrastruktury, tworzenie powiązań oraz systemu informacji i promocji.

– **P.3 (-2,00; 2,00) – Rozwój turystyki weekendowej - szczególnie dla odbiorców z regionu:** W powiązaniu z zasobami wskazanymi w czynnikach P1 i P2 niewystarczająco rozwija się trend turystyki weekendowej. Jednocześnie zasoby te mają duży potencjał dla tego rodzaju, krótkoterminowych wizyt. Potrzebny jest jednak rozwój odpowiedniej infrastruktury (noclegowej, udogodnień towarzyszących atrakcjom turystycznym) oraz działania promocyjne.

– **P.4 (2,00; 6,00) – Rozwinięta sieć dróg powiatowych i gminnych skomunikowanych z siecią autostrad i dróg ekspresowych:** Sieć dróg w Powiecie jest dobrze rozwinięta. Chociaż przez teren Samorządu przebiega jedna droga krajowa, w bliskim sąsiedztwie zlokalizowane są autostrada i droga ekspresowa co daje dobre połączenie z resztą kraju. Konieczne jest ciągle podnoszenie standardu sieci dróg i rozwijanie powiązań z siecią dróg ekspresowych i autostrad.

– **P.5 (2,00; 4,50) – Zbiorniki Słok i Wawrzkowizna oraz rzeka Widawka:** Tereny wodne i nadwodne w rejonie rzeki Widawki tworzą duży potencjał do rozwoju turystyki i rekreacji w regionie. Szczególnie istotne są tu zbiorniki Słok i Wawrzkowizna stanowiące część infrastruktury przy elektrowni. W przyszłości w oparciu o te zasoby w jeszcze większym stopniu wykorzystać będzie można potencjał terenów nadwodnych.

– **P.6 (2,50; 5,00) – Zasoby terenów leśnych i innych naturalnych:** Dużą część powierzchni Powiatu stanowią tereny naturalne. Są to przede wszystkim tereny rolnicze, w tym łąki i pastwiska. Istotne są też tereny leśne, których duża część stanowi bufor wokół terenów elektrowni i kopalni. Obszary te są atrakcyjne również dla rozwoju turystyki i rekreacji.

– **P.7 (3,00; 6,00) – Oferta szkolnictwa dostosowana do alternatywnego rozwoju rynku pracy o wysokim poziomie świadczonych usług:** Oferta edukacyjna szkół w zasobach powiatu jest dostosowywana do aktualnych potrzeb rynku. Konieczne jest jednak jej bieżące rozwijanie

i poszukiwanie przyszłościowych obszarów edukacji, które pozwolą na rozwój miejsc pracy w innych obszarach niż obecnie dominujący przemysł. Ważne są również uzupełniające usługi edukacyjne dla wszystkich grup społecznych – wspierające rozwój przedsiębiorczości oraz kompetencji mieszkańców.

– **P.8 (-1,00; 2,00) – Rolnictwo - jako zasób do innowacyjnego rozwoju:** W Powiecie dostępne są duże zasoby terenów rolniczych. Nie są one jednak w pełni wykorzystywane. Wpływ na to ma również przeciętna jakość gleb. Przy odpowiednim zagospodarowaniu

i promocji nowoczesnych rozwiązań w oparciu o istniejące zasoby rozwijać można ekologiczne, innowacyjne formy rolnictwa.

– **P.9** (-1,00; 5,00) – **Tereny inwestycyjne - grunty w zasobach Powiatu i gmin:** Jednostki Samorządu Terytorialnego mają w swoich zasobach potencjalne tereny inwestycyjne. W większości nie są one jednak uzbrojone w odpowiednią infrastrukturę. Konieczne jest rozwijanie tych terenów, odpowiednie katalogowanie ich i promocja przyciągająca potencjalnych i dobrze wyselekcjonowanych inwestorów.

– **P.10** (4,00; 5,00) – **Rozwijająca się baza hotelowa:** W Powiecie funkcjonuje dość duża jak na skalę jednostki baza hotelowa. Tego rodzaju infrastruktura rozwija się szczególnie w gminach w rejonie kopalni. Obecnie zasoby te nie są w pełni wykorzystywane. Potrzebne jest ciągłe pobudzanie wzrostu wykorzystania dostępnych miejsc noclegowych, w tym ich promocja.

– **P.11** (2,00; 5,50) – **Dostępność do infrastruktury sieciowej poprawiająca komfort życia mieszkańców:** Na dość dobrym poziomie stoi rozwój infrastruktury sieciowej. Dość duża część mieszkańców ma dostęp do poszczególnych mediów. Konieczne jest utrzymanie trendu i dalsze rozwijanie sieci, w szczególności wodociągowej i kanalizacyjnej na terenach wiejskich.

– **P.12** (-1,00; 2,50) – **Rozwój kultury, sportu i innych działalności istotnych dla poprawy jakości życia mieszkańców:** Obecnie według oceny mieszkańców na niewystarczającym poziomie stoi zakres usług z obszaru kultury, sportu, rekreacji i innych dziedzin wchodzących zakres przemysłu spędzania wolnego czasu. Konieczne jest tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju tego rodzaju usług i badanie potrzeb mieszkańców w tym zakresie.

– **P.13** (1,00; 6,00) – **Przedsiębiorczość mieszkańców:** W Powiecie w przeciętnym stopniu rozwinięta jest przedsiębiorczość. W najbliższych latach postawy przedsiębiorcze powinny być szczególnie wspierane i promowane w obliczu stopniowego zmniejszenia znaczenia na lokalnym rynku działalności konglomeratu paliwowo - energetycznego.

– **P.14** (8,00; 7,50) – **Sieć ciepłownicza:** Szczególnie dobrze na terenie całego Powiatu rozwinięta jest sieć ciepłownicza. Wiąże się to z funkcjonowaniem elektrowni na terenie Jednostki. Należy mieć na uwadze, że z czasem potrzebne będzie szukanie alternatywnego źródła energii cieplnej które zasili rozwiniętą sieć.

– **P.15** (2,50; 6,00) – **Wykorzystanie funduszy unijnych:** Starostwo Powiatowe w Bełchatowie przy realizacji części projektów korzysta z dofinansowań z UE. Ważne jest jednak poszukiwanie kolejnych możliwości i szersze wykorzystanie funduszy zewnętrznych.

Do deficytów w podstawowych obszarach funkcjonowania Powiatu należą:

– **D.1** (-2,00; -1,00) – **Rozwój usług:** W ocenie mieszkańców niewystarczająco rozwinięty jest sektor usług. Samorząd powiatowy nie ma dużych możliwości działania w tym obszarze. Możliwe jest jednak regularne badanie potrzeb mieszkańców i komunikowanie zapotrzebowania w czytelnej formie, a także promowanie możliwości inwestowania w Powiecie w tym sektorze.

– **D.2** (-4,00; 2,50) – **Produkcja energii odnawialnej:** Obecnie w Powiecie nie ma wielu instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii. Konieczne jest tworzenie odpowiednich

warunków i promowanie tego rodzaju rozwiązań, aby alternatywne dla konwencjonalnej energii rozwiązania rozwijały się w większym stopniu niż dotychczas.

– **D.3** (-5,00; 2,00) – **Dostępności do e-usług i szerokopasmowego Internetu:** We wszystkich gminach Powiatu funkcjonują dostawcy Internetu i doprowadzona jest sieć. Niestety nieduży jest dostęp do sieci wysokich szybkości. W oparciu o rozwijany dostęp do Internetu dla mieszkańców potrzebne jest również wprowadzanie e-usług w urzędach i jednostkach podległych w znacznie szerszym zakresie.

– **D.4** (1,00; -4,00) – **Zwiększający się ubytek ludności w Powiecie:** Dotychczas w Powiecie pozytywnie przedstawiały się trendy demograficzne, poziom ludności nieznacznie się zwiększał. Obecnie jednak również w regionie zauważalny zaczyna być trend odwrotny. W przyszłości spodziewane jest przyspieszenie ubytku ludności ze względu na stopniowe wycofywanie się przemysłu z regionu i ubytek atrakcyjnych miejsc pracy, a także pojawi się ogólnokrajowy trend depopulacyjny.

– **D.5** (-4,50; 2,50) – **Niska aktywność społeczna w tym stowarzyszeń i NGO's:** Na terenie Powiatu funkcjonują różnego rodzaju stowarzyszenia i NGO's jednak ich działalność nie jest rozpoznawalna (zarówno w skali lokalnej jak i szerszej). Konieczne są działania aktywizujące i promujące tego rodzaju działalność w Powiecie.

– **D.6** (-1,00; 4,00) – **System transportu komunikacji publicznej wraz z infrastrukturą:** Obecnie słabo rozwinięta jest komunikacja publiczna. Brakuje pasażerskiego transportu kolejowego, a transport autobusowy rozwija się przede wszystkim w mniejszych miejscowościach. Konieczne jest wspieranie możliwości regularnych dojazdów do wszystkich miejscowości Powiatu oraz poprawa infrastruktury towarzyszącej.

– **D.7** (-4,00; 1,00) – **Mały zasób niedużych obiektów turystycznych/noclegowych - w tym agroturystycznych:** O ile baza hotelowa jest rozwinięta, brakuje mniejszych obiektów które wpisałyby się w trend turystyki krótkoterminowej i w skali lokalnej. Szczególny potencjał w przyszłości może mieć promowanie agroturystyki.

– **D.8** (-5,00; -1,00) – **Liczba miejsc pracy w obszarach innych niż przemysł:** Obecnie w przemyśle pracuje największy odsetek mieszkańców Powiatu. W obliczu perspektywy zakończenia eksploatacji kopalni i wygaszania elektrowni konieczne jest tworzenie nowych miejsc pracy w innych obszarach. W tym zakresie istotne jest wsparcie powiatu i jednostek podległych (PUP) w formie współpracy z potencjalnymi pracodawcami, promocji regionu, rozwijania kompetencji mieszkańców itp.

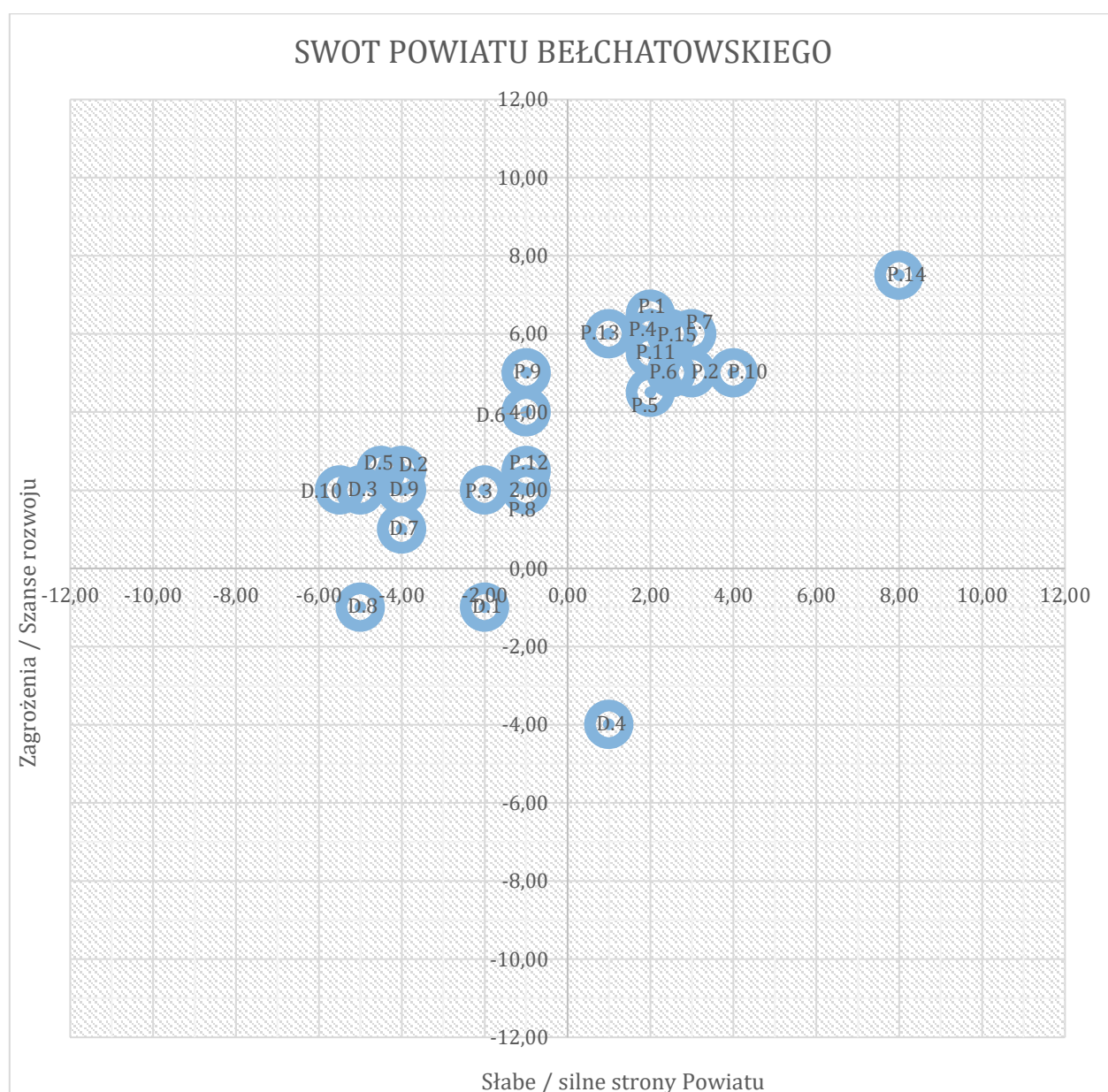
– **D.9** (-4,00; 2,00) – **Współpraca między gminami Powiatu Belchatowskiego:** Jednostki Samorządowe na terenie Powiatu współpracują ze sobą w nieznacznym stopniu. Konieczne są zintegrowane działania w różnych obszarach funkcjonowania JST, które pozwolą na spójny rozwój, promocję na szerszą skalę, budowanie spójnych systemów informacji, usług itp.

– **D.10** (-5,50; 2,00) – **Budowanie lokalnej tożsamości wśród mieszkańców:** Dużą część mieszkańców obecnie stanowią osoby napływające z innych regionów wraz z rozwojem kopalni i elektrowni. Lokalna kultura i tożsamość nie są szeroko rozpoznawalne i komunikowane. Potrzebne są działania promujące lokalną kulturę i budujące tożsamość mieszkańców wraz z przywiązaniem do miejsca zamieszkania. W przyszłości pozwoli to na

ograniczenie odpływu ludności i stworzenie silnej, lokalnej społeczności identyfikującej się z regionem.

W ocenie czynników rozwojowych w czytelny sposób rozkłada się podział na słabe i silne strony oraz na szanse i zagrożenia. Większość czynników wskazanych jako deficytowe układa się po stronie słabych stron. Podobnie czynniki będące potencjałami w większości wskazywane są jako mocne strony. Jednocześnie wszystkie z nich stanowią przyszłe szanse rozwojowe. W przypadku deficytów upatruje się wykorzystanie większości z nich jako szanse rozwojowe. Część jednak wymaga na tyle szeroko zakrojonych działań, że w okresie obowiązywania strategii ciężkie może być przekształcenie ich w szanse rozwojowe.

Wykres: Rozłożenie czynników rozwojowych Powiatu Bełchatowskiego na słabe i mocne strony oraz przyszłe szanse i zagrożenia Powiatu



Źródło: Opracowanie własne

Aby szczególnie podkreślić wagę przyszłych przemian energetycznych w kraju, które dotkną w perspektywie kilkudziesięciu lat Powiat Bełchatowski – ze względu na funkcjonowanie w nim kopalni i elektrowni - czynniki rozwojowe dotyczące stricte tego obszaru zostały rozpisane i ocenione w ramach osobnej analizy SWOT. Pozwoli to na wypracowanie rozwiązań i działań już teraz minimalizujących negatywne dla regionu skutki transformacji.

Tabela: Czynniki rozwojowe Powiatu Bełchatowskiego z obszaru górnictwa i energetyki w podziale na potencjały i deficyty.

Kluczowe czynniki rozwoju w obszarze górnictwa i energetyki (potencjały i deficyty)		Ocena aktualnej pozycji (słaba/silna strona)	Ocena szans i zagrożeń w kolejnych 10 latach
P.1	Potencjał: Wykwalifikowana kadra inżynierska i techniczna	9,00	7,00
P.2	Potencjał: Doskonale rozwinięta sieć elektroenergetyczna wysokich napięć	10,00	9,00
P.3	Potencjał: Sieć elektroenergetyczna niskich i średnich napięć	2,00	6,00
P.4	Potencjał: Wypracowana przez lata sieć powiązań gospodarczych i kooperacyjnych firm	6,00	8,00
P.5	Potencjał: Unikatowe uwarunkowania przestrzenne i krajobrazowe wynikające z działalności kopalni i elektrowni	1,00	6,00
P.6	Potencjał: Perspektywa wykorzystania funduszy unijnych pochodzących z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji	-10,00	10,00
P.7	Potencjał: Współpraca między JST i innymi interesariuszami w zakresie mitygacji negatywnych skutków transformacji górnictwo-energetycznej	1,00	8,00
P.8	Potencjał: Strategia rozwoju i zarządzania infrastrukturą przemysłową dostosowaną do zmieniających się warunków w Powiecie	1,00	4,00
P.9	Potencjał: Strategia w zakresie planowania finansów JST w obliczu ograniczenia działalności kopalni i elektrowni	-1,00	8,00
D.1	Deficyt: Brak powiązań klastrowych	-5,00	-1,00
D.2	Deficyt: Zapotrzebowanie na pracowników w obszarze OZE	-1,00	5,00
D.3	Deficyt: Kooperacja w zakresie relokacji wykwalifikowanych kadr pomiędzy kopalnią i elektrownią, a inwestorami	-10,00	1,00
D.4	Deficyt: Rozwój sieci transportu kolejowego	-5,00	-0,50
D.5	Deficyt: Dywersyfikacja miejsc pracy (w sektorach pozaprzemysłowych)	-8,00	-2,00
D.6	Deficyt: Rozwój alternatywnych, innowacyjnych i ekologicznych gałęzi przemysłu w miejsce ustępującej energetyki konwencjonalnej i górnictwa	-9,00	3,00
D.7	Deficyt: Chęć pracowników sektora paliwowo - energetycznego do zmiany miejsca zatrudnienia lub przekwalifikowania	-10,00	-2,00
D.8	Deficyt: Systemowa współpraca i strategiczne planowanie pomiędzy kluczowymi interesariuszami biorącymi udział w procesie Sprawiedliwej Transformacji	-5,00	-2,00

Źródło: Opracowanie własne

Do wskazanych potencjałów w obszarze górnictwa i energetyki zalicza się następujące czynniki:

– **P.1 (9,00; 7,00) – Wykwalifikowana kadra inżynierska i techniczna:** Powiat Bełchatowski obecnie dysponuje dużą liczbą pracowników, wykwalifikowanych w obszarze inżynierii i pracy technicznej. Są to pracownicy elektrowni, kopalni i licznych spółek zależnych i podmiotów współpracujących. Wraz ze stopniowym wygaszaniem zakładów, kadra pracownicza będzie przechodzić do innych miejsc pracy, również poza regionem. Potencjał ten

można jednak wykorzystać do rozwoju nowych gałęzi przemysłu czy usług wymagających podobnych kwalifikacji.

– **P.2 (10,00; 9,00) – Doskonale rozwinięta sieć elektroenergetyczna wysokich napięć:** Ze względu na potrzeby infrastrukturalne elektrowni i sieci przesyłowych dobrze rozwinięta jest sieć wysokich napięć. Daje to potencjał do rozwoju alternatywnej infrastruktury, która wykorzysta sieć po wygaszeniu obecnie działającej elektrowni.

– **P.3 (2,00; 6,00) – Sieć elektroenergetyczna niskich i średnich napięć:** Na słabszym poziomie stoi rozwój sieci niskich i średnich napięć. Szczególnie problematyczny jest rozwój przyłączy do nowych odbiorców. Konieczne są działania, które usprawnią ten proces i pomogą zoptymalizować rozwój infrastruktury, co będzie istotne zarówno dla potencjalnych nowych mieszkańców jak i inwestorów.

– **P.4 (6,00; 8,00) – Wypracowana przez lata sieć powiązań gospodarczych i kooperacyjnych firm:** Ze względu na działanie kopalni i elektrowni rozwinięta się wysoce wyspecjalizowana sieć powiązań w tym obszarze. Daje to duży potencjał do wspólnego szukania nowych ścieżek rozwoju i realizacji inwestycji alternatywnych dla ustępującego przemysłu.

– **P.5 (1,00; 6,00) – Unikatowe uwarunkowania przestrzenne i krajobrazowe wynikające z działalności kopalni i elektrowni:** Wieloletnie działania wydobywcze i rozwój infrastruktury przemysłowej tworzą unikatowe w skali kraju warunki przestrzenne i krajobrazy. Wraz z ustępowaniem działalności przemysłowej, w okresie poprzedzającym docelową transformację tych obszarów, infrastrukturę oraz krajobraz pokopalniany można wykorzystywać jako interesujący cel wyjazdów turystycznych, rekreacyjnych, działań sportowych, ale także jako miejsce edukacji.

– **P.6 (-10,00; 10,00) – Perspektywa wykorzystania funduszy unijnych pochodzących z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji:** Obecnie Powiat i inne działające w nim instytucje nie mają jeszcze możliwości korzystania z finansowania, które pozwoli na niwelację negatywnych skutków transformacji. Wraz jednak ze sprecyzowaniem norm i wskazań dotyczących wykorzystania Funduszu Sprawiedliwej Transformacji pojawią się takie możliwości,

i w przyszłych latach konieczne będzie wykorzystanie ich w jak największym stopniu.

– **P.7 (1,00; 8,00) – Współpraca między JST i innymi interesariuszami w zakresie mitygacji negatywnych skutków transformacji górniczo-energetycznej:** W ostatnim czasie Samorządy i interesariusze zaangażowani w proces transformacji górniczo-energetycznej zainicjowali serię spotkań i działań, które mają na celu poszukiwanie rozwiązań niwelujących negatywne skutki transformacji. Spotkania te to jednak początek długiego procesu i konieczne jest dalsze zaangażowanie a także wspólne działania, które zwiększą szansę na poradzenie sobie z procesem oraz mitygację jego negatywnych czynników.

– **P.8 (1,00; 4,00) – Strategia rozwoju i zarządzania infrastrukturą przemysłową dostosowaną do zmieniających się warunków w Powiecie:** Wraz ze zmianą uwarunkowań, zmieni się zapotrzebowanie i sposób wykorzystania infrastruktury. Konieczne jest przygotowanie różnych wariantów rozwoju i zarządzania infrastrukturą.

– **P.9 (-1,00; 8,00) – Strategia w zakresie planowania finansów JST w obliczu ograniczenia działalności kopalni i elektrowni:** Wraz z nadchodzącą transformacją

energetyczną, zmianie ulegną finanse JST – zarówno Powiatu jak i gmin w jego granicach. Konieczne jest przewidzenie możliwie największej ilości wariantów rozwoju sytuacji i wskazanie odpowiednich rozwiązań niwelujących negatywne trendy.

Do deficytów w obszarze górnictwa i energetyki należą:

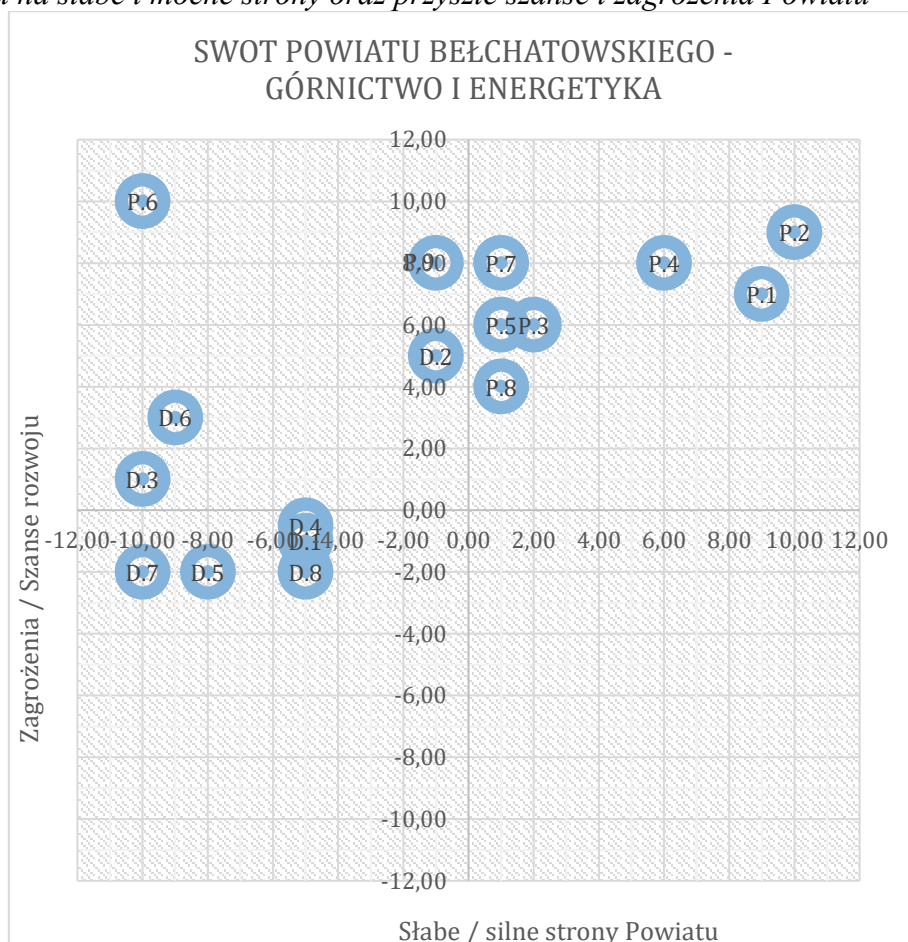
- **D.1 (-5,00; -1,00) – Brak powiązań klastrowych:** Chociaż widoczna w Powiecie jest współpraca podmiotów związanych z obszarem górnictwa i energetyki, brakuje unormowanych powiązań klastrowych. Dla minimalizacji możliwej destabilizacji gospodarki w tym obszarze wskazane jest dążenie do utworzenia odpowiednich klastrów usprawniających współpracę i rozwój gospodarczy.
- **D.2 (-1,00; 5,00) – Zapotrzebowanie na pracowników w obszarze OZE:** Ze względu na słabo rozwiniętą infrastrukturę OZE, obecnie nie ma też dużego zapotrzebowania na pracowników w tym obszarze. Należy jednak w ramach rozwoju tego rodzaju rozwiązań przekierowywać wykwalifikowane kadry i kształcić mieszkańców z perspektywą możliwości zatrudnienia w obszarze OZE.
- **D.3 (-10,00; 1,00) – Kooperacja w zakresie relokacji wykwalifikowanych kadr pomiędzy kopalnią i elektrownią, a inwestorami:** Obecnie kadry wykwalifikowane w obszarze górnictwa i energetyki znajdują zatrudnienie w elektrowni, kopalni i spółkach zależnych i powiązanych. Nie następuje jednak relokacja do zewnętrznych podmiotów niezależnych. Wraz ze zmniejszaniem zapotrzebowania na kadry we wskazanych podmiotach, konieczne będzie budowanie nowych powiązań i współpracy w celu zatrzymania wykwalifikowanych pracowników w regionie.
- **D.4 (-5,00; -0,50) – Rozwój sieci transportu kolejowego:** Obecnie w rejon kopalni i elektrowni doprowadzona jest nitka linii kolejowej. Infrastruktura jest jednak w złym stanie i wymaga modernizacji. Działania te są konieczne w powiązaniu z rozwojem pasażerskiej komunikacji kolejowej.
- **D.5 (-8,00; -2,00) – Dywersyfikacja miejsc pracy (w sektorach pozaprzemysłowych):** Obecnie proporcja miejsc pracy nie zmienia się w istotny sposób i wciąż przeważają te w obszarze energetyki i górnictwa. Dodatkowo są to znacznie bardziej atrakcyjne posady niż w innych sektorach w Powiecie. Konieczne jest systematyczne tworzenie warunków dla rozwoju działalności w innych obszarach i budowania nowych, atrakcyjnych miejsc pracy w regionie.
- **D.6 (-9,00; 3,00) – Rozwój alternatywnych, innowacyjnych i ekologicznych gałęzi przemysłu w miejsce ustępującej energetyki konwencjonalnej i górnictwa:** Obecnie w Powiecie w znikomym stopniu rozwija się przemysł innowacyjny i ekologiczny. Myśląc jednak o tworzeniu nowych miejsc pracy i działalności, która nominalnie będzie miała zastąpić przemysł funkcjonujący aktualnie, konieczne jest tworzenie warunków do realizacji przedsięwzięć innowacyjnych i ekologicznych, które zapewnią odpowiedni rozwój gospodarczy, miejsca pracy, przy jednoczesnym mniejszym wpływie na środowisko i komfort życia w Powiecie.
- **D.7 (-10,00; -2,00) – Chęć pracowników sektora paliwowo - energetycznego do zmiany miejsca zatrudnienia lub przekwalifikowania:** Sektor paliwowo-energetyczny zapewnia obecnie najbardziej atrakcyjne miejsca pracy w Powiecie. Stąd znikome są chęci

pracowników do przekwalifikowania. Dążenie do rozwoju atrakcyjnej alternatywnej oferty miejsc pracy oraz udostępnienie dogodnych możliwości do zmiany kwalifikacji może zniwelować ten trend.

– **D.8 (-5,00; -2,00) – Systemowa współpraca i strategiczne planowanie pomiędzy kluczowymi interesariuszami biorącymi udział w procesie Sprawiedliwej Transformacji:** Zmian w ramach powyższych czynników rozwojowych nie uda się dokonać bez współpracy wszystkich interesariuszy – zarówno JST, jak i podmiotów na szczeblu krajowym oraz prywatnych. Zapoczątkowany dialog jest tylko wstępnym działaniem, z którego powinny wyniknąć realne, wspólnie koordynowane przedsięwzięcia.

W przypadku czynników rozwojowych w obszarze górnictwa i energetyki widoczny jest podobny trend jak w przypadku ogólnego SWOT. Większość potencjałów stanowi jednocześnie mocne strony, natomiast wszystkie deficyty stawiane są po stronie obecnych słabych stron Powiatu. W ocenie przyszłych zagrożeń i szans nieco więcej czynników jest na tyle problematycznych, że przewiduje się pozostanie ich po stronie przyszłych zagrożeń. Czynniki rozwojowe w tym obszarze nie są aż tak zgrupowane jak w przypadku pozostałych obszarów funkcjonowania Samorządu. Pozwala to czytelnie zhierarchizować potencjały i deficyty w celu wskazania obszarów wymagających szczególnie wzmożonych działań rozwojowych w najbliższym okresie programowania.

Wykres: Rozłożenie czynników rozwojowych Powiatu Belchatowskiego z obszaru górnictwa i energetyki na słabe i mocne strony oraz przyszłe szanse i zagrożenia Powiatu



Cele strategiczne i operacyjne

W oparciu o analizę stanu Powiatu Bełchatowskiego oraz przeprowadzoną ocenę potencjałów i deficytów jednostki w ogólnym jej funkcjonowaniu oraz w obszarze górnictwa i energetyki (SWOT) wskazane zostały 4 podstawowe cele strategiczne dla rozwoju na najbliższe lata (2021-2030). Reprezentują one działania we wszystkich obszarach funkcjonowania jednostki, od przestrzennego i infrastrukturalnego, przez aspekty społeczne i gospodarcze, po obszar środowiskowy. Zostały sformułowane tak, aby stanowiły odpowiedź na zastane zapotrzebowanie i wypełniły założenia wskazane w misji i wizji powiatu. Pierwszy cel skupia się na działaniach związanych z transformacją regionu. Drugi odpowiada na potrzeby utrzymania i rozwoju infrastruktury, trzeci zaś na potrzeby mieszkańców, także te związane z podnoszeniem jakości usług publicznych. Czwarty cel obejmuje głównie wykorzystanie potencjałów kulturowych i przyrodniczych, a także utrzymanie i rozwijanie silnej pozycji Powiatu Bełchatowskiego w regionie.

Do poszczególnych celów strategicznych przypisane zostały cele operacyjne, które uszczegółwiają założenia celów głównych oraz kierunkują je na poszczególne obszary rozwojowe. Wskazania operacyjne odnoszą się do wszystkich wymienionych w analizie SWOT czynników rozwojowych. Mają na celu ukierunkowanie takich działań, które pozwolą na poprawę sytuacji i rozwój we wszystkich obszarach. Pierwszy cel strategiczny został rozpisany na cztery szczegółowe cele operacyjne, natomiast do kolejnych dwóch przypisano odpowiednio po trzy i siedem celów, które powinny zaspokoić potrzeby rozwojowe w danych aspektach. Ostatni cel strategiczny rozpisano na cztery cele operacyjne.

Cele strategiczne Powiatu Bełchatowskiego i przypisane do nich cele operacyjne:

1. Podjęcie wyzwań procesu sprawiedliwej transformacji

- 1.1. Transformacja społeczna
- 1.2. Transformacja gospodarcza
- 1.3. Transformacja energetyczna
- 1.4. Wykorzystanie funduszy Sprawiedliwej Transformacji

2. Utrzymanie i rozwój infrastruktury Powiatu Bełchatowskiego

- 2.1. Poprawa standardu infrastruktury (sieciowej, komunikacyjnej)
- 2.2. Rozwijanie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej
- 2.3. Wykorzystanie potencjału odnawialnych źródeł energii (energia słoneczna, energia wiatrowa, energia wodna)

3. Podnoszenie jakości usług publicznych w korelacji z aktualnymi potrzebami mieszkańców

- 3.1. Poprawa dostępności zeroemisyjnego transportu publicznego
- 3.2. Podejmowanie działań na rzecz promocji i ochrony zdrowia
- 3.3. Podnoszenie standardów usług publicznych świadczonych dla mieszkańców
- 3.4. Wielopodmiotowe tworzenie oferty edukacyjnej oraz zwiększanie możliwości samorozwoju mieszkańców
- 3.5. Realizacja działań kulturalnych i sportowych
- 3.6. Działania na rzecz ograniczenia wykluczenia społecznego oraz aktywizacji mieszkańców
- 3.7. Wsparcie i aktywizacja lokalnych organizacji społecznych

4. Wykorzystanie oraz promocja potencjałów i walorów Powiatu

- 4.1. Zwiększenie zaangażowania w zakresie ochrony i rozwoju walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz historycznych
- 4.2. Wsparcie i promocja lokalnej turystyki
- 4.3. Wspieranie i promocja rolnictwa innowacyjnego i ekologicznego
- 4.4. Poprawa skuteczności działań promocyjnych (w tym wydarzeń własnych oraz partnerskich)

Pierwszy cel strategiczny (Podjęcie wyzwań procesu sprawiedliwej transformacji) i przypisane do niego cele operacyjne w sposób szczególny odnoszą się do wyzwań związanych z uwarunkowaniami wynikającymi z funkcjonowania kopalni i elektrowni na terenie Powiatu. Odnoszą się do nadchodzących wyzwań w kontekście przemian energetycznych we wszystkich obszarach funkcjonowania Jednostki, na które przemiany te będą miały wpływ – społecznym, gospodarczym, przestrzennym i środowiskowym.

Drugi cel strategiczny (Utrzymanie i rozwój infrastruktury Powiatu Belchatowskiego) oraz związane z nim cele operacyjne odpowiadają na potrzeby w obszarze infrastrukturalnym. Wskazują na działania związane zarówno z rozwojem niezbędnej infrastruktury sieciowej jak i drogowej. Poruszają aspekty rozwoju infrastruktury niezbędnej do dalszych działań w obszarze rozwoju turystyki i rekreacji, a także kwestie ekologiczne w wymiarze wprowadzania nowoczesnych sieciowych rozwiązań

Trzeci cel strategiczny (Podnoszenie jakości usług publicznych w korelacji z aktualnymi potrzebami mieszkańców) z przypisanymi do niego celami operacyjnymi obejmuje cały zakres działań mających na celu poprawę jakości i rozwijanie zakresu usług świadczonych mieszkańcom. Ma to przekładać się bezpośrednio na jakość i komfort życia mieszkańców w Powiecie.

Czwarty cel strategiczny (Wykorzystanie oraz promocja potencjałów i walorów Powiatu) i rozwijające go cele operacyjne mają wskazywać dążenie do rozwoju działań promocyjnych oraz odpowiedniej komunikacji w zakresie wykorzystania walorów i zasobów Powiatu rozwijanych w ramach pozostałych 3 Celów.

Dla realizacji wszystkich obranych celów operacyjnych opracowane zostały kierunki działania. Wskazują one szczegółowe wytyczne dla działań rozwojowych. Ich realizacja w okresie obowiązywania strategii ma prowadzić do spełnienia misji powiatu i osiągnięcia po okresie obowiązywania dokumentu wskazanego w wizji stanu rozwoju jednostki. Opisane kierunki wyczerpują możliwości rozwoju na najbliższy okres. Łącznie dla wszystkich celów operacyjnych wskazane zostały 73 kierunki działania.

Tabela: Cele strategiczne i cele operacyjne Strategii Rozwoju Powiatu Belchatowskiego na lata 2021-2030 z przypisanymi do nich kierunkami działania (opracowanie własne)

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁANIA
1. Podjęcie wyzwań procesu sprawiedliwej transformacji	1.1 Transformacja społeczna	<ol style="list-style-type: none"> 1) Poszukiwanie partnerów wspierających uruchamianie nowych zawodów 2) Przygotowywanie narzędzi do działań wspierających transformację społeczną w oparciu o zasoby Powiatu (w tym instytucje) 3) Wprowadzenie inicjatyw dialogu społecznego 4) Uruchamianie lokalnych centrów transformacji
	1.2 Transformacja gospodarcza	<ol style="list-style-type: none"> 1) Uruchamianie inicjatyw międzysektorowych w tym powiązań klastrowych np.: biogospodarki, big data, AI 2) Podejmowanie działań mających na celu łączenie przedsiębiorców i środowisk naukowych (w tym tworzenie centrów badawczo-rozwojowych) 3) Działania promujące uruchamianie inicjatyw wynikający z Mapy Drogowej GOZ 4) Stworzenie wspólnej dla całego Powiatu oferty inwestycyjnej w tym skatalogowanie i promocja terenów inwestycyjnych we współpracy z Gminami oraz instytucjami otoczenia biznesu
	1.3 Transformacja energetyczna	<ol style="list-style-type: none"> 1) Koordynacja współpracy z zakresu wspólnej realizacji działań związanych z transformacją energetyczną

		2) Opracowanie strategicznych scenariuszy rozwoju Powiatu w obliczu nadchodzących przemian energetycznych
	1.4 Wykorzystanie funduszy Sprawiedliwej Transformacji	1) Opracowanie planu działań w obszarze transformacji energetycznej i ich realizacja 2) Pozyskiwanie środków 3) Stworzenie systemu informacji dla przedsiębiorców w zakresie możliwości finansowania i realizacji projektów
2. Utrzymanie i rozwój infrastruktury Powiatu Bełchatowskiego	2.1 Poprawa standardu infrastruktury (sieciowej, komunikacyjnej)	1) Poprawa jakości stanu dróg powiatowych 2) Tworzenie i rozwój ciągów komunikacyjnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w celu poprawy bezpieczeństwa (w tym sieci dróg rowerowych i ciągów pieszych) 3) Poprawa standardów i rozwijanie infrastruktury transportu publicznego (we współpracy z JST) 4) Wsparcie rozwoju infrastruktury sieciowej na terenach w zasobach Powiatu 5) Działania upraszczające procedury realizacji przyłączy energetycznych
	2.2 Rozwijanie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	1) Rozwój infrastruktury towarzyszącej szlakom turystycznym i drogom rowerowym 2) Dążenie do wprowadzenia spójnego systemu oznakowania atrakcji turystycznych na terenie Powiatu 3) Ochrona, promocja oraz podnoszenie atrakcyjności miejsc i obiektów o wartości historycznej, symbolicznej, architektonicznej, przyrodniczej i stanowiącej „wizytówki” regionu
	2.3 Wykorzystanie potencjału odnawialnych źródeł energii (energia słoneczna, energia	1) Promocja możliwości stosowania odnawialnych źródeł energii 2) Działania edukacyjne w zakresie OZE 3) Wdrażanie rozwiązań opartych na

	wiatrowa, energia wodna)	OZE w funkcjonowaniu starostwa powiatowego oraz jednostek podległych
3. Podnoszenie jakości usług publicznych w korelacji z aktualnymi potrzebami mieszkańców	3.1 Poprawa dostępności zeroemisyjnego transportu publicznego	<ol style="list-style-type: none"> 1) Dążenie do osiągnięcia niskoemisyjności poprzez wymianę taboru autobusowego w zasobach Powiatu 2) Realizacja dofinansowań lokalnych kursów autobusowych na terenie Powiatu 3) Podjęcie działań na rzecz rozwoju infrastruktury kolejowej i realizacji nowych połączeń
	3.2 Podejmowanie działań na rzecz promocji i ochrony zdrowia	<ol style="list-style-type: none"> 1) Podnoszenie jakości świadczonych usług medycznych 2) Podnoszenie kwalifikacji i zwiększenie zasobów kadry medycznej 3) Rozwijanie działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej 4) Określenie godzin pracy ogólnodostępnych aptek na terenie Powiatu 5) Udostępnienie informacji o programach profilaktyki zdrowotnej realizowanych na terenie województwa łódzkiego 6) Współpraca z organizacjami społecznymi w tym NGO w zakresie ochrony i promocji zdrowia 7) Opiniowanie projektów aktualizacji Wojewódzkiego Planu działania systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne dla województwa łódzkiego
	3.3 Podnoszenie standardów usług publicznych świadczonych dla mieszkańców	<ol style="list-style-type: none"> 1) Usprawnianie systemu wymiany informacji między wydziałami, jednostkami podległymi i mieszkańcami 2) Podnoszenie kompetencji pracowników Starostwa Powiatowego i jednostek podległych 3) Rozwój infrastruktury ogólnodostępnej w obiektach w zasobach Powiatu

		<p>i jednostek podległych (dostęp do sieci szybkiego Internetu, stanowiska do korzystania z Internetu)</p> <p>4) Realizacja systemu e-usług dla mieszkańców w oparciu o rozwijaną infrastrukturę</p> <p>5) Poprawa dostępności do instytucji pomocy społecznej dla wszystkich mieszkańców</p> <p>6) Poprawa dostępności dla osób o szczególnych potrzebach poprzez wdrożenie standardów w tym zakresie</p>
	<p>3.4 Wielopodmiotowe tworzenie oferty edukacyjnej oraz zwiększanie możliwości samorozwoju mieszkańców</p>	<p>1) Współpraca z przedsiębiorcami w zakresie realizacji potrzeb rynku pracy (bieżących i zawodów przyszłości)</p> <p>2) Aktualizowanie oferty edukacyjnej o kierunki i obszary innowacyjne,</p> <p>3) Realizacja kursów i szkoleń podnoszących kompetencje i stymulujących rozwój mieszkańców</p> <p>4) Edukacja młodzieży z zakresu przedsiębiorczości</p> <p>5) Podnoszenie standardów usług edukacyjnych świadczonych w szkołach</p> <p>6) Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty infrastruktury kultury, sportu, rekreacji i turystyki umożliwiającej wszechstronny rozwój mieszkańców</p>
	<p>3.5 Realizacja działań kulturalnych i sportowych</p>	<p>1) Realizacja wydarzeń kulturalnych na terenie całego Powiatu</p> <p>2) Realizacja wydarzeń sportowych na terenie całego Powiatu</p> <p>3) Współpraca z organizacjami społecznymi w zakresie realizacji wydarzeń kulturalnych i sportowych</p> <p>4) Promocja regionu w obszarze działań kulturalnych i sportowych</p>
	<p>3.6 Działania na rzecz</p>	<p>1) Aktywizacja osób będących w grupach</p>

	ograniczenia wykluczenia społecznego oraz aktywizacji mieszkańców	<p>wykluczeń w tym osób z niepełnosprawnościami wykluczonych społecznie</p> <ol style="list-style-type: none"> 2) Realizacja programów aktywizujących realizowanych przez instytucje działające na terenie Powiatu 3) Realizacja programów wspierających rozwój przedsiębiorczości 4) Współpraca PUP z lokalnymi przedsiębiorcami 5) Likwidacja barier i ograniczeń w przestrzeniach publicznych 6) Wspieranie i rozwijanie działań partycypacyjnych z mieszkańcami
	3.7 Wsparcie i aktywizacja lokalnych organizacji społecznych	<ol style="list-style-type: none"> 1) Promocja działalności organizacji społecznych 2) Wspieranie inicjatyw i wydarzeń realizowanych przez lokalną społeczność 3) Wsparcie doradcze dla organizacji społecznych 4) Dążenie do partycypacji służącej aktywizacji społeczności lokalnej
4. Wykorzystanie oraz promocja potencjałów i walorów Powiatu	4.1 Zwiększenie zaangażowania w zakresie ochrony i rozwoju walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz historycznych	<ol style="list-style-type: none"> 1) Zachowanie i promocja walorów historycznych z wykorzystaniem środków zewnętrznych 2) Realizacja działań na rzecz ochrony środowiska i poprawy jego jakości 3) Opracowanie planu ochrony zabytków powiatu bełchatowskiego 4) Wspieranie działań zmierzających do zachowania i odtwarzania bio- i georóżnorodności, w tym ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, leśnych i korytarzy ekologicznych 5) Podnoszenie świadomości ekologicznej i kształcenie postaw proekologicznych
	4.2 Wsparcie i promocja lokalnej turystyki	<ol style="list-style-type: none"> 1) Promocja turystyki krótkoterminowej w regionie – w tym agroturystyki 2) Wspieranie aktywnych form spędzania czasu wolnego

		3) Rozwój istniejących i tworzenie nowych produktów turystycznych oraz wzmacnianie marek terytorialnych
	4.3 Wspieranie i promocja rolnictwa innowacyjnego i ekologicznego.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Promowanie rozwiązań innowacyjnych i ekologicznych w rolnictwie 2) Wsparcie doradcze i promocja lokalnych wytwórców ekologicznej żywności 3) Realizacja wydarzeń promujących lokalne produkty i pozwalających na wymianę doświadczeń osób związanych z rolnictwem (targi, spotkania itp.) 4) Inicjowanie działań usprawniających dystrybucję produktów rolnych w regionie
	4.4 Poprawa skuteczności działań promocyjnych (w tym wydarzeń własnych oraz partnerskich)	<ol style="list-style-type: none"> 1) Rozwijanie współpracy i promowanie współpracy ponadregionalnej 2) Rozwijanie efektywnego, ponadlokalnego systemu informacji o wydarzeniach, atrakcjach, usługach w Powiecie 3) Rozwijanie nowoczesnych kanałów komunikacji z mieszkańcami 4) Kampania promocyjno-informacyjna Powiatu w zakresie Sprawiedliwej Transformacji 5) Promocja gospodarcza i podnoszenie jakości usług otoczenia biznesu, działających na rzecz umiędzynarodowienia działalności firm oraz klastrów

Opis kierunków działania:

1. Podjęcie wyzwań procesu sprawiedliwej transformacji

1.1. Transformacja społeczna

1.1.1. **Poszukiwanie partnerów wspierających uruchamianie nowych zawodów:**

Działanie w tym kierunku jest konieczne uwzględniając perspektywę stopniowej redukcji liczby miejsc pracy w przemyśle energetycznym i w górnictwie. Istotne jest budowanie relacji i rozwijanie kontaktów z mniejszymi przedsiębiorstwami,

które potencjalnie mogą rozwijać swoją działalność na terenie Powiatu Bełchatowskiego.

- 1.1.2. **Przygotowywanie narzędzi do działań wspierających transformację społeczną w oparciu o zasoby Powiatu (w tym instytucje):** W tym przypadku konieczne będzie rozwijanie działalności instytucji wspierających przedsiębiorczość, rozwijających kompetencje mieszkańców i świadczących usługi doradcze w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i budowania kompetencji zawodowych.
- 1.1.3. **Wprowadzenie inicjatyw dialogu społecznego:** Istotne jest konsultowanie potrzeb i możliwości między poszczególnymi instytucjami oraz z mieszkańcami Powiatu.
- 1.1.4. **Uruchamianie lokalnych centrów transformacji:** Wsparcie w zakresie związanym ze Sprawiedliwą Transformacją dla mieszkańców Powiatu, w tym lokalnych przedsiębiorców świadczyć mogą wyznaczone lokalne centra.

1.2. Transformacja gospodarcza

- 1.2.1. **Uruchamianie inicjatyw międzysektorowych w tym powiązań klastrowych np.: biogospodarki, big data, AI:** W zakresie gospodarczym konieczne jest poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań, które stopniowo zastąpią tradycyjne formy działalności przemysłowej wycofujące się z terenu Powiatu. Potrzebne są działania inicjujące współpracę przedsiębiorców oraz instytucji rządowych i samorządowych w tym zakresie.
- 1.2.2. **Podejmowanie działań mających na celu łączenie przedsiębiorców i środowisk naukowych (w tym tworzenie centrów badawczo-rozwojowych):** Dla rozwoju alternatywnej, innowacyjnej przedsiębiorczości, niezbędne jest zaangażowanie instytucji naukowych. Centra badawczo-rozwojowe same w sobie budują potencjał gospodarczy Powiatu, dają również możliwość inicjacji dalszych działań w oparciu o wyniki badań.
- 1.2.3. **Działania promujące uruchamianie inicjatyw wynikający z Mapy Drogowej GOZ:** Niezbędna jest maksymalizacja wartości dodanej surowców/zasobów, materiałów i produktów oraz ograniczenia powstawania odpadów, przy jednoczesnym zachowaniu warunku wydajności procesów produkcji i konsumpcji (zgodnie z mapą GOZ). Ponadto, patrząc szerzej, Mapa drogowa GOZ ma być jednym z elementów realizacji celu głównego Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, czyli tworzenia warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski (w tym mieszkańców powiatu bełchatowskiego) przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym i terytorialnym.
- 1.2.4. **Stworzenie wspólnej dla całego Powiatu oferty inwestycyjnej w tym skatalogowanie i promocja terenów inwestycyjnych we współpracy z Gminami oraz instytucjami otoczenia biznesu:** Aby optymalizować dostępną w Powiecie ofertę inwestycyjną i przyciągać jak najwięcej potencjalnych inwestorów – zarówno małych jak i dużych przedsiębiorstw należy inicjować

współpracę między Jednostkami Samorządu Terytorialnego w granicach Powiatu. Spójna oferta przyniesie najbardziej wymierne efekty.

1.3. Transformacja energetyczna

1.3.1. Koordynacja współpracy z zakresu wspólnej realizacji działań związanych z transformacją energetyczną: Powiat ma możliwość koordynowania działań w zakresie sprawiedliwej transformacji nawiązując współpracę i dialog zarówno z przedsiębiorcami jak i z innymi Jednostkami Samorządu Terytorialnego i związanymi z nimi instytucjami.

1.3.2. Opracowanie strategicznych scenariuszy rozwoju Powiatu w obliczu nadchodzących przemian energetycznych: Zmiany wynikające z przemian mogą potoczyć się w różnym kierunku, zależnie od bieżących uwarunkowań. Z tego względu potrzebne jest opracowanie różnych wariantów scenariuszy strategicznych w obliczu działań we wszystkich obszarach funkcjonowania Powiatu. Stworzy to możliwość optymalnej realizacji działań rozwojowych i przygotowania się na nadchodzące przemiany.

1.4. Wykorzystanie funduszy Sprawiedliwej Transformacji

1.4.1. Opracowanie planu działań w obszarze transformacji energetycznej i ich realizacja: Konieczny jest również plan w zakresie możliwości pozyskiwania funduszy, co pozwoli zoptymalizować działania inwestycyjne mające na celu przeciwdziałanie negatywnym skutkom transformacji.

1.4.2. Pozyskiwanie środków: W oparciu o odpowiedni plan dla poszczególnych inwestycji w obszarze transformacji energetycznej, należy procedować wnioski o fundusze możliwe do pozyskania.

1.4.3. Stworzenie systemu informacji dla przedsiębiorców w zakresie możliwości finansowania i realizacji projektów: Z funduszy zewnętrznych korzystać mogą również prywatni inwestorzy. W celu ułatwienia takich działań należy zrealizować system informacji i wsparcia doradczego dla przedsiębiorców w tym zakresie.

2. Utrzymanie i rozwój infrastruktury Powiatu Bełchatowskiego

2.1. Poprawa standardu infrastruktury (sieciowej, komunikacyjnej)

2.1.1. Poprawa jakości stanu dróg powiatowych: Infrastruktura drogowa powinna być na bieżąco modernizowana. Konieczne jest zarówno podnoszenie standardu jak i wprowadzanie środków zwiększających bezpieczeństwo wszystkich użytkowników dróg.

2.1.2. Tworzenie i rozwój ciągów komunikacyjnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w celu poprawy bezpieczeństwa (w tym sieci dróg rowerowych i ciągów pieszych): Również poza drogami należy rozwijać infrastrukturę dla pieszych i rowerzystów. Odpowiednio rozwijana sieć dróg pieszych i rowerowych stworzy komfortowe warunki dla mieszkańców oraz przyjezdnych (w tym turystów) korzystających z infrastruktury.

2.1.3. Poprawa standardów i rozwijanie infrastruktury transportu publicznego (we współpracy z JST): Dla jak najlepszego funkcjonowania transportu

publicznego, niezbędne jest rozwijanie infrastruktury obsługującej ten transport – przystanków, zatok, elementów oznakowania, informacji, udogodnień dla osób wykluczonych (w tym niepełnosprawnych), miejsc postojowych, parkingów, postojów rowerowych. Aby rozwijany system infrastruktury zachowywał spójność i pełną funkcjonalność przy działaniach rozwojowych w tym obszarze niezbędna jest współpraca z firmami.

2.1.4. Wsparcie rozwoju infrastruktury sieciowej na terenach w zasobach Powiatu: Aby zachować spójność rozwijanej infrastruktury sieciowej konieczne są inwestycje w modernizację i rozbudowę infrastruktury w obrębie dróg powiatowych i innych terenów należących do Powiatu.

2.1.5. Działania upraszczające procedury realizacji przyłączy energetycznych: Ze względu na pojawiające się trudności przy budowie przyłączy energetycznych, wskazane są działania wpływające na uproszczenie procedur, w tym prowadzenie odpowiedniej kampanii informacyjnej.

2.2. Rozwijanie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej

2.2.1. Rozwój infrastruktury towarzyszącej szlakom turystycznym i drogom rowerowym: Sieć szlaków turystycznych i dróg rowerowych pełną funkcjonalność uzyska tylko przy rozwoju towarzyszącej infrastruktury, takiej jak miejsca postojowe, zadaszenia, ławki, kosze na śmieci, stojaki rowerowe, tablice informacyjne, znaki i drogowskazy itp. Rozwój odpowiedniej infrastruktury towarzyszącej powinien sprzyjać również poprawie atrakcyjności regionu w kontekście turystycznym i rekreacyjnym.

2.2.2. Dążenie do wprowadzenia spójnego systemu oznakowania atrakcji turystycznych na terenie Powiatu: Konieczny jest również rozwój infrastruktury towarzyszącej atrakcjom turystycznym. Należy rozwijać spójny system informacji i oznakowania przy poszczególnych obiektach.

2.2.3. Ochrona, promocja oraz podnoszenie atrakcyjności miejsc i obiektów o wartości historycznej, symbolicznej, architektonicznej, przyrodniczej i stanowiącej „wizytówki” regionu: Poza rozbudową infrastruktury towarzyszącej, działań wymagają również obiekty historyczne znajdujące się na terenie Powiatu. Konieczne jest promowanie zasobów historycznych i umożliwianie zachowania ich w jak najlepszym stanie.

2.3. Wykorzystanie potencjału odnawialnych źródeł energii (energia słoneczna, energia wiatrowa, energia wodna)

2.3.1. Promocja możliwości stosowania odnawialnych źródeł energii: W nadchodzącym czasie, również w kontekście zmian jakie nieuniknione są w Powiecie w obszarze energetyki i górnictwa, ważne są wszelkie działania przyczyniające się do rozwoju wykorzystania ekologicznych, odnawialnych źródeł energii. Powiat może realizować działania promujące tego rodzaju rozwiązania informując mieszkańców w jak najszerszym zakresie o możliwościach i zachęcając do stosowania OZE.

- 2.3.2. **Działania edukacyjne w zakresie OZE:** Uzupełniającym czynnikiem jest też prowadzenie działań w zakresie edukacji na temat OZE. Rozwijanie wiedzy społeczności lokalnej przyczyni się do zwiększenia popularności rozwiązań wykorzystujących odnawialne źródła energii.
- 2.3.3. **Wdrażanie rozwiązań opartych na OZE w funkcjonowaniu starostwa powiatowego oraz jednostek podległych:** Samorząd Powiatowy stosując ekologiczne instalacje energetyczne da dobry przykład i będzie mógł pokazać możliwości stosowania OZE w praktyce. Możliwe są takie rozwiązania jak wykorzystanie paneli fotowoltaicznych, pomp ciepła, niewielkich siłowni wiatrowych, czy wprowadzanie służbowych pojazdów zeroemisyjnych.
3. Podnoszenie jakości usług publicznych w korelacji z aktualnymi potrzebami mieszkańców
- 3.1. Poprawa dostępności zeroemisyjnego transportu publicznego
- 3.1.1. **Dążenie do osiągnięcia niskoemisyjności poprzez wymianę taboru autobusowego w zasobach Powiatu:** Ważnym krokiem będzie stopniowe wprowadzanie pojazdów zeroemisyjnych i niskoemisyjnych do transportu publicznego. Wpłynie to na poprawę komfortu użytkowników. Powiat ma możliwość podejmowania współpracy w tym zakresie również z innymi JST w jego granicach, które realizują transport publiczny, a także z przewoźnikami realizującymi przewozy na zlecenie Powiatu.
- 3.1.2. **Realizacja dofinansowań lokalnych kursów autobusowych na terenie Powiatu:** Bardzo ważne jest zapewnienie dostępności komunikacji publicznej na całym obszarze Powiatu. W tym celu Samorząd Powiatowy ma możliwość w porozumieniu z przewoźnikami realizacji dofinansowanych kursów na obszarach, na których ograniczony obecnie jest dostęp do transportu publicznego.
- 3.1.3. **Podjęcie działań na rzecz rozwoju infrastruktury kolejowej i realizacji nowych połączeń:** Duży potencjał tworzy planowany rozwój infrastruktury kolejowej w celu realizacji połączeń pasażerskich na terenie Powiatu. Z tego względu potrzebne są działania na rzecz realizacji optymalnej, dopasowanej do potrzeb mieszkańców infrastruktury – współpraca z samorządem wojewódzkim, z przewoźnikiem oraz konsultacje planów i projektów.
- 3.2. Podejmowanie działań na rzecz promocji i ochrony zdrowia
- 3.2.1. **Podnoszenie jakości świadczonych usług medycznych:** Dostęp do usług medycznych jest jednym z niezbędnych zasobów wpływających na jakość życia mieszkańców. Z tego względu należy podnosić jakość tego rodzaju usług poprzez rozwijanie i unowocześnianie infrastruktury, oraz usprawnianie dostępności do niej.
- 3.2.2. **Podnoszenie kwalifikacji i zwiększenie zasobów kadry medycznej:** Na jakość świadczonych usług medycznych, wpływ ma dostępność i kwalifikacje kadr. Należy realizować nieustanne szkolenia i tworzyć nowe miejsca pracy dla kadr medycznych.

- 3.2.3. **Rozwijanie działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej:** Zanim potrzebne będzie profesjonalne wsparcie medyczne, istotna jest realizacja i wdrażanie profilaktyki prozdrowotnej. Konieczne są działania edukacyjne i kampanie promujące odpowiednie zachowania.
- 3.2.4. **Określenie godzin pracy ogólnodostępnych aptek na terenie Powiatu:** Działania w tym zakresie powinny przyczynić się do zwiększenia dostępności aptek i punktów aptecznych na terenie całego Powiatu.
- 3.2.5. **Udostępnienie informacji o programach profilaktyki zdrowotnej realizowanych na terenie województwa łódzkiego:** Oprócz działań realizowanych bezpośrednio przez Powiat, mieszkańcy powinni być również informowani działaniach realizowanych przez inne jednostki.
- 3.2.6. **Współpraca z organizacjami społecznymi w tym NGO w zakresie ochrony i promocji zdrowia:** Dla uzyskania jak największego zasięgu działań profilaktycznych i prozdrowotnych inicjowane powinny być tego rodzaju działania we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- 3.2.7. **Opiniowanie projektów aktualizacji Wojewódzkiego Planu działania systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne dla województwa łódzkiego:** Powiat może mieć również wpływ na odgórne plany strategiczne, które mogą stworzyć możliwości rozwojowe dla systemu ratownictwa medycznego w Powiecie. Z tego względu istotne jest konsultowanie lokalnych potrzeb i opiniowanie w oparciu o nie projektów na wyższym szczeblu.
- 3.3. Podnoszenie standardów usług publicznych świadczonych dla mieszkańców
- 3.3.1. **Usprawnianie systemu wymiany informacji między wydziałami, jednostkami podległymi i mieszkańcami:** Dla poprawy jakości świadczonych usług niezbędne będzie unowocześnianie systemu wymiany informacji poprzez rozwijanie zunifikowanej ogólnodostępnej platformy archiwizacji i wymiany danych i informacji. Ważne jest stworzenie systemu funkcjonalnego i intuicyjnego.
- 3.3.2. **Podnoszenie kompetencji pracowników Starostwa Powiatowego i jednostek podległych:** Aby wyjść naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców, realizować należy szkolenia i inne działania podnoszące nieustannie kompetencje pracowników powiatowych oraz pozwalające wychodzić naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców.
- 3.3.3. **Rozwój infrastruktury ogólnodostępnej w obiektach w zasobach Powiatu i jednostek podległych (dostęp do sieci szybkiego Internetu, stanowiska do korzystania z Internetu):** W ramach przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu i ogólnego unowocześniania usług świadczonych mieszkańcom Powiatu wskazana jest realizacja działań umożliwiających skorzystanie z sieci użytkownikom obiektów powiatowych (urzędu, szkół, innych jednostek podległych).
- 3.3.4. **Realizacja systemu e-usług dla mieszkańców w oparciu o rozwijaną infrastrukturę:** Przy założeniu rozbudowy infrastruktury sieciowej, dla wykorzystania jej potencjału zakłada się wprowadzanie e-usług umożliwiających

realizację spraw urzędowych oraz uzyskiwanie informacji, wsparcia, doradztwa itp. zdalnie.

3.3.5. Poprawa dostępności do instytucji pomocy społecznej dla wszystkich mieszkańców: Działania w tym zakresie przyczynią się do ograniczenia różnych form wykluczenia społecznego wśród mieszkańców Powiatu. Konieczne jest usprawnianie funkcjonowania instytucji pomocy społecznej w zakresie kompetencyjnym, ale również infrastrukturalnym, np. poprzez niwelację barier przestrzennych, czy umożliwienie sprawniejszej obsługi większej liczby petentów.

3.3.6. Poprawa dostępności dla osób o szczególnych potrzebach poprzez wdrożenie standardów w tym zakresie: W celu niwelacji ograniczeń w dostępności obiektów użyteczności publicznej ważne jest wprowadzanie usprawnień dla niepełnosprawnych, usuwanie barier architektonicznych, dostosowywanie systemów informacyjnych, e-usług, oznakowania itp. do potrzeb osób z różnymi formami wykluczenia czy niepełnosprawności.

3.4. Wielopodmiotowe tworzenie oferty edukacyjnej oraz zwiększanie możliwości samorozwoju mieszkańców

3.4.1. Współpraca z przedsiębiorcami w zakresie realizacji potrzeb rynku pracy (bieżących i zawodów przyszłości): Dla zapewnienia atrakcyjnych warunków życia w Powiecie ważne jest też tworzenie możliwości rozwoju dla mieszkańców w kontekście zawodowym. Konsultacje z przedsiębiorcami są potrzebne, aby dostosowywać ofertę edukacyjną i formy wsparcia do potrzeb rynku.

3.4.2. Aktualizowanie oferty edukacyjnej o kierunki i obszary innowacyjne: Wraz ze zmianą uwarunkowań gospodarczych konieczne będą ciągłe działania na rzecz rozwijania i aktualizowania oferty edukacyjnej. Odpowiednio wczesne i sprawne badanie potrzeb i uwarunkowań przyczyni się do realizacji przyszłościowej i atrakcyjnej oferty edukacyjnej.

3.4.3. Realizacja kursów i szkoleń podnoszących kompetencje i stymulujących rozwój mieszkańców: Poza podstawową edukacją młodych mieszkańców, należy wdrażać działania dostępne dla wszystkich grup społecznych, które pozwolą rozwijać kompetencję i budować konkurencyjność mieszkańców Powiatu na rynku pracy.

3.4.4. Edukacja młodzieży z zakresu przedsiębiorczości: Należy realizować działania pozwalające na przekazywanie wiedzy z zakresu przedsiębiorczości od najmłodszych lat. W dłuższej perspektywie czasowej wpłynie to na zwiększenie możliwości rozwoju gospodarczego Powiatu.

3.4.5. Podnoszenie standardów usług edukacyjnych świadczonych w szkołach: Poza rozwojem zakresu świadczonych usług edukacyjnych ważny jest również wysoki poziom nauczania. W tym celu nieustannie rozwijać należy kompetencje kadr oraz usprawniać infrastrukturę i zasoby wyposażenia szkół.

3.4.6. Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty infrastruktury kultury, sportu, rekreacji i turystyki umożliwiającej wszechstronny rozwój mieszkańców: Wpływ na możliwości rozwoju mieszkańców Powiatu ma również dostępność do infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i kultury. Z tego względu

nieustannie należy rozwijać istniejącą infrastrukturę i uzupełniać ją o nowe elementy oraz obiekty.

3.5. Realizacja działań kulturalnych i sportowych

3.5.1. Realizacja wydarzeń kulturalnych na terenie całego Powiatu: Działania w tym zakresie przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności Powiatu zarówno dla mieszkańców jak i przyjezdnych. Należy tworzyć nowe możliwości obcowania z kulturą, które dodatkowo będą stanowiły wizytówkę Jednostki wśród szerszego grona odbiorców.

3.5.2. Realizacja wydarzeń sportowych na terenie całego Powiatu: Adekwatnie do realizacji wydarzeń kulturalnych, w zbliżonym zakresie wskazana jest realizacja eventów sportowych skierowanych do mieszkańców jak i odbiorców zewnętrznych.

3.5.3. Współpraca z organizacjami społecznymi w zakresie realizacji wydarzeń kulturalnych i sportowych: Ofertę wydarzeń realizowanych przez Powiat zwiększyć powinno zaangażowanie organizacji społecznych. Należy włączać tego rodzaju instytucje zarówno do realizacji wydarzeń powiatowych, jak i promować i wspierać oddolne inicjatywy.

3.5.4. Promocja regionu w obszarze działań kulturalnych i sportowych: Dla uzyskania wymiernych efektów z realizacji poszczególnych wydarzeń potrzebna jest szeroko zakrojona ich promocja. Wskazane są kampanie informacyjne, współpraca w tym zakresie z innymi JST oraz instytucjami prywatnymi, a także włączenie informacji o ofercie kulturalnej i sportowej w zakres e-usług świadczonych przez Powiat.

3.6. Działania na rzecz ograniczenia wykluczenia społecznego oraz aktywizacji mieszkańców

3.6.1. Aktywizacja osób będących w grupach wykluczeń w tym osób z niepełnosprawnościami wykluczonych społecznie: Dla grup społecznych, którym grozi wykluczenie należy realizować zajęcia, wydarzenia, wsparcie doradcze, szkoleniowe itp., które obok działań związanych z wprowadzaniem infrastruktury dedykowanej dla osób wykluczonych przyczyni się do poprawy jakości życia w Powiecie. Należy informować o wszelkich formach wsparcia i promować działania w tym zakresie.

3.6.2. Realizacja programów aktywizujących realizowanych przez instytucje działające na terenie Powiatu: Wszelkie instytucje powiatowe powinny być zaangażowane w realizację działań wspierających aktywność mieszkańców powiatu. Należy różnymi kanałami informować mieszkańców o realizowanych programach aktywizujących. Działania te mogą być realizowane z zaangażowaniem organizacji społecznych.

3.6.3. Realizacja programów wspierających rozwój przedsiębiorczości: W powiązaniu z działaniami na rzecz rozwoju gospodarczego Powiatu, niezbędne są przedsięwzięcia przysposabiające i zachęcające mieszkańców do postaw

przedsiębiorczych – programy szkoleniowe, udostępnianie wsparcia, doradztwa, informowanie o dostępnych programach zewnętrznych.

3.6.4. **Współpraca PUP z lokalnymi przedsiębiorcami:** Powiatowy Urząd Pracy powinien nawiązywać współpracę i konsultować rynkowe potrzeby z lokalnymi przedsiębiorcami. Partycypacja przedsiębiorców w działaniach urzędu pracy pozwoli zapewnić lepsze wsparcie dla osób bezrobotnych.

3.6.5. **Likwidacja barier i ograniczeń w przestrzeniach publicznych:** Inwestycje mające na celu likwidację barier architektonicznych i tworzenie usprawnień dla osób niepełnosprawnych powinny być prowadzone we wszystkich przestrzeniach publicznych na równi z obiektami użyteczności publicznej należącymi do Powiatu. Przy realizacji takich miejsc jak parkingi, place przed budynkami publicznymi, infrastruktura komunikacyjna należy unikać różnic w wysokości posadzek, realizować podjazdy, barierki, odpowiednie oznaczenia, formy komunikacji głosowej itp.

3.6.6. **Wspieranie i rozwijanie działań partycypacyjnych z mieszkańcami:** Partycypacja mieszkańców w działaniach Powiatu pozwala w największym stopniu dostosować świadczone usługi oraz infrastrukturę do potrzeb użytkowników. Narzędzia partycypacyjne należy stosować przy wszystkich działaniach powiatu – w procesach decyzyjnych, inwestycyjnych, strategicznych. W tym celu wykorzystywać można m.in. rozwijane systemy e-usług oraz inne metody komunikacji czy realizację tradycyjnych spotkań konsultacyjnych.

3.7. Wsparcie i aktywizacja lokalnych organizacji społecznych

3.7.1. **Promocja działalności organizacji społecznych:** Aby zachęcać lokalne organizacje społeczne do działania i rozwijać dostępność do tych działań dla ogółu mieszkańców niezbędna jest odpowiednia promocja. Potrzebne są bieżące działania promocyjne, jak i rozwijanie ogólnodostępnego, intuicyjnego systemu informacji w ramach realizacji e-usług.

3.7.2. **Wspieranie inicjatyw i wydarzeń realizowanych przez lokalną społeczność:** Powiat ma możliwość patronowania inicjatyw realizowanych przez lokalną społeczność. Ważne jest też prowadzenie wsparcia poprzez udostępnianie infrastruktury czy współorganizację niektórych wydarzeń.

3.7.3. **Wsparcie doradcze dla organizacji społecznych:** Aby organizacje społeczne mogły się rozwijać i wykorzystywać w pełni możliwości ich działania, należy realizować wsparcie doradcze wskazując możliwości jakie stoją przed organizacjami społecznymi i wspierając realizację przedsięwzięć od strony formalnej.

3.7.4. **Dążenie do partycypacji służącej aktywizacji społeczności lokalnej:** Działania partycypacyjne mogą być również formą aktywizacji społeczności lokalnej. Należy promować udział społeczności w działaniach realizowanych nie tylko przez Powiat, ale i w inicjatywach oddolnych czy prowadzonych przez inne JST lub instytucje.

4. Wykorzystanie oraz promocja potencjałów i walorów Powiatu

- 4.1. Zwiększenie zaangażowania w zakresie ochrony i rozwoju walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz historycznych
- 4.1.1. **Zachowanie i promocja walorów historycznych z wykorzystaniem środków zewnętrznych:** W miarę możliwości, na inwestycje związane z ochroną i promocją zabytków należy dążyć do pozyskiwania środków zewnętrznych. Możliwe jest tu wsparcie zarówno rządowe i unijne, jak i współpraca z prywatnymi inwestorami.
- 4.1.2. **Realizacja działań na rzecz ochrony środowiska i poprawy jego jakości:** Nieustannie należy dążyć do niwelacji degradacji środowiska i poprawy jakości – szczególnie powietrza czy wód. W tym celu Powiat może promować odpowiednie prośrodowiskowe zachowania oraz informować mieszkańców o możliwościach stosowania w różnych obszarach rozwiązań ekologicznych.
- 4.1.3. **Opracowanie planu ochrony zabytków Powiatu Belchatowskiego:** Aby działania na rzecz ochrony i promocji walorów historycznych można było realizować w sposób optymalny konieczne jest opracowanie planu ochrony obiektów zabytkowych na terenie Powiatu.
- 4.1.4. **Wspieranie działań zmierzających do zachowania i odtwarzania bio- i georóżnorodności, w tym ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, leśnych i korytarzy ekologicznych:** Istotna jest partycypacja Powiatu przy realizacji działań na rzecz ochrony terenów przyrodniczych. Możliwe jest to poprzez wspieranie form ochrony, realizacje inwestycji ze szczególnym uwzględnieniem niwelacji wpływu tych działań na obszary o wysokich walorach przyrodniczych. Ważna jest również promocja tych terenów i działania edukacyjne mające na celu uświadamianie mieszkańców i przyjezdnych o wadze zasobów przyrodniczych.
- 4.1.5. **Podnoszenie świadomości ekologicznej i kształcenie postaw proekologicznych:** Edukacja realizowana przez Powiat powinna dotyczyć również ogólnej świadomości wagi działań na rzecz ochrony środowiska. Należy w ramach wszystkich poziomów nauczania oraz poprzez inicjatywy pozaszkolne przekazywać wiedzę na temat postaw proekologicznych.
- 4.2. Wsparcie i promocja lokalnej turystyki
- 4.2.1. **Promocja turystyki krótkoterminowej w regionie – w tym agroturystyki:** Wraz z promocją walorów przyrodniczych i krajobrazowych Powiatu konieczne jest zapewnienie odpowiedniego dostępu i możliwości korzystania z tych zasobów. W tym celu wskazana jest promocja nieinwazyjnej, ekologicznej bazy noclegowej i rekreacyjnej. Szczególnie promowaną formą turystyki krótkoterminowej może być agroturystyka.
- 4.2.2. **Wspieranie aktywnych form spędzania czasu wolnego:** Zasoby terenów przyrodniczych dają możliwości realizacji aktywnych form wypoczynku. Ważne jest ich promowanie, co sprzyja budowaniu marki Powiatu, ale również idzie w parze z profilaktyką prozdrowotną.
- 4.2.3. **Rozwój istniejących i tworzenie nowych produktów turystycznych oraz wzmocnienie marek terytorialnych:** W oparciu o istniejące zasoby, Powiat może

promować już znane jak i jeszcze nierozpowszechnione produkty turystyczne. Ważna jest też współpraca z Gminami oraz organizacjami społecznymi i instytucjami w celu wzmacniania lokalnych marek i odpowiedniej ich prezentacji.

4.3. Wspieranie i promocja rolnictwa innowacyjnego i ekologicznego

4.3.1. **Promowanie rozwiązań innowacyjnych i ekologicznych w rolnictwie:**

Rolnictwo ekologiczne stanowić może ważny zasób w powiązaniu z walorami przyrodniczymi i turystycznymi Powiatu. Konieczna jest realizacja działań, wydarzeń promujących tego rodzaju działalność rolniczą.

4.3.2. **Wsparcie doradcze i promocja lokalnych wytwórców ekologicznej**

żywności: Aby rozwijała się sieć lokalnego eko-rolnictwa prowadzić należy odpowiednie doradztwo w tym zakresie, co zachęci nowe osoby do działania w tym zakresie i pozwoli zoptymalizować rozwój działających wytwórców.

4.3.3. **Realizacja wydarzeń promujących lokalne produkty i pozwalających na wymianę doświadczeń osób związanych z rolnictwem (targi, spotkania itp.):**

Aby wspierać lokalną sieć wytwórców, Powiat może realizować lub zachęcać do organizacji na jego terenie różnego rodzaju wydarzeń, promujących lokalne produkty, a także takich dających szansę zapoznania się z branżowymi nowinkami, sprzętem, oraz do nawiązania kontaktów lokalnym wytwórcom. Ponadto należy umożliwiać dystrybucję i promocję lokalnych produktów w ramach innych wydarzeń realizowanych na terenie Powiatu (np. kulturalnych i sportowych).

4.3.4. **Inicjowanie działań usprawniających dystrybucję produktów rolnych**

w regionie: Poprzez promocję i prowadzenie ogólnodostępnego systemu informacji o lokalnej sieci wytwórczej Powiat powinien ułatwiać nawiązywanie kontaktów i wspierać działania usprawniające dystrybucję produktów w regionie. W tym celu istotna może być również współpraca z przedsiębiorcami oraz z innymi JST.

4.4. Poprawa skuteczności działań promocyjnych (w tym wydarzeń własnych oraz partnerskich)

4.4.1. **Rozwijanie współpracy i promowanie współpracy ponadregionalnej:**

Wiele działań na rzecz rozwoju w Powiecie, leży w kompetencji innych JST. Dla zapewnienia optymalnej promocji zasobów i realizacji innych działań rozwojowych konieczna jest współpraca z gminami, sąsiednimi powiatami czy z samorządem wojewódzkim.

4.4.2. **Rozwijanie efektywnego, ponadlokalnego systemu informacji o wydarzeniach, atrakcjach, usługach w Powiecie:**

System informacji w Powiecie, powinien być powiązany również z zewnętrznymi jednostkami, tak aby inicjatywy lokalne promowane były również poza Powiatem, ale również, żeby mieszkańcy mieli dogodny dostęp do wydarzeń, atrakcji i usług w regionie i poza nim. Istotne jest tu wykorzystanie możliwości rozwijanych platform e-usług – wieloplatformowych, intuicyjnych i ogólnodostępnych.

- 4.4.3. **Rozwijanie nowoczesnych kanałów komunikacji z mieszkańcami:**
Analogiczne w oparciu o rozwój dostępności do e-usług, konieczne jest wprowadzanie i rozwijanie sprawnych, intuicyjnych kanałów wymiany informacji z mieszkańcami.
- 4.4.4. **Kampania promocyjno-informacyjna Powiatu w zakresie Sprawiedliwej Transformacji:** Ze względu na szczególne uwarunkowania dla Powiatu Bełchatowskiego wynikające z procesu Sprawiedliwej Transformacji – w szczególności zmiany związane z wygaszaniem elektrowni i kopalni może rodzić się wiele wątpliwości dotyczących przyszłości Powiatu w tym obszarze. Z tego względu niezbędne są szeroko zakrojone działania promocyjne i informacyjne, dające mieszkańcom wiedzę na temat przyszłych zmian i możliwości za nimi idących.
- 4.4.5. **Promocja gospodarcza i podnoszenie jakości usług otoczenia biznesu, działających na rzecz umiędzynarodowienia działalności firm oraz klastrów:**
Aby maksymalizować szanse poprawy sytuacji gospodarczej, szczególnie w obliczu zmian w zakresie Sprawiedliwej Transformacji, konieczne są nieustanne i szeroko zakrojone działania promocyjne i podnoszące jakość usług z zakresu wsparcia biznesu. Wymagane jest działanie na rzecz podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej Powiatu. Istotna będzie tu również współpraca z Gminami w Powiecie, z JST na wyższym szczeblu oraz z działającymi na miejscu i potencjalnymi inwestorami.

Gospodarka finansowa

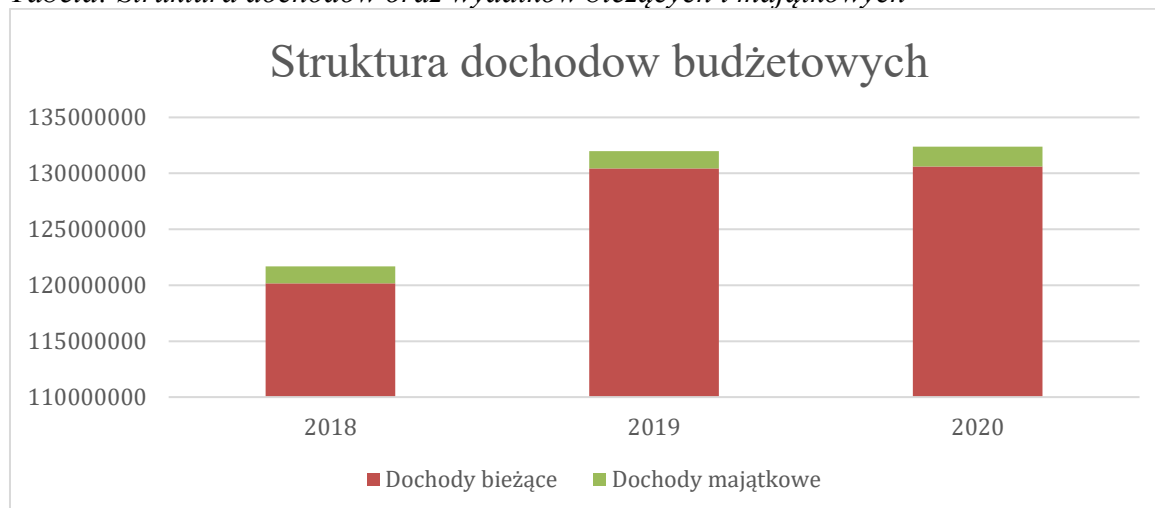
Dochody Powiatu

Stabilność finansów jednostki samorządu terytorialnego zapewnia powiatowi struktura dochodowa.

Zadania własne powiatu finansowane są głównie środkami z subwencji ogólnej oraz z udziału w podatku od osób fizycznych (PIT), udziału w podatku od osób prawnych (CIT). Powierzone zadania realizowane są ze środków budżetu państwa, przekazywanych powiatowi w formie dotacji celowych.

Z danych finansowych powiatu wynika, iż głównymi źródłami finansowania zadań jednostki są środki z subwencji, które stanowią ok. 30 % (od 28,53-31,04%) dochodów oraz dochody z tytułu udziału we wpływach z podatków dochodowych (CIT i PIT) również średnio na poziomie 30% (od 28,61-31,06%).

Tabela: Struktura dochodów oraz wydatków bieżących i majątkowych

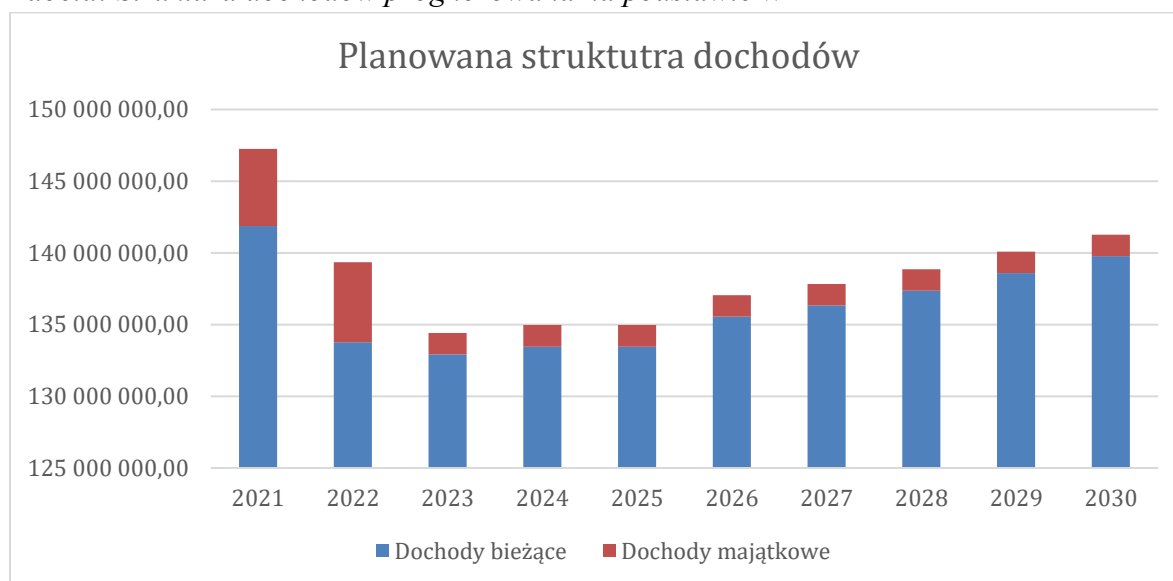


Źródło: Opracowanie własne

Powiat Bełchatowski w przeważającej części pozyskuje dochody z tytułu dochodów bieżących, dochody ze sprzedaży majątku stanowią ok 1,16-1,35 % dochodów ogółem.

Planowane dochody na rok 2021 stanowiły kwotę 147 245 655 zł, w tym bieżące 141 872 709 i majątkowe 5 372 946 zł.

Tabela: Struktura dochodów prognozowana na podstawie WPF

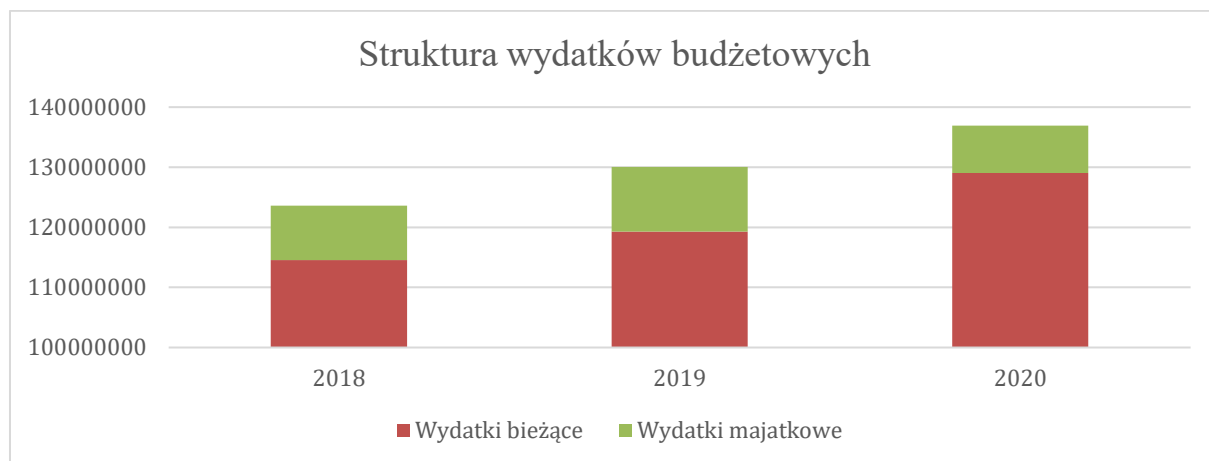


Źródło: Opracowanie własne

Prognoza w zakresie dochodów majątkowych oscyluje w granicach kwoty 1,5 mln zł, dochody bieżące natomiast zaplanowano od 2023 roku z tendencją wzrostową, należy mieć jednak na uwadze, że są one mocno uzależnione od zmian w prawie podatkowym.

Wydatki Powiatu

Tabela: Struktura wydatków budżetowych

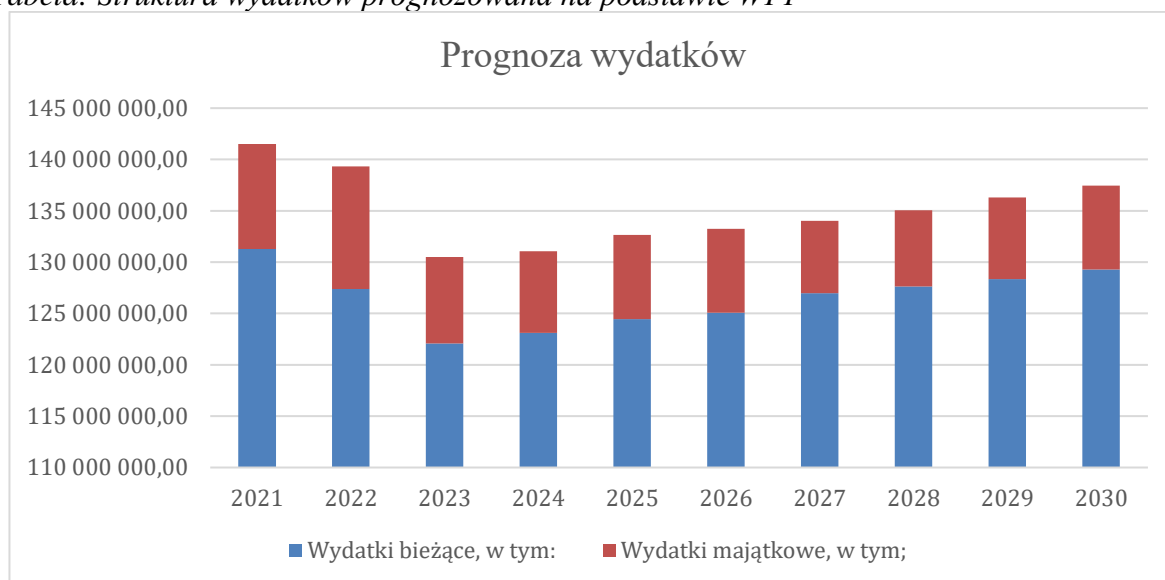


Źródło: Opracowanie własne

Powiat Bełchatowski ponosi wydatki majątkowe, w szczególności nakłady na inwestycje na poziomie 5,78-8,30% wydatków ogółem.

Planowane na 2021 r. wydatki stanowiły kwotę 141 494 886 zł, w tym bieżące 131 283 570 zł i majątkowe 10 211 316 zł.

Tabela: Struktura wydatków prognozowana na podstawie WPF



Źródło: Opracowanie własne

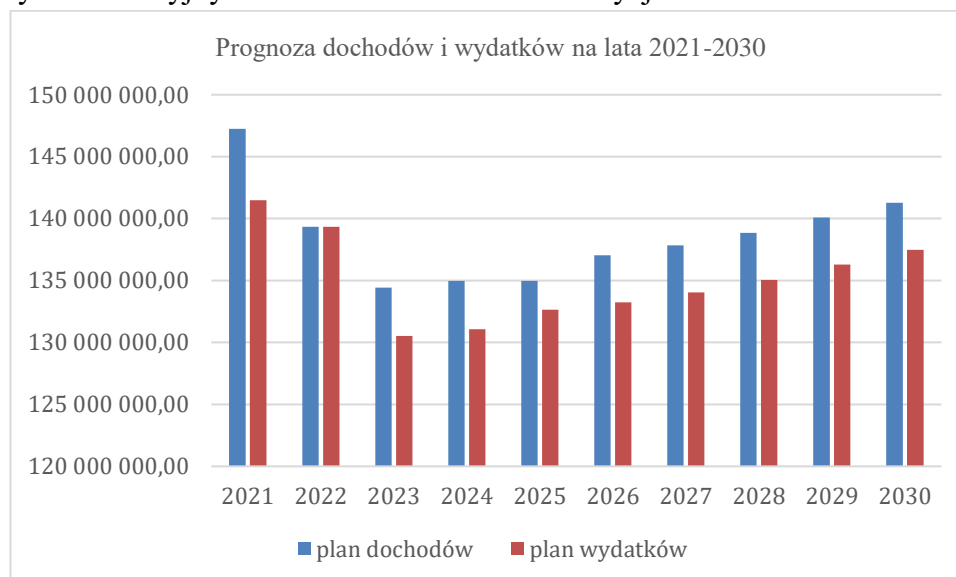
Struktura wydatkowania środków finansowych została ukształtowana w sposób zbliżony do struktury prognozowanych przychodów, z niewielką tendencją wzrostową od 2023 roku.

Prognozowany wynik budżetu Powiatu

Realizacja zadań w celu osiągnięcia spójności gospodarczej, społecznej i przestrzennej wymaga nakładów pieniężnych. Podstawową pozycją finansową, która pozwala na aktywne działania finansowe jest różnica pomiędzy dochodami, a wydatkami Powiatu.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Plan dochodów	147 245 655	139 340 515	134 418 281	134 964 455	134 964 455	137 045 739	137 838 182	138 852 950	140 086 860	141 267 620
Plan wydatków	141 494 886	139 340 515	130 518 281	131 064 455	132 649 050	133 245 739	134 038 182	135 052 950	136 286 860	137 467 620
Wynik budżetu	5 750 769	0	3 900 000	3 900 000	2 315 405	3 800 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000

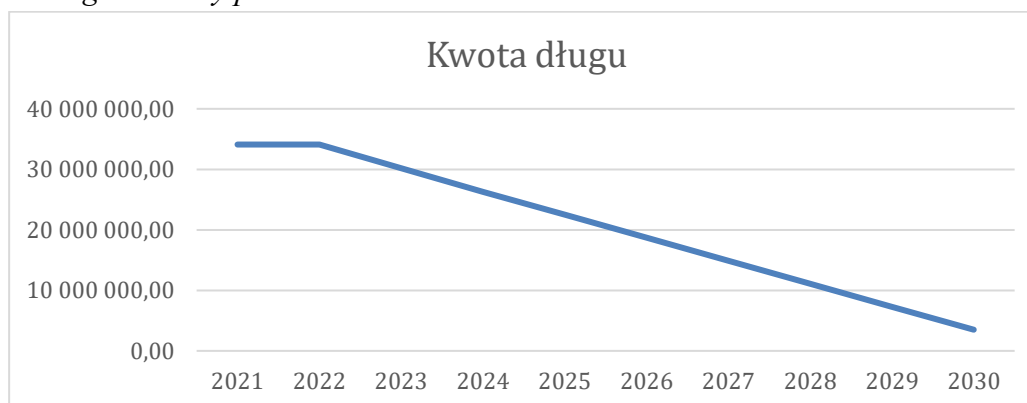
Wolne środki finansowe pozwalają na bezpośrednie inwestowanie oraz obsługę zewnętrznych komercyjnych źródeł finansowania inwestycji.



Źródło: Opracowanie własne

Prognoza spadku poziomu zadłużenia w kolejnych latach

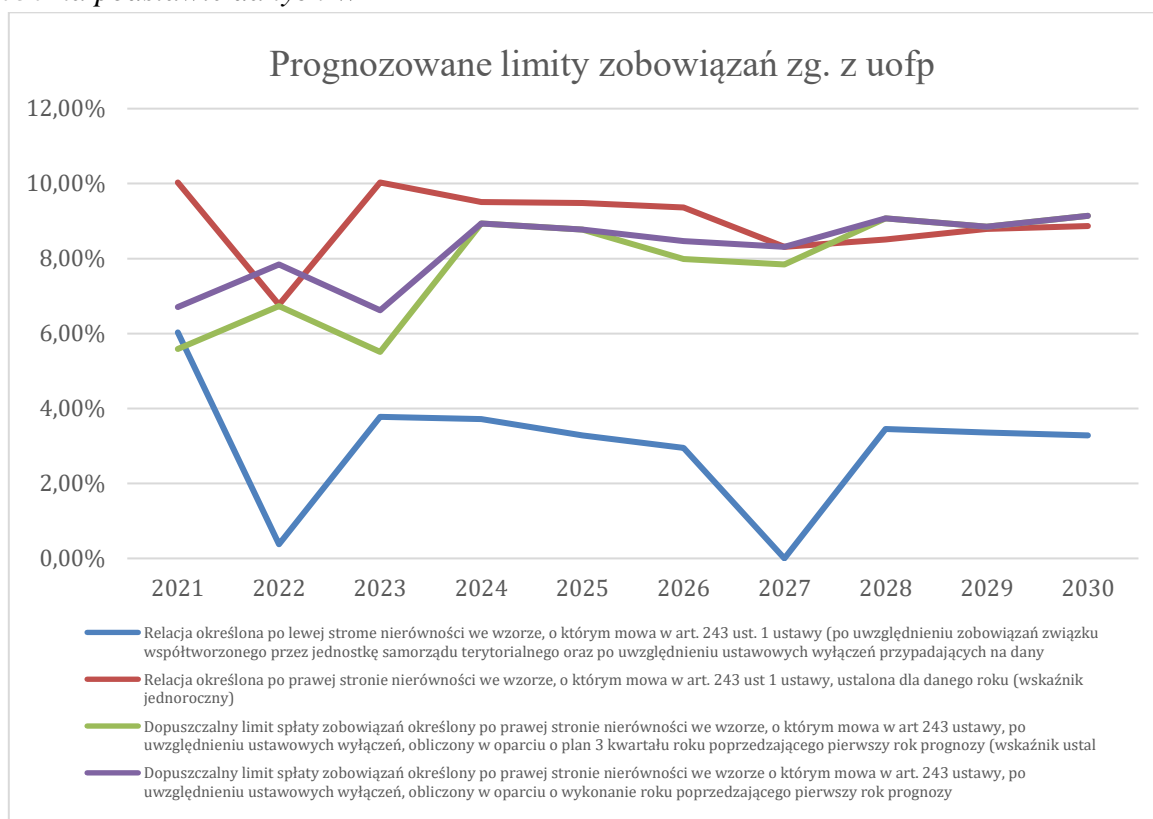
Wykres: Prognozowany poziom zadłużenia



Źródło: Opracowanie własne

Planowany poziom zadłużenia uwzględnia przede wszystkim spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań.

Wykres: Prognoza limitów zobowiązań zgodnie z Ustawą o finansach publicznych na lata 2021-2030 na podstawie danych WPF



Źródło: Opracowanie własne

Prognozowane limity zadłużenia wykazują bezpieczny poziom zadłużenia jednostki, co stanowi o stabilności finansowej powiatu.

Tabela: Prognoza na lata 2021-2030 na podstawie danych WPF (Uchwała Nr XLI/240/2021 Rady Powiatu w Belchatowie z dnia 20.12.2021)

Lp.		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1	Dochody ogółem	147245855	139340515	134418281	134964455	136449050	137045739	137838182	138852950	140086860	141267620
1.1	Dochody bieżące, z tego:	141872709	133772196	132918281	133 464 455	134949050	135545739	136338182	137352950	138586860	139767620
1.1.1	dochody z tytułu udziału w wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych	37209818	37007827	37568023	37 934 509	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.2	dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych	7 852 613	2800000	2800000	2 800000	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.3	z subwencji ogólnej	43 856 308	45 658 274	45 737 231	45816352	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.4	z tytułu dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące	21 452 413	21 801 929	19 827 031	19 850 000	19 950 000	20000000	20050000	20 100 000	20 150 000	20200 000
1.1.5	pozostałe dochody bieżące, w tym:	31 501 557	26 504 166	26 985 996	27 063 594	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2	Dochody majątkowe, w tym:	5 372 946	5 568 319	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000
1.2.1	ze sprzedaży majątku	2 334	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2.2	z tytułu dotacji oraz środków inwestycyjnych	4 919 414	5 568 319	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000
2	Wydatki ogółem	141494886	139340515	130518281	131064455	132649050	133245739	134038182	135052950	136286 860	137 467 620
2.1	Wydatki bieżące, w tym:	131283570	127391227	122088181	123114455	124449050	125085739	126973700	127622300	128351300	129 276 200
2.1.1	na wynagrodzenia i składki od nich naliczane	83 473 619	80 930640	81 395 253	81 768 941	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.1.3	wydatki na obsługę długu, w tym:	580 000	550 000	500000	450 000	400 000	350 000	300 000	250 000	180 000	120 000
2.1.3.3	pozostałe odsetki i dyskonto podlegające wyłączeniu z limitu spłaty zobowiązań, o którym mowa w art 243 ustawy.	124 520	124 520	124 520	124 520	124 520	120 260	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2	Wydatki majątkowe, w tym:	10 211 316	11 949 288	8 430 100	7 950 000	8 200 000	8 160 000	7 064 482	7 430 650	7 935 560	8 191 420
2.2.1	Inwestycje i zakupy inwestycyjne, o których mowa w art. 236 ust. 4 pkt 1 ustawy w tym:	10211316	11949288	8 430 100	7 950000	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2.1.1	wydatki o charakterze dotacyjnym na inwestycje i zakupy inwestycyjne	2 296 615	500 000	500 000	500000	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3	Wynik budżetu	5 750 769	0,00	3900 000	3 900000	3 800 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000
3.1	Kwota prognozowanej nadwyżki budżetu przeznaczana na spłatę kredytów, pożyczek i wykup papierów wartościowych	0,00	0,00	3 900 000	3 900 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000
4	Przychody budżetu	1 049 231	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2	Nadwyżka budżetowa z lat ubiegłych, w	1 049 231	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5	Rozchody budżetu	6 800 000	0,00	3 900 000	3 900 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000
5.1	Spłaty rat kapitałowych kredytów i pożyczek oraz wykup papierów wartościowych w km:	6 800 000	0,00	3 900 000	3 900 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000
5.1.1	łączna kwota przypadających na dany rok kwot ustawowych wyłączeń z limitu spłaty zobowiązań	0,00	0,00	0,00	0,00	300 000	621 009	0,00	0,00	0,00	0,00
5.1.1.4	kwota przypadających na dany rok kwot pozostałych ustawowych wyłączeń z limitu spłaty zobowiązań	0,00	0,00	0,00	0,00	300 000	621 009	0,00	0,00	0,00	0,00
6	Kwota długu, w tym:	34 100 000	34 100 000	30 200 000	26 300 000	22 500 000	18 700 000	14 900 000	11 100 000	7 300 000	3 500 000
7	Relacja zrównoważenia wydatków bieżących, o której mowa w art 242 ustawy	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
7.1	Różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi	10 589 139	6 380 969	10 830 100	10 350 000	10 500 000	10 460 000	9 364 482	9 730 650	10 235 560	10 491 420
7.2	Różnica między dochodami bieżącymi, skorygowanymi o środki a wydatkami bieżącymi	11 638 370	6 380 969	10 830 100	10 350 000	10 500 000	10 460 000	9 364 482	9 730 650	10 235 560	10 491 420
8.1	Relacja określona po lewej stronie nierówności we wzorze, o którym mowa w art. 243 ust. 1 ustawy (po uwzględnieniu zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń przypadających na dany rok	6,03%	0,38%	3,78%	3,72%	3,28%	2,95%	3,53%	3,45%	3,36%	3,28%
8.2	Relacja określona po prawej stronie nierówności we wzorze, o którym mowa w art. 243 ust 1 ustawy, ustalona dla danego roku (wskaźnik jednorodny)	10,03%	6,77%	10,03%	9,51%	9,48%	9,36%	8,31%	8,51%	8,79%	8,87%
8.3	Dopuszczalny limit spłaty zobowiązań OKREŚLONY PO PRAWIEJ STRONIE NIERÓWNOŚCI WE WZORZE, o którym mowa w art 243 ustawy, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczony w oparciu o plan 3 kwartału roku poprzedzającego pierwszy rok prognozy	5,59%	6,73%	5,51%	8,94%	8,77%	7,99%	7,84%	9,07%	8,85%	9,14%
8.3.1	Dopuszczalny limit spłaty zobowiązań określony po prawej stronie nierówności we wzorze, o którym mowa w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczony w oparciu o wykonanie roku poprzedzającego pierwszy rok prognozy	6,71%	7,84%	6,62%	8,94%	8,77%	8,47%	8,31%	9,07%	8,85%	9,14%
8.4	Informacja o spełnieniu wskaźnika spłaty zobowiązań określonego w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczonego w OPARCIU O PLAN 3 KWART	Nie spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona
8.4.1	Informacja o spełnieniu wskaźnika spłaty zobowiązań określonego w art 243 USTAWY, po uwzględnieniu zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczonego w oparciu o wykonanie ro	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona	Spełniona
9	Finansowanie programów, projektów lub zadań realizowanych z udziałem środków, o których mowa w art 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
9.1	Dochody bieżące na programy, projekty lub zadania finansowane z udziałem środków, o których mowa w art 5 ust 1 pkt 2 ustawy w tym:	2 108 041	2 206 559	28 131	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9.1.1	Dotacje i środki o charakterze bieżącym na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem środków, o których mowa w art 5 ust 1 pkt 2 ustawy w tym:	2 108 041	2 206 559	28 131	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9.1.1.1	środki określone w art. 5 ust 1 pkt 2 ustawy	2 018 142	1 628 986	2 300	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9.3	Wydatki bieżące na programy, projekty lub zadania finansowane z udziałem środków, o których mowa w art 5 ust 1 art. 2 i 3 ustawy	2 955 343	2 852 183	38 441	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9.3.1	Wydatki bieżące na programy, projekty lub zadania FINANSOWANE Z UDZIAŁEM ŚRODKÓW, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy w tym:	2 955 343	2 852 183	38 441	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9.3.1.1	finansowane środkami określonymi w art. 5 ust 1 art 2 ustawy	2 568 208	2 459 997	27 139	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9.4	Wydatki majątkowe na programy, projekty lub zadania finansowane z udziałem środków, o których mowa w art 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy	376 555	917 750	538 857	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9.4.1	Wydatki majątkowe na programy, projekty LUB zadania FINANSOWANE Z UDZIAŁEM ŚRODKÓW, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy	376 555	917 750	538 857	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10	informacje uzupełniające o wybranych kategoriach finansowych	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
10.1	Wydatki objęte limitem, o którym mowa w art. 226 ust 3, art 4 ustawy, z tego:	6 813 132	13 713 728	1 362 298,	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10.1.1	bieżące	2 879 251	3 585 581	38 441	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10.1.2	majątkowe	3 933 881	10 128 147	1 323 857	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10.6	Spłaty, o których mowa w pkt. 5.1 wynikające wyłącznie z tytułu zobowiązań już zaciągniętych	6 800 000	0,00	3 900 000	3 900 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000	3 800 000
10.7	Wydatki zmniejszające dług, w tym:	64 412,96	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10.7.1	spłata zobowiązań wymagalnych z lat i poprzednich, innych niż w pkt 10 7 3.	64 412,96	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10.10	Wykup papierów wartościowych, spłaty rat kredytów i pożyczek wraz z należnymi odsetkami i dyskontem, odpowiednio emitowanych LUB zaciągniętych do	124 520,	124 520	124 520	124 520	424 520	741 269,74	0,00	0,00	0,00	0,00

	równowartości kwoty ubytku w wykonanych dochodach jednostki samorządu terytorialnego										
10.11	Wydatki bieżące podlegające ustawowemu wyłączeniu z limitu spłaty zobowiązań	59 500,39	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

*W powyższej tabeli pominięto pozycje zerowe (większość pozycji określona w jednościach)

W działalności samorządu terytorialnego należy dążyć do stałej poprawy jakości świadczenia usług publicznych oraz racjonalnego kształtowania procesów rozwoju. Realizacja tych zadań wymaga odpowiednio wysokich, stabilnych źródeł finansowania. Identyfikowane potrzeby mają charakter: – ilościowy - jako stan niedoinwestowania, wyrażający się brakiem sieci, obiektów i urządzeń komunalnych w stosunku do potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców i podmioty gospodarki lokalnej. Jej niwelowanie wymaga realizacji nowych inwestycji w celu uzbrojenia nowych terenów lub wyposażenia już istniejących, a dotychczas ich pozbawionych; – jakościowy jako wyrazem zdekapitalizowania, złego stanu jakościowego i zużycia moralnego (technologicznego) istniejących urządzeń, sieci i obiektów.

Planowany zakres projektów do realizacji w PRL Powiatu Bełchatowskiego na lata 2021-2030

Poniżej przedstawiono priorytetowe zadania projektowe, zarówno inwestycyjne jak i nie inwestycyjne, wykazujące spójność z celami strategicznymi i operacyjnymi określonymi w Strategii Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2021-2030. Zaplanowane projekty realizowane będą w warunkach posiadania przez powiat środków finansowych własnych i uzyskanego dofinansowania zewnętrznego. Przypisana liczba porządkowa dla danego projektu nie jest zatem tożsama z planowaną kolejnością jego realizacji.

Tabela: Planowany zakres projektów do realizacji w PRL Powiatu Bełchatowskiego na lata 2021-2030

Nazwa projektu	Szacunkowa wartość projektu	Okres realizacji	Komórka/Jednostka organizacyjna zgłaszająca projekt	Typ projektu/Kategorie wydatków
<p>Kampania promocyjno – informacyjna Powiatu Bełchatowskiego</p> <p>*(połączenie dwóch kampanii marketingowych osadzonych w realiach regionu górniczego powiatu bełchatowskiego. Pierwsza to kampania informacyjna mająca na celu wzrost świadomości wśród mieszkańców terenów objętych procesem</p>	24 500 000 zł	2021- 2027	Powiat Bełchatowski Zespół ds. Promocji	<p>Nie inwestycyjny/Partnerski</p> <p>a) kampania zewnętrzna:</p> <ul style="list-style-type: none"> – diagnoza i analiza SWOT obszaru objętego procesem transformacyjnym, – stworzenie „Platformy komunikacji Powiatu Bełchatowskiego”, – opracowanie materiałów promocyjnych (banery, roll-upy, windery), – wydanie folderów, ulotek, – wykonanie gadżetów promocyjnych, – produkcja spotów, – udział w targach biznesowych, – eventy aktywizujące społeczność lokalną z uwzględnieniem odpowiedniego targetu, – organizacja Forum Gospodarczego pod kątem promocji, transformacji strukturalnej, – konkurs dla przedsiębiorców pn. „Firma na medal”, – śniadania biznesowe, – wykupienie emisji reklamy w radio i telewizji o zasięgu ogólnopolskim, reklama w social mediach, pozycjonowanie oferty regionu,

transformacyjnym województwa łódzkiego. Druga to kampania marketingowa w zakresie promocji terenów inwestycyjnych)				<ul style="list-style-type: none"> - tablice billboardowe przy drogach krajowych, b) kampania wewnętrzna: <ul style="list-style-type: none"> - informowanie i budowanie świadomości społecznej nt. transformacji w regionie z uwzględnieniem grup docelowych mieszkańców powiatu bełchatowskiego za pośrednictwem „Platformy komunikacji Powiatu Bełchatowskiego”, - produkcja spotów, - opracowanie materiałów promocyjnych (banery, roll-upy, windery), - wydanie folderów, ulotek, komiksów dla dzieci, - spotkania informacyjne z mieszkańcami gmin, - eventy aktywizujące społeczność lokalną z uwzględnieniem odpowiedniego targetu, - organizacja Forum Gospodarczego pod kątem promocji, transformacji strukturalnej, - konkurs dla przedsiębiorców pn. „Firma na medal”, - śniadania biznesowe, - wykupienie emisji reklamy w radio i telewizji o zasięgu lokalnym i regionalnym, - billboardy.
Wymiana pomocy dydaktycznych w postaci sprzętu komputerowego do pracowni szkolnych	620 000 zł	2022-2027	Powiat Bełchatowski SR	Inwestycyjny <ul style="list-style-type: none"> - zakup pomocy dydaktycznych
Modernizacja i rozbudowa drogi powiatowej nr 2308E na odcinku od miejscowości Kąć do granic powiatu łaskiego	25 000 000 zł	2022-2027	Starostwo Powiatowe w Bełchatowie PZD	Inwestycyjny/Partnerski <ul style="list-style-type: none"> - Roboty budowlane
Modernizacja drogi powiatowej nr 1902E	36 000 000 zł	2022-2027	Powiat Bełchatowski PZD	Inwestycyjny/Partnerski <ul style="list-style-type: none"> - Roboty budowlane
Utworzenie ekologicznych pracowni w szkołach, których organem prowadzącym jest Powiat Bełchatowski	500 000 zł	2022-2030	Powiat Bełchatowski SR	Inwestycyjny <ul style="list-style-type: none"> - Usługi remontowe - Koszty wyposażenia pracowni: m.in. mebli - Koszty sprzętu, materiałów i pomocy dydaktycznych.
Poprawa jakości kształcenia ogólnego w placówkach, którego organem prowadzącym jest Powiat Bełchatowski	2 000 000 zł	2022-2027	Powiat Bełchatowski SR	Nie inwestycyjny <ul style="list-style-type: none"> - Koszty organizacji kursów i szkoleń doskonalących dla nauczycieli w zakresie umiejętności i kompetencji niezbędnych do pracy z uczniami, w tym uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, - Koszty organizacji dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych dla uczniów, - Zakup wyposażenia szkół w pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK odpowiadające potrzebom konkretnej szkoły;
Poprawa jakości kształcenia zawodowego w placówkach, którego	4 000 000 zł	2022-2027	Powiat Bełchatowski SR	Nie inwestycyjny <ul style="list-style-type: none"> - Koszty organizacji kursów, szkoleń, studiów podyplomowych i innych form doskonalenia kadry dydaktycznej.

organem prowadzącym jest Powiat Bełchatowski				<ul style="list-style-type: none"> - Koszty organizacji zajęć praktycznych, staży zawodowych i wizyt studyjnych dla uczniów, - Zakup wyposażenia szkół w sprzęt, materiały dydaktyczne oraz nowoczesne technologie odpowiadające potrzebom konkretnej szkoły;
Utworzenie i Wyposażenie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Bełchatowie – wsparcie dla edukacji w transformacji energetycznej regionu bełchatowskiego	30 000 000 zł	2022-2030	Powiat Bełchatowski	Inwestycyjny/Partnerski <ul style="list-style-type: none"> - Roboty budowlane - Zakup środków trwałych i wyposażania
Osiągnięcie niskoemisyjności poprzez wymianę taboru autobusowego	20 000 000 zł	2021-2027	Powiat Bełchatowski	Inwestycyjny/Partnerski <ul style="list-style-type: none"> - Koszt zakupu taboru komunikacji publicznej
Siatka pomiaru jakości powietrza	6 420 000 zł	2021-2025	Powiat Bełchatowski	Inwestycyjny/Partnerski <ul style="list-style-type: none"> - zakup i montaż stacji pomiarowych i urządzeń informacyjnych, uruchomienie systemu monitoringowego.
Centrum Wsparcia i Logistyki Społecznej	14 000 000 zł	2021-2030	Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie	Nie inwestycyjny/Partnerski <ul style="list-style-type: none"> - Koszty wynagrodzeń, - Koszty administracyjne
Centrum Wsparcia i Logistyki Społecznej (instrumenty finansowe zmierzające do zwiększenia aktywności w obszarze przedsiębiorczości)	40 660 000 zł	2021-2027	Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie	Nie inwestycyjny/Partnerski Dotacje na podjęcie działalności gospodarczej i utworzenie nowych miejsc pracy Dofinansowanie do tworzenia stanowisk pracy Koszty szkoleń Dofinansowanie uruchomienia działań w zakresie nowych technologii lub innowacyjnych sposobów prowadzenia działalności albo organizacji pracy lub procesów produkcji.
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	10 000 000,00 zł	2022-2030	Powiat Bełchatowski WI	Inwestycyjny <ul style="list-style-type: none"> - Roboty budowlane
Montaż paneli fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej	3 000 000,00 zł	2022-2030	Powiat Bełchatowski	Inwestycyjny <ul style="list-style-type: none"> - Roboty budowlane
Budowa dwóch Domów Dziecka na terenie powiatu bełchatowskiego	6 000 000,00 zł	2021-2028	Powiat Bełchatowski WI	Inwestycyjny <ul style="list-style-type: none"> - Roboty budowlane
Budowa i modernizacja ciągów pieszo-rowerowych oraz ścieżek rowerowych na terenie powiatu bełchatowskiego	8 000 000,00 zł	2021-2030	Powiat Bełchatowski PZD	Inwestycyjny <ul style="list-style-type: none"> - Roboty budowlane

Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych	30 000.000,00 zł	2021-2030	Powiat Bełchatowski PZD	Inwestycyjny – Roboty budowlane
Realizacja przez powiat bełchatowski (w charakterze partnera lub wnioskodawcy) projektów o zasięgu krajowym i międzynarodowym odnoszących się do idei promocji transformacji w kierunkach określonych w Terytorialnym Planie Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego	300 000,00 zł	2022-2030	Powiat Bełchatowski SR, ZP	Nieinwestycyjny – bd.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów otrzymanych od Starostwa Powiatowego w Bełchatowie

Potencjalne zewnętrzne źródła finansowania projektów

Głównym źródłem finansowania zadań projektowych przewidzianych w Programie Rozwoju Lokalnego Powiatu Bełchatowskiego są publiczne środki finansowe. Jednakże większość zamierzeń powiatu wykracza poza jego możliwości finansowe, dlatego konieczne jest pozyskiwanie środków pozabudżetowych w tym z:

- Funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w ramach dostępnych programów;
- Budżetu Państwa, krajowych programów pomocowych;
- Innych źródeł, w tym preferencyjnych kredytów i pożyczek.

Do podstawowych źródeł zewnętrznego finansowania projektów zaliczyć należy Program - Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2027, którego interwencja wynika z nadal aktualnej potrzeby zapewnienia wysokiego tempa rozwoju, koniecznego do osiągnięcia średniej unijnej, oraz wymagań co do dalszej transformacji gospodarczej i społecznej, uwzględniającej wyzwania stojące przed regionem i wykorzystującej jego potencjał, przy jednoczesnym uwzględnieniu aspektów społecznych i środowiskowych.

Priorytety FEŁ 2027:

- Innowacyjne Łódzkie;
- Zielone Łódzkie;
- Mobilne Łódzkie;
- Lepiej Połączone Łódzkie;
- Łódzkie Dla Rozwoju Lokalnego;

- Łódzkie Przyjazne Mieszkańcom;
- Łódzkie Wspiera Zatrudnienie i Integrację;
- Łódzkie Wspiera Edukację i Kadry;
- Łódzkie w Transformacji.

Komplementarnymi źródłami zewnętrznego finansowania projektów mogą również być środki pochodzące m.in. z:

- Krajowego Planu Odbudowy (środki pochodzące z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności);
- Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych;
- Dedykowanych programów ministerialnych;
- Programów Operacyjnych dystrybuowanych na poziomie krajowym;
- Innych funduszy międzynarodowych m.in. Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy;
- Innych programów partnerskich np. URBACT, UIA;
- Wojewódzkiego/Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Wskaźniki realizacji zadań projektowych ujętych w Programie Rozwoju Lokalnego Powiatu Belchatowskiego na lata 2021-2030

Wszystkie zadania projektowe zaplanowane do realizacji w latach 2021-2030 objęte zostaną monitoringiem rzeczowym, który dostarczy danych obrazujących postęp we wdrażaniu Programu oraz umożliwi ocenę jego wykonania. Realizacja Programu będzie poddawana sprawdzeniu na poszczególnych etapach, na koniec każdego roku realizacji oraz na koniec okresu objętego niniejszym Programem tj. 2030. Kontrolę podlegać będzie stopień realizacji poszczególnych celów, monitorowanie postępu wdrażania zaplanowanych działań, ich zgodności z harmonogramem, sposób finansowania oraz rezultaty.

W wyniku realizacji ujętych w Planie Rozwoju Lokalnego zadań, planuje się osiągnięcie odpowiednich wskaźników monitorowania umożliwiających ocenę ich wykonania. Wskaźniki są miarą celów jakie mają zostać osiągnięte, zaangażowanych zasobów, uzyskanych produktów, efektów oraz innych zmiennych np. ekonomicznych, społecznych, w tym dotyczących ochrony środowiska.

Wskaźniki, które obrazują postęp we wdrażaniu oraz ich następstwa, czyli rezultaty podjętych działań podzielone zostały na trzy grupy:

1. *Wskaźniki produktu* odnoszą się do konkretnych działań przeprowadzanych w ramach danego projektu. Opisują wszystkie produkty materialne, usługi, które otrzymuje beneficjent w trakcie realizacji projektu z pozyskanych na dany projekt środków finansowych. Wskaźniki produktu liczone są w jednostkach materialnych (fizycznych) lub finansowych np. długość zmodernizowanej infrastruktury drogowej, liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-promocyjnych, wysokość nakładów poniesionych na inwestycje, liczba przedsiębiorstw uzyskujących wsparcie itd.

2. *Wskaźniki rezultatu* odpowiadają bezpośrednim i natychmiastowym efektem wynikającym z Programu. Dostarczają informacji o zmianach jakie nastąpiły w wyniku wdrożenia projektu. Generalnie dotyczą one bezpośrednio beneficjentów pomocy i mogą przybierać formę materialną (fizyczną) np. skrócenie czasu podróży, zmniejszenie się zanieczyszczeń odprowadzanych do wód gruntowych, liczba nowoutworzonych miejsc pracy), jak i formę finansową np. wielkość zainwestowanego kapitału prywatnego, zmniejszenie kosztów transportu. Przyjmuje się, że osiągnięcie wskaźników rezultatu powinno nastąpić do 12 miesięcy od daty zakończenia projektu.
3. *Wskaźniki oddziaływania* odnoszą się do konsekwencji, skutków danego projektu i wykraczają poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów. Generalnie określają one efekty, które pojawiają się po pewnym okresie, jednak są bezpośrednio powiązane z podjętym działaniem oraz charakteryzować mogą oddziaływanie globalne obejmujące efekty długookresowe dotyczące szerszej populacji wykraczającej poza bezpośrednich beneficjentów. Przykładami wskaźników oddziaływania mogą być: liczba wypadków na zmodernizowanych odcinkach dróg, wielkość natężenia ruchu w określonym po oddaniu drogi do użytku okresie.

Dla wyżej wymienionych zadań projektowych określono następujące wskaźniki:

Tabela: Wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania dla projektów w Programie Rozwoju Lokalnego Powiatu Bełchatowskiego na lata 2021-2030

Tytuł projektu	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu	Wskaźniki oddziaływania
<p>Kampania promocyjno-informacyjna Powiatu Bełchatowskiego</p> <p>*(połączenie dwóch kampanii marketingowych osadzonych w realiach regionu górniczego powiatu bełchatowskiego. Pierwsza to kampania informacyjna mająca na celu wzrost świadomości wśród mieszkańców terenów objętych procesem transformacyjnym województwa łódzkiego. Druga to kampania marketingowa w zakresie promocji terenów inwestycyjnych)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba zrealizowanych kampanii promocyjno-informacyjnych (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba odbiorców działań zrealizowanych w ramach kampanii informacyjno-promocyjnej (os.) - Liczby nowych miejsc pracy w regionie (szt.) - Liczba nowych przedsiębiorstw w regionie (szt.) - Liczba działań podejmowanych w zakresie ochrony środowiska i ekologii (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie transformacji górniczo-energetycznej; - Zwiększenie poczucia tożsamości lokalnej wśród mieszkańców powiatu - Zanieczyszczenia na obszarze oddziaływania projektu
<p>Wymiana pomocy dydaktycznych w postaci sprzętu komputerowego do pracowni szkolnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba wyposażonych pracowni szkolnych (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba uczniów korzystających z pracowni (os.) - Liczba nauczycieli korzystających z pracowni (os.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Podniesienie kompetencji cyfrowych na obszarze oddziaływania projektu

Modernizacja i rozbudowa drogi powiatowej nr 2308E na odcinku od miejscowości Kącik do granic powiatu łaskiego	<ul style="list-style-type: none"> - Długość zmodernizowanej drogi (km) 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury (os.) - Nośność zmodernizowanych dróg (kN/oś) - Średni czas przejazdu między dwoma punktami zmodernizowanej drogi (minuty) 	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, - Zmniejszenie liczby wypadków drogowych,
Modernizacja drogi powiatowej nr 1902E	<ul style="list-style-type: none"> - Długość zmodernizowanej drogi (km) 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury (os.) - Nośność zmodernizowanych dróg (kN/oś) - Średni czas przejazdu między dwoma punktami zmodernizowanej drogi (minuty) 	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, - Zmniejszenie liczby wypadków drogowych,
Utworzenie ekologicznych pracowni w szkołach, których organem prowadzącym jest Powiat Bełchatowski	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba uczniów uczestniczących w zajęciach proekologicznych (os.), - Liczba wyremontowanych i wyposażonych szkół w sprzęt, materiały i pomoce dydaktyczne (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba uczniów, którzy poprzez udział w projekcie podnieśli swoją świadomość i ukształtowali zachowania proekologiczne (os.) - Liczba szkół wykorzystujących nowo utworzone pracownie (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Podniesienie świadomości ekologicznej na obszarze oddziaływania projektu, - Zanieczyszczenia na obszarze oddziaływania projektu,
Poprawa jakości kształcenia ogólnego w placówkach, których organem prowadzącym jest Powiat Bełchatowski	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba uczniów objętych wsparciem (os.), - Liczba nauczycieli objętych wsparciem (os.), - Liczba szkół, których przedmiotowe pracownie zostały wyposażone, w tym z zakresu TIK (szt.). 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba uczniów, którzy poprzez udział w projekcie nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu (os.), - Liczba nauczycieli, którzy nabyli kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu (os.), - Liczba szkół i placówek kształcenia ogólnego wykorzystujących wyposażenie, w tym narzędzia TIK (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie wykorzystania TIK w kształceniu ogólnym na obszarze oddziaływania projektu, - Liczba osób korzystających z oferty kształcenia ogólnego (os.)
Poprawa jakości kształcenia zawodowego w placówkach, którego organem prowadzącym jest Powiat Bełchatowski	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba uczniów szkół zawodowych objętych wsparciem, w tym uczestniczących w stażach zawodowych (os.), - Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego objętych wsparciem (os.), - Liczba szkół kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba uczniów, którzy poprzez udział w projekcie nabyli kompetencje i kwalifikacje zawodowego mające wpływ na podniesienie potencjału do zatrudnienia (os.), - Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego, którzy nabyli kwalifikacje lub kompetencje po opuszczeniu programu (os.), - Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących wyposażenie na potrzeby kształcenia zawodowego (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba nowoutworzonych przedsiębiorstw (szt.), - Liczba utworzonych miejsc pracy (szt.), - Liczba zewnętrznych inwestycji wykorzystujących potencjał kształcenia zawodowego na obszarze oddziaływania projektu (szt.)
Utworzenie i Wyposażenie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Bełchatowie – wsparcie dla edukacji w transformacji	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba Centrów Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego (szt.) - MSP inwestujące w umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba zajęć w ramach oferty edukacyjnej i szkoleniowej (szt.) - Liczba pracowników PGE uzyskujących nowe kwalifikacje (os.) - Liczba mieszkańców Bełchatowa i regionu 	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie transformacji górnictwo-energetycznej,

energetycznej regionu bełchatowskiego	<ul style="list-style-type: none"> - Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach oświatowych (os.) 	<ul style="list-style-type: none"> - uzyskująca nowe kwalifikacje (os.) - Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych (os.) - Programy przygotowania zawodowego wspierane w MŚP (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie poziomu przedsiębiorczości na obszarze oddziaływania projektu
Osiągnięcie niskoemisyjności poprzez wymianę taboru autobusowego	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba zakupionych autobusów (szt.) - Liczba przedsiębiorstw uzyskujących wsparcie (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Nowe miejsca pracy powstałe w wyniku realizacji projektu (szt.) - Liczba autobusów spełniających normy spalin EURO 6d lub wyższe (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Zmniejszenie emisji i zanieczyszczeń na obszarze oddziaływania projektu; - Liczba osób korzystających z zakupionej infrastruktury komunikacyjnej (os.)
Siatka pomiaru jakości powietrza	<ul style="list-style-type: none"> - Zainstalowane systemy monitorowania zanieczyszczeniami powietrza (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Użytkownicy nowych publicznych usług i aplikacji cyfrowych (os.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie zanieczyszczeń środowiska, - Zmniejszenie emisji i zanieczyszczeń na obszarze oddziaływania projektu;
Centrum Wsparcia i Logistyki Społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba działań (wizyty, spotkania, inne) podjętych w wyniku realizacji projektu (szt.) - Liczba osób zatrudnionych w CWiLS (os.) - Liczba zrealizowanych działań promocyjnych (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Pracodawcy korzystający z usług CWiLS (os.) - Osoby objęte pomocą doradczą (os.) - Osoby korzystające z usług pośrednictwa (os.) - Osoby podejmujące pracę w wyniku indywidualnej pomocy doradczej (os.) - Osoby podejmujące pracę w wyniku pomocy pośredników pracy (os.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Zmniejszenie bezrobocia w powiecie (%),
Centrum Wsparcia i Logistyki Społecznej (instrumenty finansowe zmierzające do zwiększenia aktywności w obszarze przedsiębiorczości)	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba nowoutworzonych przedsiębiorstw (szt.) - Liczba nowopowstałych miejsc pracy (szt.) - Liczba zrealizowanych szkoleń (szt.) - Liczba odbytych konkursów ofert (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba nowych produktów wprowadzonych na rynek (szt.) - Liczba nowych usług wprowadzonych na rynek (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Zmniejszenie bezrobocia w powiecie (%), - Stałe miejsca pracy w sektorze przedsiębiorstw (os.)
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (szt.) - Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji (m2) - Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (tony równoważnika CO2/rok) 	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej (GJ/rok)

Montaż paneli fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE (szt.) – Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej przy wykorzystaniu energii promieniowania słonecznego (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> – Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (tony równoważnika CO2/rok) 	<ul style="list-style-type: none"> – Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej z OZE (MWe)
Budowa dwóch Domów Dziecka na terenie powiatu bełchatowskiego	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba wybudowanych Domów Dziecka (szt.) – Liczba miejsc statutowych w wybudowanych Domach Dziecka (os.) 	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba dzieci korzystających z opieki Domów Dziecka (os.) 	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba zadań opiekuńczych zapewniających dzieciom opiekę, zaspakajających niezbędne potrzeby oraz wprowadzających działania kompensacyjne (szt.)
Budowa i modernizacja ciągów pieszo-rowerowych oraz ścieżek rowerowych na terenie powiatu bełchatowskiego	<ul style="list-style-type: none"> – Długość wybudowanych ciągów pieszo-rowerowych (km) – Długość zmodernizowanych ciągów pieszo-rowerowych (km) – Długość wybudowanych ścieżek rowerowych (km) – Długość zmodernizowanych ścieżek rowerowych (km) 	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury (os.) 	<ul style="list-style-type: none"> – Poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu pieszo-rowerowego,
Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych	<ul style="list-style-type: none"> – Długość przebudowanych i zmodernizowanych dróg (km) 	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób korzystających z przebudowanej i zmodernizowanej infrastruktury (os.) – Nośność przebudowanych i zmodernizowanych dróg (kN/os) – Średni czas przejazdu między dwoma punktami przebudowanej/zmodernizowanej drogi (minuty) 	<ul style="list-style-type: none"> – Poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, – Zmniejszenie liczby wypadków drogowych,
Realizacja przez powiat bełchatowski (w charakterze partnera lub wnioskodawcy) projektów o zasięgu krajowym i międzynarodowym odnoszących się do idei promocji transformacji w kierunkach określonych w Terytorialnym Planie Sprawiedliwej Transformacji	<ul style="list-style-type: none"> – Wartość środków budżetowych zaangażowanych na realizację projektów (pln) – Liczba realizowanych projektów (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba odbiorców indywidualnych, korzystających z rezultatów projektu (os.) – Liczba podmiotów instytucjonalnych, do których skierowanych jest projekt (szt.) 	<ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie wpływu na budowanie tożsamości lokalnej poprzez motywowanie i wspieranie w realizacji własnych przedsięwzięć o zasięgu lokalnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wiedzy eksperckiej i materiałów otrzymanych od Starostwa Powiatowego w Bełchatowie

System wdrażania

System wdrażania Programu będzie w sposób bezpośredni powiązany z procesem wdrażania Strategii Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2021-2030.

Zarządzanie procesem wdrożeniowym będzie niczym innym jak procesem zarządzania projektowego, w którym kluczowe elementy takie jak: integracja zasobów, kompetencje realizatorów, metody zarządzania kapitałem ludzkim i poszczególnymi działaniami oraz wykorzystanie narzędzi wsparcia informatycznego (opracowane jako dodatkowe narzędzie do wykorzystania na etapie realizacji i monitoringu), wpłynię na skuteczność osiągnięcia założonych celów strategicznych i operacyjnych oraz wskaźników.

Podmiotem odpowiedzialnym za określanie i osiąganie celów i wskaźników Programu będzie Starosta Powiatu wykonujący swe obowiązki przy pomocy podległych komórek organizacyjnych oraz instytucji i jednostek podległych. Pełni on rolę głównego koordynatora i organizatora procesu realizacji Programu. W procesie tym występuje jako podmiot odpowiedzialny za inicjowanie i zabezpieczanie finansowania większości zaplanowanych działań projektowych.

Zadaniem Powiatu będzie również zaangażowanie w realizację Programu działających na jego obszarze organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz innych interesariuszy.

Zakres odpowiedzialności można sprowadzić również do:

- analizowania opcji dotacyjnych a następnie opracowania i składania wniosków aplikacyjnych o dofinansowanie,
- realizacji działań przewidzianych w Programie zgodnie z obowiązującymi ustawami i szczegółowymi zasadami dotyczącymi funduszy strukturalnych, w tym politykami horyzontalnymi (kontrola formalna składanych wniosków, ich zgodności z procedurami unijnymi i z zapisami Programu),
- monitorowania wdrażania poszczególnych projektów,
- nadzorowania terminowości wykonania poszczególnych działań i prowadzenia polityki finansowej projektów.

Planowana struktura zarządzania będzie zgodna ze standardami PMI. Przyjęto: poziom sterujący, który będzie wyznaczał Starosta Powiatu (powołanie Komitetu Sterującego - w zależności od potrzeb), poziom zarządczy (lider/kierownik Zespołu zadaniowego ds. wdrażania, asystenci, specjaliści w tym zewn.) a także wykonawczy (personel realizujący zadania projektowe, zaangażowani wykonawcy). Zespół zadaniowy będzie dbał o bliską współpracę z zaangażowanymi podmiotami, reagowanie na zmiany w otoczeniu, korzystanie z narzędzi informatycznych wspomagających proces wdrażania. Zaplanowano cykliczne spotkania Zespołu i Zarządu Powiatu podczas których omawiane będą najważniejsze sprawy dotyczące realizacji działań, w tym m.in. stopień osiągnięcia wskaźników, problemy i ryzyka, postęp w realizacji harmonogramów rzeczowo-finansowych, przepływy i zabezpieczenie finansów. Spotkania będą główną platformą, gdzie na podstawie analizy postępów w realizacji

zarówno Programu jak i Strategii (weryfikacja danych bieżących z systemu monitorowania), analizy bieżących zdarzeń wdrożeniowych, weryfikacji aktualnych ryzyk w realizacji, będą przygotowywane rekomendacje w zakresie konieczności modyfikacji, podejmowania kolejnych kroków i inne wnioski i spostrzeżenia przedkładane Staroście Powiatu. Zarząd Powiatu we współpracy ze służbami finansowymi, prawno-administracyjnymi, poszczególnymi liderami działań (w tym zarządzającymi podległymi jednostkami), przy udziale procesu konsultacji społecznych (o ile będzie to uzasadnione) będą wnikliwie analizować zaistniałe okoliczności i na tej podstawie wypracowywać formalne wnioski do ewentualnych donatorów w zakresie konieczności wprowadzania ewentualnych modyfikacji w realizowane przedsięwzięcia (głównie projekty realizowane ze środków zewnętrznych). Ewentualne zmiany i korekty w działaniach projektowych nie będą wiązały się z koniecznością modyfikacji Strategii w czasie jej realizacji.

Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

Wszystkie zadania projektowe zaplanowane do realizacji w latach 2021-2030 objęte zostaną monitoringiem rzeczowym, który dostarczy danych obrazujących postęp we wdrażaniu Programu oraz umożliwi ocenę jego wykonania. Realizacja Programu będzie poddawana sprawdzeniu na poszczególnych etapach, na koniec każdego roku realizacji oraz na koniec okresu objętego niniejszym Programem tj. 2030. Kontrolę podlegać będzie stopień realizacji poszczególnych celów, monitorowanie postępu wdrażania zaplanowanych działań, ich zgodności z harmonogramem, sposób finansowania oraz rezultaty.

Monitorowanie i ewaluacja Programu będą jednym z elementów procesów zarządzania strategicznego. Będzie to badanie postępu realizacji jego wdrażania. Planuje się systematyczne obserwowanie zmian jakościowych i ilościowych wskaźników określonych zarówno w Programie jak i Strategii. Jest to warunek konieczny przy aktywnej realizacji polityki rozwoju samorządu.

Podstawą skutecznego wdrażania jest możliwość reagowania na pojawiające się problemy w osiąganiu założonych rezultatów. Wymaga to z jednej strony zbudowania sprawnego systemu monitorowania, pozwalającego na bieżącą ocenę postępów prowadzonych działań, z drugiej zaś - systemu obiektywnej oceny efektów realizowanych działań. Sprawnie działający system monitorowania pozwoli wprowadzać stosowne korekty w przypadku, gdy postęp realizacji odbiega od założonego, można reagować na zmiany sytuacji w bezpośrednim otoczeniu oraz przedstawiać Zarządowi Powiatu i ogółowi społeczeństwa informację dotyczącą wykorzystania publicznych środków finansowych przeznaczonych na realizację polityki rozwoju samorządu.

Skutecznie działający monitoring pozwala na prawidłowe wykorzystanie środków finansowych kierowanych na poszczególne działania i projekty, co ma istotne znaczenie w sytuacji wykorzystywania środków zewnętrznych pochodzących z różnych zewnętrznych źródeł.

Monitorowanie będzie obejmować takie działania jak:

- Systematyczne zbieranie danych liczbowych dotyczących realizacji celów i wskaźników;
- Przygotowanie cyklicznych raportów;

- Ocena osiągniętych rezultatów oraz określenie stopnia wykonania przyjętych celów i działań;
- Ocena rozbieżności między przyjętymi celami, działaniami a osiągniętymi rezultatami;
- Analiza przyczyn rozbieżności oraz identyfikacja obszarów wymagających podjęcia działań interwencyjnych;
- Wydawanie rekomendacji zmian (aktualizacji).

Przedmiotem monitorowania będą wszystkie procesy składające się na realizowane projekty.

Zakres systemu monitorowania Strategii nie powinien być zbyt obszerny. Odpowiedzialny za monitorowanie realizacji Strategii będzie Starosta Powiatu, który zadanie wykonywał będzie za pośrednictwem Zespołu ds. wdrażania Strategii i Programu Rozwoju Lokalnego, w którym zostaną wskazane osoby, do prowadzenia bieżącego monitoringu, gromadzenia danych i informacji, współpracy z poszczególnymi komórkami organizacyjnymi i realizatorami działań i projektów (jednostkami podległymi, innymi partnerami). W procesie monitorowania uczestniczyć będzie także Rada Powiatu jako ciało nadzorcze, do którego kompetencji należeć będzie: zapoznawanie się z postępami realizacji Strategii i Programu Rozwoju Lokalnego, ocena efektywności i skuteczności realizacji, wydawanie rekomendacji zmian, aktualizacji, nowych kierunków, ewentualnie podejmowania działań zaradczych w przypadku rozbieżności osiągniętych a planowanych rezultatów.

Realizacja zadań projektowych ujętych w Programie Rozwoju Lokalnego Powiatu Bełchatowskiego na lata 2021-2030 wymagać będzie akceptacji społecznej i zaangażowania wszystkich grup i interesariuszy zewnętrznych.

Grupami tymi, w szczególności są:

- Beneficjenci projektów i mieszkańcy Powiatu Bełchatowskiego,
- Przedsiębiorcy,
- Organizacje pozarządowe,
- Inni partnerzy społeczni,
- Inne samorządy szczebla lokalnego i regionalnego.

Skuteczność zaplanowanych działań zależy również od reakcji społeczności lokalnej na proponowane inicjatywy projektowe. W tym celu należy równolegle prowadzić efektywne działania informacyjno-promocyjne Programu. Za powyższe odpowiedzialne będzie Starostwo Powiatowe w Bełchatowie i dedykowana do tych zadań komórka organizacyjna tj. Zespół ds. Promocji.

Promocja zadań wynikających z Programu powinna w przystępny dla ogółu społeczeństwa sposób prezentować co najmniej:

- Cele realizacji poszczególnych projektów;
- Planowane do osiągnięcia wskaźniki i spodziewane rezultaty;
- Źródła finansowania;
- Grupy docelowych odbiorców.

Osiągnięciu celów związanych z informacją i promocją Programu służyć będą następujące

mechanizmy/narzędzia:

- Publikacje na internetowych stronach Powiatu i w mediach społecznościowych;
- Dystrybucja druków informacyjnych nt. Programu i projektów;
- Spotkania z potencjalnymi partnerami i konsultacje z mieszkańcami;
- Publikacje w mediach;
- Organizacja wydarzeń, konferencji, spotkań, paneli, warsztatów;
- Reklama outdoorowa;
- Inne, które zostaną doprecyzowane na etapie wdrażania poszczególnych projektów.